

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
POLITIKAS ZINĀTNES NODAĻA

**ĶĪNAS, DIENVIDKOREJAS, KRIEVIJAS, JAPĀNAS UN AMERIKAS
SAVIENOTO VALSTU ĀRPOLITIKAS STRATĒGIJAS ATTIECĪBĀ
PRET ZIEMEĻKOREJU**

MAĢISTRA DARBS

Autors: **Linda Margeviča**

Studenta apliecības Nr.: lb09041

Darba vadītājs: asociētais profesors Dr.sc.pol. Toms Rostoks

RĪGA 2015

ANOTĀCIJA

Maģistra darba tēma ir “Ķīnas, Dienvidkorejas, Krievijas, Japānas un Amerikas Savienoto Valstu ārpolitikas stratēģijas attiecībā pret Ziemeļkoreju.” Mērķis ir noskaidrot, vai valstis, kas vēlas Ziemeļkorejas uzvedības maiņu, izvēlas tādas ārpolitikas stratēģijas, kas pēc iespējas veicina Ziemeļkorejas iekšējo nestabilitāti, kas var radīt režīma brūkšanu. Darba rezultātā var secināt, ka ģeogrāfiski tuvu novietotas valstis nav izmantojušas izolēšanas stratēģiju, bet spiediena izdarīšanu vai atbalsta sniegšanu. Savukārt tālāk novietotās valstis ir izmantojušas spiediena izdarīšanas vai izolēšanas stratēģijas. Valstīm, kam ir sauszemes robeža ar Ziemeļkoreju, ir lielāka iespēja saskarties ar sekām, ko radītu Ziemeļkorejas režīma brūkšana, nekā tām, kas atrodas tālāk.

Atslēgvārdi: *ārpolitikas stratēģijas; nedemokrātiski politiskie režīmi; stabilitāte; Ķīna; Dienvidkoreja; Krievija; Japāna; ASV; Ziemeļkoreja*

ABSTRACT

The theme of master paper is “China's, South Korea's, Russia's, Japan's and United States foreign policy strategies towards North Korea”. The goal of the paper is to detect, if the countries which are interested in the change of the behavior of North Korea, uses such foreign policy strategies which may contribute to North Korea’s internal instability and which could possibly lead to the collapse of its regime. The results reveal that countries that are located geographically close to each other have not used isolation strategy, but rather pressure strategy or country assistance strategy, while more distant countries have used pressure strategy or isolation strategy. It can be concluded that, countries who share a land border with North Korea are more likely to face consequences caused by the collapse of North Korea’s regime, than those further away.

Keyword: *foreign policy strategies; nondemocratic regimes; stability; China; South Korea; Russia; Japan; United States; North Korea*

SATURS

Ievads.....	5
1.Nedemokrātisko politisko režīmu stabilitāte un pret tiem izmantoto rīcībpolitiku veidi.....	10
1.1. Politisko režīmu stabilitāte, atvērtība un noslēgtība.....	10
1.2. Rīcībpolitikas veidi pret slēgtiem politiskajiem režīmiem.....	19
• Spiediena izdarīšana pret slēgtu politisko režīmu.....	19
• Slēgta politiskā režīma izolēšana no starptautiskās vides.....	24
• Slēgta politiskā režīma atbalstīšana.....	29
• Reakcija uz rīcībpolitiku.....	31
• Rīcībpolitikas identificēšana praksē.....	32
2. Ķīnas, Dienvidkorejas, Krievijas, Japānas un Amerikas Savienoto Valstu ārpolitikas stratēģijas attiecībā pret Ziemeļkoreju.....	35
2.1.Ķīnas rīcībpolitikas analīze.....	35
2.2.Dienvidkorejas rīcībpolitikas analīze.....	46
2.3.Krievijas rīcībpolitikas analīze.....	60
2.4.Japānas rīcībpolitikas analīze.....	71
2.5.ASV rīcībpolitikas analīze.....	81
Secinājumi.....	95
Izmantotās informācijas avoti.....	100

IEVADS

Maģistra darba tēma ir “Ķīnas, Dienvidkorejas, Krievijas, Japānas un Amerikas Savienoto Valstu ārpolitikas stratēģijas attiecībā pret Ziemeļkoreju.” Ziemeļkoreju mēdz dēvēt par nemīlētāko režīmu pasaulē, kas neievēro nekādas vispārpieņemtās vērtības, normas vai vienošanās. Tā ir neparedzams starptautiskās sistēmas dalībnieks, kas apdraud arī citu valstu drošību. Ziemeļkoreja nodarbojas, piemēram, ar kodolieroču izgatavošanu un izmēģināšanu, ar organizēto noziedzību, savu cilvēku apspiešanu un, tāpēc daudz tiek runāts par iespējamu režīma maiņu.¹ Manuprāt, ir interesanti un vērtīgi izpētīt ārpolitikas stratēģijas, ko pret Ziemeļkoreju ievieš citas valstis.

Jāpiekrīt profesoram uz Āzijas valstu ekspertam Viktoram Čā (Victor D.Cha), kurš apgalvo, ka jebkurš jautājums, kas saistīts ar Ziemeļkoreju, parasti, izraisa vairāk emocionālus spriedelējumus, nekā racionālas sarunas un diviem cilvēkiem var būt pat trīs atbildes par to, kā pareizi vajadzētu attiekties pret Ziemeļkoreju un kā vispār vērtēt Ziemeļkorejas uzvedību. Lai arī lielākoties pastāv priekšstats, ka Ziemeļkorejas rīcības ir ļaunas un tās cilvēki ir citādāki nekā pārējā pasaulē, piekrītu pētniekam V.Čā, ka, pētot jebkādu jautājumu, saistībā ar Ziemeļkoreju nepieciešams raudzīties racionāli, nevis emocionāli.² Tāpēc maģistra darbā netiks vērtētas Ziemeļkorejas iekšpolitiskās vai ārpolitiskās rīcības, bet pētīts tas, kādas ārpolitikas stratēģijas pret to ievieš citas valstis un kādas ir šo ārpolitiku motivācijas.

Ziemeļkorejas jautājuma risināšanā aktīvi darbojas piecas valstis, kas ir pasaules lielvaras, vai savu reģionu lielvaras, kam rūp notiekošais Ziemeļkorejā. Vienlaikus šīs valstis ir Sešu pušu sarunu (Six party talks) valstis,³ kas risina Ziemeļkorejas atbrīvošanu no kodolieročiem jautājumu. Šīs valstis ir Ķīna, Dienvidkoreja, Krievija, Japāna un Amerikas Savienotās Valstis (ASV), kas savā retorikā pauž negatīvu nostāju pret esošo Ziemeļkorejas režīmu, tomēr šo valstu ārpolitikas stratēģijas pret Ziemeļkoreju nav tik viennozīmīgas.

Valstīm jāizvēlas, kā attiekties pret Ziemeļkoreju – kā pret upuri, kas cenšas sevi pasargāt un iestāties par savu eksistenci, vai kā pret ļaundari, piemēram, sadarboties un sarunāties ar to, ignorēt, traucēt vai apstādināt tās attīstību, sodīt vai palīdzēt attīstīties.⁴ Katra valsts var

¹ Van Der Meer S., 06.11.2011., Why nobody wishes for regime change in North-Korea,

http://www.fairobserver.com/region/central_south_asia/why-nobody-wishes-regime-change-north-korea/

² Cha D.V., Kang C.D., (2013). Introduction-the debate over North Korea. No Cha D.V., Kang C.D., *Nuclear North Korea: a debate on eagement strategies*, (3-6.lpp). New York: Columbia University Press

³ Liang X., (2012), Sešu pušu sarunas ir daudzpusējās sarunas, kurās piedalās Ķīna, ASV, Japāna, Krievija, Dienvidkoreja un Ziemeļkoreja. Sarunu mērķis ar panākt Ziemeļkorejas miermīlīgu atteikšanos no kodolieročiem. No <https://www.armscontrol.org/factsheets/6partytalks>

⁴ Cha D.V., Kang C.D., (2013). Introduction-the debate over North Korea. No Cha D.V., Kang C.D., *Nuclear North Korea: a debate on eagement strategies*, (5-10.lpp). New York: Columbia University Press

izvēlēties savu ārpolitikas stratēģiju raugoties no tā, kā uztver pašu Ziemeļkoreju un to, kādu rezultātu no attiecībām vēlas panākt.

Manuprāt, būtu loģiski, ja valstis, kas cenšas panākt Ziemeļkorejas uzvedības maiņu un atbrīvošanos no kodolieročiem izvēlētos tādas ārpolitikas stratēģijas, kas pēc iespējas veicina Ziemeļkorejas režīma nestabilitāti un tā nomaiņu, tomēr šāds priekšstats var izrādīties maldīgs. Valstis izsver savas ārpolitikas stratēģijas un to iespējamās radītās sekas, kā rezultātā var izvēlēties tādas rīcības, kas neapdraud nedemokrātiskā režīma stabilitāti, lai nebūtu jāsaskaras ar režīma sabrukšanu, jo vienkāršāk ir paciest nedemokrātiska režīma rīcības, nekā, risināt šāda režīma sabrukšanas sekas.

Respektīvi, pat, ja šīs valstis vēlētos Ziemeļkorejas uzvedības maiņu, to ārpolitikas stratēģijas var izrādīties tādas, kas neveicina Ziemeļkorejas režīma iekšpolitisko nestabilitāti, dažkārt pat atbalstot esošo režīmu, lai tikai tām nevajadzētu saskarties ar Ziemeļkorejas režīma nepārdomātu krišanu un tās radītajām sekām.

Maģistra darba mērķis ir noskaidrot, kādas ārpolitikas stratēģijas pret Ziemeļkoreju izvēlas realizēt katra no konkrētajām valstīm un kādus secinājumus no tā var izdarīt. Līdz ar to tiek izvirzīts izpētes jautājums – kādas ārpolitikas stratēģijas pret Ziemeļkoreju izvēlas realizēt Ķīna, Dienvidkoreja, Krievija, Japāna un ASV?

Lai atbildētu uz izpētes jautājumu, tiek izvirzīta hipotēze: *Ģeogrāfiski tuvu Ziemeļkorejai novietotās valstis neizvēlas izolēšanas stratēģiju un izvēlas atbalsta sniegšanas vai spiediena izdarīšanas stratēģijas, kamēr tālāk novietotās izvēlas spiediena izdarīšanas vai izolēšanas stratēģijas.*

Paskaidrojot izvirzīto hipotēzi nepieciešams atzīmēt, ka ar jēdzienu ģeogrāfiski tuvu novietotas valstis darbā tiek saprastas tās valstis, kurā ir sauszemes robeža ar Ziemeļkoreju, un tās ir Ķīna, Dienvidkoreja un Krievija. Ar jēdzienu tālāk novietotas valstis tiek saprastas ASV un Japāna, kurām nav sauszemes robežas ar Ziemeļkoreju. Valstis tiek sadalītas divās grupās, balstoties uz to, ka tālāk un tuvāk novietotas valstis varētu izvēlēties realizēt atšķirīgas ārpolitikas stratēģijas pret Ziemeļkoreju, jo tālāk no Ziemeļkorejas novietotās valstis mazāk ciestu no Ziemeļkorejas iekšpolitiskās nestabilitātes, ja notiktu Ziemeļkorejas režīma brūkšana.

Piemēram, tālāk no Ziemeļkorejas novietotām valstīm nebūtu, vai būtu krietni mazāk jā rūpējas par Ziemeļkorejas bēgļiem, to integrāciju savā valstī, ekonomisko atbalstu vai par

Koreju apvienošanās reformām. Tikmēr tuvu novietotas valstis var skart, piemēram, haosa pierobežā, nekontrolētas bēgļu plūsmas, kodolieroču izplatība, lielāka nepieciešamība sniegt ekonomisko atbalstu vai cita veida palīdzību, kas, galvenokārt, atstāj negatīvas ekonomiskās sekas un traucē palīdzības sniedzējas valsts attīstībai.

Nav jautājums par to, ka Ziemeļkoreja pati apzināt vēlētos mainīt savu politisko režīmu, bet par to, ka nepārdomāta un strauja režīma maiņa vai režīma bruksana varētu radīt ilgstošas negatīvas sekas,⁵ kas atstātu ietekmi uz citu valstu interesēm, varas samēriem reģionā un kopējo attīstību.

Tāpat, paskaidrojot hipotēzi, jāatzīmē, ka viena no stratēģijām – spiediena izdarīšana, tiek minēta gan pie tālu, gan tuvu novietotām valstīm. Tas ir tāpēc, ka šo stratēģiju var uzskatīt par vidusceļu starp abām pārējām un tā var tikt izmantota kā pret draugu, tā pret ienaidnieku. Tā sevī iekļauj gan atalgošanu, gan pārmācīšanu. Šī stratēģija sniedz pietiekoši lielas izvēles iespējas, un tajā iespējami dažādi kompromisi.

Maģistra darba teorētisko daļu veido nodaļa par nedemokrātisko režīmu stabilitāti, atvērtību un noslēgtību, kas pamatā balstās uz skaidrojumu, ka nedemokrātiski režīmi var būt tikpat stabili, cik demokrātiski un, ka tikmēr, kamēr nedemokrātiskais režīms ir noslēgts, tas ir stabils. Šajā nodaļā tiek aplūkoti vairāki autori, kas rakstījuši un pētījuši nedemokrātisko režīmu stabilitāti, piemēram, Īans Brēmers (Ian Bremmer) grāmatā “The J curve”, Brūss Meskvita (Bruce Bueno de Mesquita) un Alastairs Smits (Alastair Smith) grāmatā “The dictators handbook – why bad behaviour is almost always good politics”, kā arī Samuēls Hantingtons (Samuel Huntington) grāmatā “Political order in changing societies”.

Otra teorētiskās daļas nodaļa aplūko rīcībpolitikas veidus attiecībā pret nedemokrātiskiem politiskajiem režīmiem un tiek izvirzītas trīs iespējamās stratēģijas – spiediena izdarīšana, izolēšana no starptautiskās vides un atbalsta sniegšanas stratēģija. Turpinājumā tiek aplūkota arī nedemokrātiskā režīma iespējamā reakcija uz, pret to, pielietoto ārpolitikas stratēģiju. Kā jaunrade teorētiskās nodaļas beigās iekļauta trīs aplūkoto rīcībpolitikas veidu identificēšana praksē, kas salāgos darba teorētisko un empīrisko daļu.

Teorētiskā maģistra darba daļa kopumā ļaus saprast to, kādu izvēles iespēju priekšā nonāk valstis, kuras izsver ārpolitikas stratēģijas pret Ziemeļkoreju un kādu Ziemeļkorejas reakciju

---

⁵ Cha D.V., Kang C.D., (2013). Introduction-the debate over North Korea. No Cha D.V., Kang C.D., *Nuclear North Korea: a debate on egagement strategies*, (3-7.lpp). New York: Columbia University Press

var gaidīt, ja pret to izmanto kādu no stratēģijām, kas tai nav izdevīga. Tāpat iezīmēsies faktori, kas nodrošina Ziemeļkorejas režīma stabilitāti.

Maģistra darbā tiek izmantota gadījumu izpētes metode, aplūkojot konkrētu valstu – Ķīnas, Dienvidkorejas, Krievijas, Japānas un ASV ārpolitikas stratēģijas pret Ziemeļkoreju un arī salīdzinošā metode, jo tiek salīdzinātas valstu ārpolitikas stratēģijas. Empīriskajā daļā tiek aplūkotas izvēlēto valstu rīcībpolitikas attiecībā pret Ziemeļkoreju. Vispirms seko katras konkrētās valsts attiecību un interešu ar Ziemeļkoreju izklāsts, un trijām ārpolitikas stratēģijām veltītā analīze sekos katras konkrētās valsts nodaļas beigās.

Valstis, kuru ārpolitikas stratēģijas tiks pētītas, izvēlētas balstoties uz to, ka šīs valstis ir tās, kuras visvairāk iesaistītas Korejas pussalas notikumos, kā arī tās ir sešu pušu sarunu dalībnieces.

Laika periods, kurā pētītas katras valsts ārpolitikas stratēģijas pret Ziemeļkoreju nedaudz atšķiras, jo katra valsts savas attiecības un ārpolitikas stratēģijas ar Ziemeļkoreju pēc Padomju Savienības sabrukuma definējusi un uzsākusi atšķirīgos laika periodos. Aptuveni tas ir laiks no 1990.gada līdz pēdējām aktualitātēm pušu attiecībās. Tāpat, manuprāt, automātiski pielāgot vienu laika periodu vairākām valstīm nebūtu pareizi. Maģistra darba beigās ir izveidota tabula, kas apkopo valstu ārpolitikas stratēģijas pret Ziemeļkoreju uzskatāmā veidā, kā arī tiek izdarīti galvenie secinājumi par to, vai darbā izvirzītā hipotēze ir apstiprinājusies vai nē.

Ziemeļkoreja un pret to pieņemtās ārpolitikas stratēģijas, nav plaši pētīts jautājums Latvijā, tāpēc, manuprāt, ir interesanti pievērsties to valstu rīcībpolitikām pret Ziemeļkoreju, kas ietekmē notiekošo visā pasaulē un arī Latvijā. Aplūkot to, vai valstu ārpolitikas stratēģijas pret visiem nepatīkamu valsti ir vienādas, vai atšķirīgas. Vai valstis kombinē un maina savas ārpolitikas stratēģijas, vai to nedara, kā arī parādīt to, ka valstis, kas atrodas ģeogrāfiski tuvu Ziemeļkorejai vairāk baidās un ciestu no sekām, kas rastos, ja Ziemeļkorejas režīms sāktu brukt, nekā valstis, kas atrodas ģeogrāfiski tālāk.

Ziemeļkorejas režīma jautājums periodiski iegūst pasaules līmeņa aktualitāti saistībā ar savām provokācijām. Tāpēc visbiežāk tiek pētīti Ziemeļkorejas nolūki, mērķi un rīcības pamatotība. Daudz tiek runāts arī par Ziemeļkorejas rīcības morālajiem aspektiem un ētiku, par kodolieroču izgatavošanu un izmantošanu. Manuprāt, ir vērtīgi šoreiz pievērsties Ziemeļkorejai nevis no puses, kas skaidro kāpēc Ziemeļkoreja rīkojas vienā vai otrā veidā, bet no tās puses, kas skaidro, kāpēc valstis izvēlas vienu vai otru ārpolitikas stratēģiju pret

Ziemeļkoreju pat esot līdzīgās situācijās. Tāpat parādīt to, ka pat ja Ziemeļkorejas režīms šķiet nepieņemams un mūsdienu pasaulei neatbilstošs, sekas, kas var rasties no šī režīma brūkšanas, var izrādīties vēl mazāk vēlamas, un tas var likt valstīm izvēlēties tādas ārpolitikas stratēģijas, kas neapdraud režīma iekšpolitisko stabilitāti.

Par pētniecības ierobežojošu faktoru uzskatu atsevišķu ārpolitikas rīcību iespējamo interpretāciju, ko atzīmē arī vairāki ārpolitisko stratēģiju pētnieki, kas risinājuši šo jautājumu Ziemeļkorejas perspektīvā. Ne vienmēr ārpolitikas stratēģijas iespējams noteikt tikt precīzi, kā tās tiek atrunātas teorētiskos skaidrojumos, kas visbiežāk ir idealizēti varianti. Realitātē tās nereti ļoti pietuvinās viena otrai, vai vienlaikus var tikt izmantotas vairākas stratēģijas. Tāpat dažādos avotos dažādi tiek pasniegtas vienas un tās pašas valstu rīcības un to motīvi.

1. NEDEMOKRĀTISKO POLITISKO REŽĪMU STABILITĀTE UN PRET TIEM IZMANTOTO RĪCĪBPOLITIKU VEIDI

Darba teorētiskajā daļā tiek aplūkotas politisko režīmu stabilitātes, atvērtības un noslēgtības sakarības, kas parādīs, to, ka stabili var būt ne tikai demokrātiskie politiskie režīmi, bet arī nedemokrātiskie, ja tie spēj saglabāt noslēgtību. Tā kā Ziemeļkoreju var uzskatīt par slēgtu politisko režīmu, tad turpinājumā tiek aplūkoti trīs iespējamie rīcībpolitikas veidi pret šādu režīmu, kā arī noslēgtā politiskā režīma reakcija pret, pret to izmantoto rīcībpolitiku. Lai salāgotu darba teorētisko un empīrisko daļu, nobeigumā tiek rakstīts par to, kā katru no rīcībpolitikas veidiem identificēt praksē.

1.1. Politisko režīmu stabilitāte, atvērtība un noslēgtība

Vēsturiski plašākais un vienkāršākais politiskās stabilitātes jēdziens skaidrots kā situācija, kurā valsts nesaskaras ar sistemātisku uzbrukumu tās cilvēkiem vai teritorijai un īpašumiem.⁶ Tomēr mūsdienās šāds režīma stabilitātes skaidrojums vairs nav aktuāls, jo valsts var būt nestabila arī situācijās, kurās to neskar tieši ārvalstu uzbrukumi.

Otrs plašais skaidrojums par režīma stabilitātes jēdzienu saistīts ar valdības ilgtspēju. Ja valdības darbs ir ilgtspējīgs-valsts ir stabila. Tomēr rodas jautājums - ja notiek bieža valdību maiņa, tomēr pieņemtā politika nemainīga, vai tādā gadījumā režīms uzskatāms par nestabilu?⁷ Tam, ka tā nav, pierādījums ir nesenā situācijā Beļģijā, kur valsts spēja funkcionēt arī, esot vairāk nekā pieci simti dienas bez ministru kabineta vispār. Šajā laikā netika apdraudēts valsts politikas virziens vai politiskais režīms kopumā.

Tomas Niklasons (Tomas Niklasson) raksta, ka režīma stabilitātes pamatā ir viena galvenā pazīme un tas ir sabiedrības atbalsts valdošajai varai un tās pieņemtajai politikai. Līdz ar to režīmu par nestabilu var uzskatīt tad, ja esošā valsts vara un tās politika vairs nav atbalstīta no sabiedrības puses. T. Niklasons ir pārliecināts, ka atvērtiem, demokrātiskiem režīmiem šādu nestabilitāti pārvarēt ir daudz vieglāk, jo pastāv dažādi instrumenti, ar kuriem sabiedrība var valdošo politiku ietekmēt savās interesēs, bet autoritāros režīmus tas nepārprotami apdraud.⁸ Piemēram, autoritārā sistēmā politiskā līdera maiņa var sagraut visu režīmu.

---

⁶Sottillotta C., 2013., *Political stability in authoritarian regimes: lessons from the arab uprising*, <http://www.iai.it/sites/default/files/iaiwpl301.pdf> (3.lpp)

⁷ Turpat

⁸ Niklasson T., 2006., *Regime stability and foreign policy change*, <http://www.svet.lu.se/fulltext/niklasson.pdf> (15.-16.lpp)

Apkopojot vairāku pētnieku skaidrojumus, T.Niklasons raksta, ka kopumā var izdalīt trīs elementus, kas nodrošina režīma politisko stabilitāti. Pirmkārt, režīma leģitimitāte jeb tam sabiedrības sniegtās tiesības realizēt izvēlēto politiku. Otrkārt, sabiedrības atzinība izvēlētajam politiskajam kursam un treškārt, piespiešana. Piespiešana gan raksturīga pārsvarā tikai nedemokrātiskiem režīmiem, kas ar piespiešanas metodēm parāda, ka patiesībā šāds režīms stabilitāti uztur pret sabiedrības gribu.⁹ Un šāda situācijā piespiešana ir vitāli svarīga, lai režīms spētu funkcionēt.

Kopumā politiskās stabilitātes jēdziens skaidrots ļoti dažādi, piemēram, aplūkojot režīmu eksistences ilgumu, pētot institūciju darbību vai analizējot valsts spēju risināt konfliktus. Politisko režīmu stabilitāti kā spēju pārvarēt un pielāgoties dažādām situācijām, nemainot režīma pamata formu, skaidro Arends Lipjarts (Arend Lijphart) un Harijs Eksteins (Harry Eckstein).¹⁰ Abi autori vairāk pievēršas demokrātijas, demokratizācijas un demokrātisku institūciju pētniecībai un režīmu stabilitāti skaidro vispārināti. Tāpēc šādi skaidrojumi ir visai abstrakti. Šī maģistra darba pētniecībā nepieciešams pievērsties tādām teorētiskajām skaidrojumiem, kas palīdzētu saprast režīma stabilitātes un atvērtības vai noslēgtības attiecības.

Īans Brēmers grāmatā „The J curve” pēta politisko režīmu stabilitātes un atvērtības sakarības. Autors izvirza apgalvojumu par diviem valstu veidiem. Ir valstis, kuras ir stabilas, tāpēc, ka tās ir noslēgtas un ir valstis, kuras ir stabilas, tāpēc, ka tās ir atvērtas. Piemēram, Japāna un Zviedrija ir stabilas un atvērtas valstis, jo tās ir globalizētas, tās pašas spēj atrisināt savas politiskās un sociālās problēmas, tajās ir pilnvērtīgas vēlēšanas un leģitīma valsts vara. Savukārt Ziemeļkoreja, Baltkrievija un Zimbabve ir stabilas valstis, jo tās ir noslēgtas. Šajās valstīs ir fiktīvas vēlēšanas, cenzēti mediji, noteicošu lomu spēlē politiskie līderi. Šādas valstis cenšas izolēties no apkārtējās pasaules, lai varētu nodrošināt stabilu politisko režīmu.¹¹ Tomēr tās var būt tikpat stabilas kā atvērtas valstis.

Līdzīgās domās ir Deivids Bēthams (David Beetham), kurš apgalvo, ka politiski stabilākas ir valstis, kurās ir augstāks demokrātijas vai autoritārisma līmenis. Izteikti demokrātiskām vai

---

⁹ Turpat

¹⁰ Aunger E., (1981). Stability and instability. No Aunger E., *In search of political stability*, (39.lpp). Canada: McGill-Queen's Press

¹¹ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (3.-5.lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks.

izteikti autoritārām valstīm ir vieglāk pārvarēt dažādus satricinājumus.¹² Rezultātā jo demokrātiskākā vai autoritārāka valsts, jo tā ir stabilāka.

Johans Gerščevskis (Johannes Gerschewski), pētot režīmu stabilitātes teorijas, pievēršas autoritāru režīmu pētniecībai un nonāk pie secinājuma, ka noslēgta valsts var būt stabila, ja tajā darbojas trīs galvenie principi. Pirmais - sabiedrībai jāatzīst savs līderis, otrais - pozīcijā esošajai varai jāizvērs represijas pret opozīciju, trešais - līderim jāspēj valstij stratēģiski svarīgie aktieri piesaistīt politiskajai elitei.¹³ Līdz ar to var secināt - kamēr autoritārais režīms ir centralizēts un stingri kontrolēts, tas var būt stabils. Tam piekrīt arī Marina Otavaja (Marina Ottaway), sakot, ka autoritārs režīms kļūst nestabils un apdraud savu eksistenci tad, kad rodas izgāšanās, ieviešot stingru kontroli pār režīmu.¹⁴

Atgriežoties pie Ī.Brēmera teorijas - valstu atvērtība un stabilitāte nav nemainīgs process. Ļoti būtiski, ka, lai no noslēgtas un stabilas valsts kļūtu par atvērtu un stabilu valsti, ir jāiziet riskants un destabilizējošs posms. Ī.Brēmers min, ka ne visām valstīm izdodas pārvarēt šādu posmu. Piemēram, Dienvidslāvijai tas neizdevās. Šāda veida pāreja nav tikai katras valsts iekšējā lieta, jo tas var radīt, piemēram, ieroču, terorisma vai organizētās noziedzības izplatību. Tas nozīmē, ka kādas valsts transformācija ietekmēs arī starptautisko sistēmu.¹⁵ Svarīgi atzīmēt, ka pārejas posmu izlaist nav iespējams, turklāt tas ir laikietilpīgs.

Ar vārdu „atvērtība” Ī.Brēmers saprot tādu valsti, kurā notiek informācijas, ideju, viedokļu apmaiņa neierobežotā ātrumā ne tikai valsts iekšienē, bet arī starptautiskā līmenī. Atvērtas valstis dod iespēju saviem cilvēkiem piekļūt visa veida medijiem, ļauj tulkot dažādu viedokļu un autoru darbus, neierobežo sabiedrības kontaktēšanos ar citu valstu cilvēkiem vai institūcijām, ir brīva pārvietošanās iespēja, leģitīma vara, godīgas vēlēšanas, vārda brīvība¹⁶ un kopumā tādas vērtības, kas atbilst demokrātiskam politiskajam režīmam. Kopumā atvērta valsts ir atvērta ārpusaulei, citām valstīm un sadarbībai.

Līdz ar to var secināt, ka ar noslēgtu valsti saprot atvērtas valsts pretstatu - tādu, kurā ir ierobežota indivīda brīvība, cenzēti mediji, izpildvaras kontrole pār sabiedrību, politiskā līdera

---

¹² Akongdit O.A.A., (2013). The causes of political stability. No Akongdit O.A.A, *Impact of Political Stability on Economic Development: Case of South Sudan*, (10.lpp).USA:AuthorHouse

¹³ Gerschewski J., (2010). The Three pillars of stability – towards an explanation for the durability of autocratic regimes of east Asia, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1657500 (pp.8-17)

¹⁴ Ottaway M., (1995). Democratization in collapsed states. No Zartman W, *Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority*, (235.lpp). London:Lynne Rienner Publishers

¹⁵ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (5.lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks.

¹⁶ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (7.lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks.

neierobežota, centralizēta vara jeb tāds politiskais režīms, kas nav demokrātisks. Noslēgtā valstī tiek kontrolēta ārvalstu politiskā, sociālā un ekonomiskā ietekme.¹⁷ Līdz ar to globalizācija, pretēji atvērtas valsts tipam, tiek stipri ierobežota. Globalizācija ir viens no draudiem noslēgtas valsts stabilitātei, jo tā mēģina ienest atvērtas valsts vērtības.

Ar otru jēdzienu- „stabilitāte” tiek saprasti divi galveni komponenti. Pirmkārt, valsts spēja pārvarēt jebkāda veida satricinājumus, krīzes, otrkārt, spēja laikus novērst jebkāda veida satricinājumus. Kā piemērus autors min Saūda Arābiju un Kazahstānu. Kazahstāna pēdējo piecpadsmit gadu laikā spējusi iztikt bez ievērojamām iekšējām valsts krīzēm, savukārt Saūda Arābija pēdējo dekāžu laikā saskārusies ar vairākiem satricinājumiem, tomēr spējusi ar tiem veiksmīgi tikt galā.¹⁸ Līdz ar to, pēc grāmatas autora domām, abas valsts var saukt par stabilām. Stabilitāte nav nemainīgs jēdziens, tāpēc Ī.Brēmers izdala vairākas stabilitātes pakāpes. Izteikti stabilitātes valsts, mērenas stabilitātes valsts, zemas stabilitātes valsts un visbeidzot, valsts bez stabilitātes.¹⁹

Izteikti stabilās valstis raksturo nobriedušas un pieredzējušas valsts institūcijas, sabiedrībā esošā sociālā spriedze ir kontrolējama un novēršama, drošības jautājumu problēmas ir paredzamas. Kopumā valsts spēj paredzēt un pārvarēt dažāda veida satricinājumus. Autors izteikti stabilas valsts piemēram min Franciju, sakot, ka pat ja tur notiek kāds streiks vai pikets, kas uz vairākām dienām spēj paralizēt kādu sfēru, tad nevienam nerodas bažas, ka tas varētu apdraudēt demokrātiju vai valsti kopumā, tāpat, nerodas bažas par to, ka starptautiskajai sabiedrībai būtu jāiesaistās, lai palīdzētu kontrolēt situāciju.²⁰ Sabiedrība nebaidās streikot un valsts ir gatava pieņemt šāda veida nostājas paušanu.

Salīdzinoši - mēreni stabilās valstis saskaras ar efektīvas pārvaldības problēmām, pat ja atsevišķas valsts struktūras strādā pietiekami veiksmīgi. Ja šādā valstī izvērstos kāds streiks tāpat kā Francijā, tad valsts pēc iespējām censtos streiku ierobežot un izbeigt, jo nav pārliecināta par savām spējām.²¹ Šādā valstī streiks var radīt provokāciju un apdraudējumu valsts jau tā mērenajai stabilitātei.

---

¹⁷ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (1.lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks.

¹⁸ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (8.lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks

¹⁹ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (8.-10.lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks

²⁰ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (8.-9..lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks

²¹ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (8.-9..lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks

Zemas stabilitātes valstis joprojām var funkcionēt, tās ir spējīgas izveidot likumus, un politiskā autoritāte ir vispārēji atzīta, tomēr pastāv problēmas, īstenojot valsts politiku kopumā vai mainot valsts politisko virzienu. Zemas stabilitātes valsts nav pietiekami sagatavota, lai spētu pārvarēt krīzes vai kādus citus satricinājumus. Nereti rodas situācijas, kurās valsts netiek galā pati ar savām iekšpolitiskajām problēmām. Ir grūtības risināt kā negaidītas krīzes situācijas, gan ikdienišķas situācijas. Piemēram, Nigērijā iegūst naftu. Nigērijas deltas reģions ir ekskluzīva naftas vieta, ko ilgstoši par neatkarīgu no pārējās valsts cenšas padarīt atsevišķi grupējumi, ar kuriem valsts vara nespēj tikt galā jau gadiem ilgi.²² Turklāt šie grupējumi traucē pilnvērtīgi iegūt un realizēt naftu, kas atstāj negatīvu ietekmi uz valsts ekonomisko situāciju.

Valsti bez stabilitātes sauc par „failed state” jeb neizdevušos valsti. Šāda valsts nevar ne izplānot, ne īstenot izplānoto politiku. Šādas valstis nereti pārņēmuši ārvalstu spēku un tās pārvēršas haosā. Ī.Brēmers kā piemēru šādam gadījumam min Somāliju.²³ Somālijai nācies saskarties ar pilsoņu karu, milzīgu nabadzību, korupciju, pirātismu un citām problēmām daudzu gadu garumā. Valsts pati joprojām nespēj nodrošināt elementāru kārtību, nedz tikt galā vai novērst radušās problēmas. Un šāda situācija Somālijā jau ir kopš deviņdesmito gadu sākuma, kad notika pārmaiņas valsts vadošajos amatos.

Deivids Karons (David Caron) raksta, ka neizdevušās valstis raksturo tajās pastāvoša vardarbība, valdības aparāta nefunkcionēšana un fakts, ka no tā nav pozitīva politiska ieguvuma valsts iedzīvotājiem.²⁴ Šādas valstis kopumā nevar nodrošināt iekšpolitisku kontroli pār savu zemi²⁵ un tajās trūkst visa veida drošības un kārtības. To papildina Roberts Rotbergs (Robert Rotberg) sakot, ka neizdevušās valstis nespēj kontrolēt arī savu ekonomiku un robežas un tām trūkst leģitimitātes.²⁶

Kopumā „The J curve” autors secina, ka valstij nav jābūt demokrātijai, lai tā būtu stabila. Demokrātija arī nav galvenais stabila valsts elements. Tikpat lielā mērā valsts var būt stabila

---

²² Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (9..lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks

²³ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (9.-10.lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks.

²⁴ Caron D., (2005). If Afganistan has failed, then Afganistan is dead. No Greenberg K., *The torture debate in America*, (217.lpp). New York: Cambridge University Press

²⁵ Kreijen G., (2004)., The failed state from the perspective of the is and the ought. No Kreijen G., *State failure, sovereignty and effectiveness*, (92.lpp). Netherlands: Martinus Nijhoff Publishers

²⁶ Grounds B., (2014). Failed states and the origins of terrorism and political violence. No Howard T., *Failed states and origins of violence*, (15.lpp). England:Ashgate Publishing

esot autoritāra.²⁷ Piemēram, Kuba vai Uzbekistāna ir pierādījušas savu ilgtspēju un varas stabilitāti. Kuba savu diktatūru un vadoņa kultu spējusi uzturēt kopš divdesmitā gadsimta sešdesmitajiem gadiem, uzveikusi ekonomiskās krīzes, Fidela Kastro (Fidel Castro) nomaiņu un citus satricinājumus, saglabājot režīma ideoloģiju un būtību.

Stabilitātes ziņā konsolidētām demokrātijām ir daudz kopīga ar spēcīgiem autoritāriem režīmiem, daudz vairāk kopīga kā ar vāji pārvaldītiem autoritāriem režīmiem. Piemēram, Alžīrijai ir vairāk kopīga ar Amerikas Savienotajām Valstīm kā Afganistānai.²⁸ Abi režīmi ir stabili-tāpat var novērst un atrisināt krīzes situācijas un paredzēt tās. Tāpat arī vāji pārvaldīti režīmi rod kopīgas iezīmes savā starpā.

Arī Brūss Meskvita un Alastairs Smits grāmatā “The dictators handbook – why bad behaviour is almost always good politics” raksta, ka demokrātiskus un nedemokrātiskus režīmus saista vienojošs elements un šoreiz autori uzsver, ka tā ir līderu vēlme nokļūt un palikt pie varas,²⁹ saglabājot sev vēlamu politisko režīmu ar noteiktām metodēm.

Autori B.Meskvita un A.Smits raksta, ka ir vairāki noteikumi, kas jāievēro jebkura režīma līderim, lai tā politiskais režīms un sistēma veiksmīgi izdzīvotu. Pirmais noteikums ir saglabāt pēc iespējas mazāku uzvarētāju koalīciju jeb nodrošināt pēc iespējas mazāku cilvēku skaitu, uz kuriem paļauties un kurus kontrolēt, lai saglabātu esošo varu un situāciju. Kā veiksmīgs piemērs pirmajam noteikumam tiek minēti Ziemeļkorejas līderi, kas spējuši izveidot pavisam minimālu sev pietuvināto politiskās elites loku. Otrais noteikums – nodrošināt pēc iespējas vairāk atbalsta no sabiedrības. Trešais – stingri uzraudzīt finanšu plūsmu un pārdaļīt to tā, lai vairums cilvēku ir nabadzīgi, bet tie, kas atbalsta – pārtikuši. Ceturtais - maksāt savai politiskajai elitei tieši tik, lai viņiem būtu pietiekoši finanses, bet ne tik daudz, lai varētu uzpirkt kādu, ko iecelt esošā vadoņa vai režīma vietā. Maksāt par lojalitāti. Piektais – neatņemt naudu saviem atbalstītājiem, lai padarītu bagātu visu sabiedrību.³⁰ Svarīgāk nodrošināt labklājību draugiem un nevis masām.

Varbūt izklausās vairāk atbilstoši nedemokrātisku režīmu paņēmienu, tomēr tie atbilst arī demokrātijām. Piemēram, vēlēšanas notiek pa atsevišķiem štatiem, kas nozīmē, veidot

---

²⁷ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (10.lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks

²⁸ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (11.lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks

²⁹ Mesquita B., Smith A., (2011). The rules of politics. No Mesquita B., Smith A., *The dictators handbook: why bad behaviour is almost always good politics*, (1-18.lpp). New York: Public Affairs

³⁰ Mesquita B., Smith A., (2011). The rules of politics. No Mesquita B., Smith A., *The dictators handbook: why bad behaviour is almost always good politics*, (17-18.lpp). New York: Public Affairs

koalīciju pēc iespējas šaurāku. Daudzas partijas atbalsta imigrāciju – tikai, lai palielinātu vēlētāju skaitu. Cīņas par nodokļiem pastāv tāpēc, lai kontrolētu ienākumus un finanšu plūsmu. Demokrātijas tērē daudz naudas labklājībai un sociālajiem jautājumiem, lai pēc iespējas atbalstītu savus vēlētājus. Republikāņi vēlas zemākus nodokļus un cīnās ar nacionālo veselības sistēmu, lai neapzagtu savus atbalstītājus,³¹ un nesniegtu labumu visai sabiedrībai.

Tāpēc D.Meskvita un A.Smits apgalvo, ka demokrātiski un nedemokrātiski režīmi izmanto tās pašas metodes, lai saglabātu savu režīmu un varu. Jāatzīst, ka demokrātiskiem režīmiem nākas izmantot vairāk izdomas, lai šos noteikumus realizētu un viņu līderi nomainās biežāk, kā nedemokrātiskos režīmos, pat, ja viņi kopumā spēj nodrošināt augstākus dzīves standartus sabiedrībai.³² Autori apgalvo, ka ir vienalga režīms ir demokrātisks vai nedemokrātisks ir normāli, ja līderis ir egoistisks un varas kārs, jo tikai tā viņš var palikt pie varas,³³ un nodrošināt sava režīma eksistenci.

To papildinot, Ī.Brēmers secina, ka, jo autoritārais režīms ir represīvāks, jo tas ir stabilāks. Tajā pašā laikā uzver, ka diktatūra nevar pastāvēt mūžīgi, jo mūžīgi nevarēs novērst visus iespējamus apdraudējumus vai uzturēt represīvo aparātu. Savukārt šāda režīma sabrukšana var izrādīties bīstama visai pasaulei, jo tieši autoritāru režīmu valstīm mēdz būt masu iznīcināšanas ieroči vai teroristu grupējumi.³⁴ Iespējama ir kustība arī pretējā virzienā–kad slēgta valsts kļūst arvien stabilāka, jo tā kļūst aizvien noslēgtāka, aizvien autoritārāka un stingrāka. Šādas situācijas gan vērojamas krietni vien retāk.

Noslēgtu režīmu līderu priekšrocība attiecībā pret režīma stabilitātes uzturēšanu ir nežēlība pret oponentiem, ko visbiežāk neizmanto atvērta režīma tipa valstis. Noslēgta režīma līderi nevairās izmantot slepkavošanu, ieslodzīšanu vai iebiedēšanu pret saviem sāncenšiem un pretiniekiem, lai saglabātu režīma stabilitāti.³⁵ Tas nozīmē, ka režīms savu stabilitāti balsta uz sabiedrības vardarbīgu ierobežošanu, ko savā darbībā neizmanto atvērti režīmi.

Salīdzinot stabilu noslēgtu režīmu un stabilu atvērtu režīmu, kā vienu no galvenajiem mīnusiem Ī.Brēmers min faktu, ka noslēgti režīmi ļoti ātri neparedzētās situācijās var nonākt

---

³¹ Mesquita B., Smith A., (2011). The rules of politics. No Mesquita B., Smith A., *The dictators handbook: why bad behaviour is almost always good politics*, (18.lpp). New York: Public Affairs

³² Mesquita B., Smith A., (2011). The rules of politics. No Mesquita B., Smith A., *The dictators handbook: why bad behaviour is almost always good politics*, (19-20.lpp). New York: Public Affairs

³³ Patriquin M., (16.12.2011), *The dictators handbook: why bad behaviour is almost always good politics*, <http://www.macleans.ca/culture/books/review-the-dictators-handbook-why-bad-behavior-is-almost-always-good-politics/>

³⁴ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (22.lpp).USA:Simon and Schuster paperback.

³⁵ Oskar Lust E., (2005). Conclusion. No Oskar Lust E., *Structuring Conflict in the Arab World: Incumbents, Opponents, and Institutions*, (169.lpp).New York: Cambridge University Press.

finanšu krīzē, ja rodas iekšpolitiskas ekonomiskas problēmas, tieši tā iemesla dēļ, ka tie nav atvērti apkārtējai pasaulei un starptautiskajiem finanšu līdzekļiem.³⁶ No otras puses to noslēgtība tos pasargā no starptautiskajām finanšu problēmām un uz noslēgtām valstīm starptautiskās krīzes var atstāt mazāku ietekmi.

Vairāk pievēršoties autoritāru režīmu pētniecībai Ī.Brēmers un citi aplūkoti autori apgalvo, ka autoritāri režīmi kopumā ir stabili tik ilgi, kamēr spēj būt noslēgti un tikt galā vai laikus novērst iekšpolitiskus satricinājumus. Ļoti svarīgu lomu noslēgtos režīmos spēlē līderis vai līderu grupa, kas ap sevi spēj radīt personības kultu³⁷ un, kam uzticīga ir sabiedrība un valsts sistēma kopumā. Tāpat ļoti būtiski noslēgtos režīmos ir uzturēt sabiedrības atšķeltību no ār pasaules, ideoloģiju, monopolizēt varu un tad autoritārs režīms var izrādīties negaidīti stabils.³⁸ Lai nemazinātu stabilitāti, regulāri jāiegulda līdzekļi valsts noslēgtības stiprināšanā.

Kristīne Hofmana (Christine Hoffmann) tam piekrīt un papildina, ka tikmēr kamēr autoritārais režīms spēs nodrošināt savus cilvēkus ar visu tiem nepieciešamo, tikmēr režīms būs stabils. Pēc autores domām primārais nav spēja nodrošināt demokrātiskas institūcijas vai vārda brīvību, bet gan nodrošināt cilvēkus ar pārtiku, darbu un cilvēcīgiem dzīves apstākļiem.³⁹ Vienlaikus režīmam jābūt represīvam, un tad tas var būt stabils.

Kā piemēru slēgtam un salīdzinoši stabilam režīmam Ī.Brēmers min Ziemeļkoreju, kura ir militarizēta valsts ar kodolieročiem, lielu armiju, izteiktu valsts līderi un līdera kultu. Ziemeļkoreja lielāko daļu līdzekļu iegulda valsts drošībā un militarizācijā jeb aizsardzībā pret iebrukumiem, lai saglabātu savu stabilitāti. Savukārt, lai to nodrošinātu valstsvīri sabiedrību atstāj dzīvojam salīdzinoši lielā nabadzībā, piemēram, dienas tumšajā periodā Ziemeļkorejas ielas nav apgaismotas un cilvēki dzīvo tumsā, jo valsts nevar atļauties elektrību.⁴⁰ Kā Ī.Brēmers apgalvo – Ziemeļkorejas stabilitāte ir visas starptautiskās sistēmas problēma, jo režīma sabrukšanas gadījumā ārvalstīm nāktos risināt daudzas problēmas, ko radītu Ziemeļkorejas režīma atvēršanās.⁴¹ Īsāk sakot-rastos haoss, no kura varētu ciest citas valstis.

---

³⁶ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (17.lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks

³⁷ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (22.lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks.

³⁸ Bremmer I., (2007). The far left side of the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (27.-28.lpp).USA:Simon and Schuster paperbacks.

³⁹ Rohr M., (09.10.2014). Anarchy vs stability: dictatorships and chaos go hand in hand, <http://www.spiegel.de/international/world/stable-dictatorships-are-not-the-lesser-evil-a-996278.html>

⁴⁰ Bremmer I., (2007). The far left side of the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (31.-46.lpp).USA,Simon and Schuster paperbacks.

⁴¹ Bremmer I., (2007). The far left side of the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (31.-32.lpp).USA,Simon and Schuster paperbacks.

Par Ziemeļkorejas vai Kubas režīmu sabrukšanu pasaule diskutējusi jau desmitgades, tomēr šie konsolidētie autoritārie režīmi izrādījušies stabili. Un tam pamatā ir divi galvenie iemesli - centralizēta vara un visa veida atsvešināšanās no ār pasaules.⁴² Tikmēr, kamēr šie režīmi būs tik noslēgti no ār pasaules, to stabilitāti būs grūti apdraudēt.

S.Hantingtons rakstot par režīmu stabilitāti, līdzīgi kā I.Brēmers min to, ka nestabilitāte rodas kādā pārejas posmā, kuru šis autors sauc par modernizāciju. Piemēram, divdesmitā gadsimta otrajā pusē jaunattīstības valstis saskārās ar modernizāciju, kas sevī iekļāva sistēmas maiņu, politisko haosu, vardarbību un citus elementus, kas rada nestabilitāti. Tomēr vienlaikus modernizācija ir ceļš uz attīstību, kas no jauna var novest pie stabilitātes. Tāpēc, lai vislabāk pārciestu modernizācijas periodu, nepieciešama stingra politiskā kontrole un skaidra politiskā virzība, kā arī spēcīgas politiskās partijas, kas mobilizē jaunus sistēmas dalībniekus un uzrauga sabiedrības viedokli.⁴³

Politiskā kontrole un sabiedrības uzraudzība modernizācijas periodā ir īpaši svarīga, jo šajā laikā pieaug sabiedrības līdzdalība dažādos jautājumos, notiek režīma atvēršanās un izolēšanās beigas. Rodas jaunas idejas un vērtības, kā arī sabiedrības ticība, ka ir iespējams mainīt sistēmu un to panākt var arī saviem spēkiem.⁴⁴ Lai arī modernizācija kopumā rada nestabilitāti, tas ir vienīgais veids kā valstij kļūt par attīstītu, modernu un atvērtu sabiedrību.

S.Hantingtons raksta, ka valstu līderiem nereti nākas izvēlēties starp modernizāciju un izdzīvošanu. Respektīvi, līderis var nevēlēties veikt modernizāciju, kas varētu būt valsts atvēršanās un režīma maiņa, tāpēc, ka tas apdraud viņa esamību amatā un tāpēc viņš izvēlas izdzīvošanas taktiku, kas neveicina modernizēšanos,⁴⁵ bet ļauj saglabāt esošo situāciju un esošā režīma stabilitāti.

Tāpat S.Hantingtons, runājot par režīma stabilitāti, izdala divus komponentus – institucionalizācijas līmeni un politisko līdzdalību, jo, kā iepriekš secināts, strauji pieaugoša politiskā līdzdalība var radīt haosu. Ja abi rādītāji ir zemi – zema institucionalizācijas pakāpe jeb institūcijas, kas spēj novērst haosu un zema politiskā līdzdalība režīms ir stabils vai pat

---

⁴² Bremmer I., (2007). The far left side of the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (27.-28.lpp).USA,Simon and Schuster paperbacks.

⁴³ Politics of developing nations, The order approach, (1999), <http://udel.edu/~jdeiner/order.html>

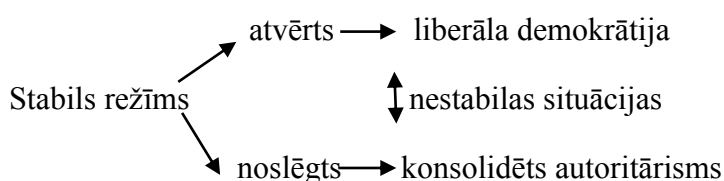
⁴⁴Turpat

⁴⁵ Huntington S., (1968).Political change in traditional polities. No Huntington S., *Political order in changing societies*, (177.lpp). London: Yale University Press

stabilāks, kā režīms, kurā ir attīstītas institūcijas un vienlaikus ļoti augsta politiskā līdzdalība.⁴⁶ Tāpēc svarīga abu sastāvdaļu attiecība.

Režīma stabilitāte ir nodrošināta tad, kad ir spēcīgas institūcijas, kas spēj kontrolēt sabiedrības līdzdalību, jo vājas institūcijas to nespēj un rodas nestabilitāte no tā, ka saduras, piemēram, etnisko, sociālo grupu, partiju vai savienību intereses, kas savā starpā konfrontē un apdraud režīma drošību.⁴⁷ Tāpēc ideālā variantā, lai nodrošinātu režīma stabilitāti, institucionalizācijas līmenim jābūt spēcīgākam nekā politiskajai līdzdalībai.

Apkopojot nodaļu, maģistra darba autore izveidojusi attēlu (att.nr.1), lai ilustrētu režīma stabilitātes un atvērtības vai noslēgtības sakarības. Režīms var būt stabils kā esot noslēgts, tā atvērts. Vislielākā stabilitāte manāma režīmos, kas ir liberāla demokrātija vai konsolidēts autoritārisms. Savukārt pārejas posms no viena uz otru režīmu rada nestabilitāti valsts iekšienē, kā arī apdraud citu valstu drošību.

Att. nr.1 Režīma stabilitātes, atvērtības, noslēgtības sakarības

1.2. Rīcībpolitikas veidi pret slēgtiem politiskajiem režīmiem

Pirmais no rīcībpolitikas veidiem ir spiediena izdarīšana pret noslēgta tipa valsti, lai veicinātu tā atvēršanos. Otrais – izolēt to no starptautiskās vides. Trešais – atbalsts nedemokrātiskam un noslēgtam politiskajam režīmam.

- *Spiediena izdarīšana pret slēgtiem politiskajiem režīmiem*

Pievēršoties pirmajam rīcībpolitikas veidam Ī.Brēmers ir pārliecināts, ka atvērtajām valstīm ir jāsadarbojas un jāuzrunā noslēgtās valstis ar mērķi mazināt to noslēgtību un veicināt šo valstu atvēršanos apkārtējai pasaulei. Ja nepieciešams ir jāpalīdz pārvarēt, pārejas periods no viena režīma tipa uz citu. Turklāt pats galvenais ir - lai pati noslēgtā valsts un tās sabiedrība vēlētos

⁴⁶ Huntington S., (1968). Political stability: civic and praetorian polities. No No Huntington S., *Political order in changing societies*, (78-93.lpp). London: Yale University Press

⁴⁷Tashev V., Volten P., (2007). International relations, political culture and security: conceptual challenges. No Tashev V., Volten P., *Establishing security and stability in the wider black sea area*, (23.lpp). Amsterdam: IOS Press

režīma maiņu, citā gadījumā jebkuri centieni būs lieki.⁴⁸ Sarunas, mudināšana un palīdzības sniegšana ir tie elementi, kas var rosināt režīmu mainīties un kļūt atvērtākam.

Starptautiskajā politikā noslēgta tipa valstis Kenets Šults (Kenneth A.Schultz) nodēvējis par melnajām kastēm jeb “black boxes”. Autors apgalvo, ka šādās valstīs lēmumi tiek pieņemti nelielā politiskās elites lokā, turklāt starptautiskajā sistēmā citām valstīm bieži vien nav izprotami pieņemtie lēmumi, to iniciatori vai motivācija. Lēmumu pieņemšana ir slēpta un neparedzama starptautiskajai sistēmai.⁴⁹ Šādas valstis nav ērtas starptautiskajā sistēmā, turklāt to noslēgtība un neparedzamība var radīt starptautiskas krīzes situācijas starp valstīm, kas ir noslēgtas savos lēmumos un starp valstīm, kas ir caurspīdīgas lēmumu pieņemšanas procesā. Tā kā šādas valstis ir pietiekoši neparedzamas savās darbībās, tā iemesla pēc, ka tās ir noslēgtas arī K.Šults uzstāj uz nepieciešamību radīt spiedienu, kas veicinātu šādu valstu atvēršanos.

Diplomātiskas sarunas ir viens no veidiem kā aicināt nedemokrātisku režīmu veikt reformas un mainīties. Diplomātisko sarunu piemēram var minēt sešu pušu sarunas, kuru mērķis bija panākt Ziemeļkorejas miermīlīgu atteikšanos no kodolieročiem. Sarunās iesaistījās vairākas valstis, kas solīja palīdzēt Ziemeļkorejai un ar to sadarboties, ja tā atteiksies no bīstamajiem ieročiem. Tomēr, šajā gadījumā diplomātiskās sarunas neguva panākumus⁵⁰, jo Ziemeļkorejas interesēs nebija iesaistīties sarunās, kas apdraud to. Pat ja valstis panāk savstarpēju diplomātisku vienošanos, nav garantijas, ka nedemokrātisks režīms to ievēros. Kopumā daudzi autori kritizē diplomātisko sarunu efektivitāti attiecībā pret nedemokrātiskām valstīm, apgalvojot, ka lielākoties tikai ar sarunām nav iespējams panākt režīma maiņu.

Turpinot par rīcībpolitikas veidu, kas sevī ietver centienus par noslēgtu režīmu padarīšanu atvērtu, autori Martins Grifīts (Martin Griffiths), Stīvens Rošs (Steven Roach) un Terijs Kalahans (Terry Callaghan) uzskata, ka, lai radītu vēlmi nedemokrātiskam un noslēgtam režīmam kļūt atvērtam, tie ir materiāli vai kā citādi jāatalgo par to, ja tie izpilda uzstādītās prasības vai vienošanās.⁵¹ Tas ir viens no veidiem, kā ietekmēt nedemokrātiskas valsts uzvedību. Piemēram, laikā, kad Ziemeļkoreja solīja pārtraukt kodolizmēģinājumu veikšanu un apturēt kodolprogrammu, ASV solīja tai palīdzēt dažādos aspektos - ka finansiāli, tā politiski.

---

⁴⁸ Bremmer I., (2007). The right side of the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (226.lpp).USA,Simon and Schuster paperbacks.

⁴⁹ Schultz K., (2001). Democratic politics in international crises. No Schultz K, *Democracy and Coercive Diplomacy*, (57.lpp). UK:Cambridge University Press

⁵⁰ Van der Meer S., 2009., *How rogue states play the game: the case of North Korea's nuclear program*, http://www.clingendael.nl/sites/default/files/20081200_meer.pdf (228.-229.lpp)

⁵¹ Roach S., Griffiths M., O Callaghan T., (2014). Rogue State. No Roach S., Griffiths M., O Callaghan T., *International Relations: The Key Concepts 3rd Edition*, (311.lpp). New York:Routledge

Savukārt vēlāk, kad Ziemeļkoreja nolēma neturēt solījumu, ASV vērsās ar bargākām sankcijām un jauniem nosodošiem uzstādījumiem pret Ziemeļkoreju.

Tāpat Dienvidkoreja, cerot mainīt Ziemeļkorejas politiku un uzvedību, "Saulainās politikas" ietvaros nolēma palielināt tirdzniecības apjomus, investīcijas un kopējo finanšu atbalstu Ziemeļkorejai,⁵² tomēr tas neveicināja Ziemeļkorejas atvērtību. Ne vienmēr režīma atalgošana un labvēlīga attieksme var mainīt valsts uzvedību.

Džefs Bridouks (Jeff Bridoux) un Milija Kurki (Milija Kurki) piekrīt, ka pret valstīm ar nedemokrātisku režīmu jārada spiediens, lai šīs valstis pašas nosvērtos par režīma maiņu un atvērtības veidošanu. Lai valsts sāktu justies tā, ka esot nedemokrātiska un noslēgta tā vairs nespēj eksistēt. Tam var izmantot ekonomisku un politisku spiedienu, piemēram, diplomātiskās sarunās izteikt draudus par to, ka citas valstis var sākt izmantot ekonomiskās sankcijas vai militāru iejaukšanos, lai režīmu sodītu.⁵³ Šeit svarīga pārējo valstu vienotība un vienprātība par mērķi izvirzīt noslēgtas valsts režīma maiņu. Tā, lai pēc iespējas mazāk valstu atbalstītu noslēgtā režīma eksistenci.

Turpinot aprakstīt rīcībpolitikas veidu, kura mērķis ir noslēgta režīma atvēršana var konkretizēt vairākus instrumentus, ar kuriem var centies izdarīt spiedienu un mainīt politisko režīmu.

Tā kā viens no galvenajiem iemesliem kāpēc noslēgtas valstis ir tik stabilas ir to izolētība no ār pasaules un komunikācijas ierobežošana, tad grāmatas "The J Curve" autors I. Brēmers apgalvo, ka viens no efektīvākajiem spiediena izdarīšanas veidiem pret noslēgtu režīmu būtu ārvalstu apzināti centieni komunicēt ar noslēgtā režīma sabiedrību, parādot patieso situāciju par esošo kārtību. Piemēram, ārvalstis varētu palīdzēt demokrātiskajiem opozicionāriem izveidot televīzijas kanālu vai radio staciju, ar kuru aptvert plašu sabiedrības daļu.⁵⁴ Šādā veidā ļaut noslēgtas valsts sabiedrībai vairāk uzzināt par dzīvi, par dzīves līmeni citās valstīs un likt saprast, ka var dzīvot labāk. Tiem būtu jābūt mēģinājumiem attēlot patieso situāciju noslēgtajā režīmā un "atvērt acis" sabiedrībai, kas tiek izolēta no iespējas mainīt savu dzīvi. Šāds paņēmieni varētu radīt vēlmi sabiedrībai iestāties par režīma maiņu, savukārt valdošajai elitei tas radītu aizvien lielāku nepieciešamību izdomāt, kā nodrošināt izolētību.

---

⁵² Powell B., South Korea: Use carrots, not sticks, (18.12.2006), <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1570859,00.html>

⁵³ Kurki M., Bridoux J., (2014). Is democracy promotion context-sensitive? No Kurki M., Brodoux J., *Democracy promotion*, (55.lpp). New York: Routledge

⁵⁴ Bremmer I., (2007). Chinas dilemma. No Bremmer I, *The J Curve*, (266.lpp).USA,Simon and Schuster paperbacks

Lai veicinātu noslēgtu valstu atvērtību, kā instrumentu var izmantot starpvalstu ekonomiskās attiecības un ekonomisko sadarbību. Pat minimāla ekonomisko saišu veidošana būtu efektīva, jo tas liktu cilvēkiem savā starpā komunicēt, apmainīties ar viedokļiem, idejām, pieredzēm. Tāpat tas uzlabotu indivīdu ekonomisko labklājību un drošības sajūtu. Kad noslēgta valsts ir kļuvusi pietiekami atvērta apkārtējai pasaulei, to var iesaistīt starptautiskajās organizācijās, ja runā par ekonomiku, tad, piemēram, Pasaules Tirdzniecības organizācijā. Šādā veidā valstij nākas pielāgoties un ievērot starptautiskos noteikumus, var iegūt draugus, var vairāk prognozēt valsts lēmumus. Tāpat uzlabojas sabiedrības ekonomiskā labklājība. Tomēr jāsaprot, ka viena pati ekonomiskā sadarbība nevar valsti padarīt par atvērtu, un to parāda Kubas gadījums⁵⁵ - tā ir starptautiskas ekonomiskas organizācijas dalībvalsts, tomēr par atvērtību runāt ir pārāgri. Vienlaikus ir jāveicina augstākminētā sabiedrības vēlme līdzdarboties un mainīt politisko režīmu.

Vēl cits instruments valsts atvērtības veicināšanai var būt starptautisko spēku līdzdalība vēlēšanās ar uzdevumu kontrolēt to, cik vēlēšanas norit godīgi un atklāti.⁵⁶ Godīgas vēlēšanas nodrošina veselīgu konkurenci un atspoguļo patieso sabiedrības viedokli. Tās liek domāt, plānot un analizēt kā sabiedrībai, tā politikajai elitei. Starptautisko novērotāju loma slēgtas valsts vēlēšanu novērošanā ir būtiska tikai tad, kad pati sabiedrība vēlas mainīt valdošo varu vai politiku un tiek dota izvēles iespēja balsojot.

Nataša Ezrova (Natasha Ezrov) un Ērika Franca (Erica Frantz) tam pievienojās un kā netiešus iekšējās veidus min dažādus atbalsta sniegšanas pasākumus, kas varētu destabilizēt situāciju noslēgtā režīma - piemēram, sniegt ekonomisku un morālu atbalstu opozicionārajām grupām, palīdzēt organizēt brīvas vēlēšanas, sniegt patiesu informāciju pēc iespējas lielākai sabiedrības daļai vai jebkā citādi censties mazināt režīma stabilitāti.⁵⁷ Un galvenokārt veidot spēcīgu opozīciju, kas būtu starptautiski atbalstīta un dzīvotspējīga arī nedemokrātiskā režīmā.

Tāpat arī ekonomiskās sankcijas var būt viens no veidiem, kā likt nedemokrātiskam režīmam mainīt savu uzvedību iekšpolitikā vai ārpolitikā. Piemēram, ASV piemēroja ekonomiskās sankcijas Irānai un Lībijai deviņdesmitajos un divi tūkstošajos gados, lai šīs abas valstis beigtu atbalstīt teroristiskos grupējumus. Dereks Bīčs (Derek Beach) apgalvo, ka

---

⁵⁵ Bremmer I., (2007). Chinas dilemma. No Bremmer I, *The J Curve*, (266.-267.lpp).USA,Simon and Schuster paperbacks.

⁵⁶ Bremmer I., (2007). Chinas dilemma. No Bremmer I, *The J Curve*, (266.lpp).USA,Simon and Schuster paperbacks.

⁵⁷ Ezrov N., Frantz E., (2001). How dictatorships fall. No Ezrov N., Frantz E., *Dictators and dictatorships*, (64.pp). New York: A&C Black.

zaudējumiem, ko radītu politiskās uzvedības maiņa, būtu jābūt mazākiem, kā sankciju ietekme, lai valstis izvēlētos mainīt uzvedību.⁵⁸ Kopumā viņš atzīmē, ka ekonomisko sankciju ieviešana diezgan bieži izrādās neefektīva, turklāt sagādā vairāk zaudējumus sabiedrībai un nevis politiskajai elitei, tāpēc visbiežāk ekonomiskās sankcijas vajadzētu kombinēt ar citām spiediena izdarīšanas metodēm un mērķēt tās tieši pret politisko eliti.

Deivids Lektzians (David Lektzian) un Marks Souva (Mark Souva) apgalvo, ka ekonomiskās sankcijas patiešām ne vienmēr sasniedz savu mērķi, tomēr tās ir bieži izmantotas. Brīžos, kad vienkāršas diplomātiskās sarunas nav bijušas veiksmīgas un militāru spēku izmantot nav vajadzības, tad spiedienu,⁵⁹ pārdomāt savu piekopto politiku, var panākt ekonomisko sankciju izmantošana.

Arī globalizācija ir viens no valsts stabilitātes apdraudējumiem un, no citiem apdraudējumiem tas atšķiras ar to, ka tas pastāv dabiski, tā realizēšana nav īpaši jāplāno un jārikojas, jo tā notiek pati par sevi. Ne visas, noslēgtās valstis, var izturēt globalizācijas spiedienu.⁶⁰ Globalizācija skar visas valstis, no tās praktiski nav iespējams izvairīties, tāpēc noslēgtām valstīm globalizācijas ietekme nereti var izrādīties galvenais destabilizācijas cēlonis.

Kopumā I.Brēmers apgalvo, ka vispareizākā rīcībpolitika attiecībā pret noslēgtiem režīmiem ir to rosināšana režīma maiņai, tomēr ne militārā iejūšanās veidā, bet, drīzāk mudinot valsti kļūt atvērtai ar citiem paņēmieniem, ar šo dažādo spiedienu izdarīšanu. Piemēram, starptautiskie aktieri var palīdzēt veidot spēcīgu un nodrošinātu vidusslāni, kurš vēlēšies savu valsti mainīt paši.⁶¹ Šāda valsts atvēršana no ārpuses būtu miermīlīgāka, drošāka un veiksmīgākā attiecībā pret citām valstīm.

Ī.Brēmers apgalvo, ka noslēgti režīmi jācenšas padarīt pat atvērtiem, tomēr, ģeopolitiski tas ir liels izaicinājums un drauds citām valstīm. Ja valstī mainās politiskais režīms ir divi varianti-valsts kļūst nestabila, taču sabiedrība ir spējīga veikt reformas, lai stabilizētu situāciju. Otrs variants – pilnīga, jaunas valsts politiskās iekārtas, veidošanas neveiksme. Piemēram, ja pirmajā gadījumā tiek veiktas ekonomiskās reformas, mediji tiek atbrīvoti no valsts kontroles, sāk veidoties spēcīga opozīcija un citas demokrātijas pazīmes, tad otrajā gadījumā valsts

---

⁵⁸ Beach D., (2012). Economic foreign policies. No Beach D., *Analyzing foreign policy*, (195.lpp). UK: Palgrave Macmillan

⁵⁹ Lektzian D., Souva M., (2012). Economic sanctions. No Hook S., Jones C., *Routledge handbook of American foreign policy*, (334.lpp). USA: Routledge

⁶⁰ Bremmer I., (2007). Chinas dilemma. No Bremmer I, *The J Curve*, (267.lpp).USA, Simon and Schuster paperbacks.

⁶¹ Bremmer I., (2007). Stability, Openness, and the J curve. No Bremmer I, *The J Curve*, (23.lpp).USA: Simon and Schuster paperbacks

nespēj veikt reformas un kļūst par neizdevušām valstīm, kas mūsdienās var atstāt ietekmi un daudzām citām valstīm.⁶² Kopumā Ī.Brēmers vairāk pievēršas valstu atvēršanai ar miermīlīgiem līdzekļiem.

Pīters Burnels (Peter J. Burnell) savā pētījumā par autoritāru režīmu atvēršanu raksta, ka režīma atvēršanās ir ļoti komplicēts process, kas visbiežāk nebeidzas ar izteiktu zaudējumu vai uzvaru, bet drīzāk ar kaut ko pa vidu. P.Burnels apgalvo, ka režīma atvēršanos var iniciēt pati sabiedrība vai sabiedrības daļa, kas vēlas nomainīt politisko līderi un eliti. Tāpat no iekšpuses režīms var nomainīties situācijā, kurā valsts saskaras ar ekonomisko krīzi un nav spējīgs turpmāk funkcionēt. No ārpuses režīma atvēršanos var stimulēt starptautiskā sabiedrība, izmantojot, piemēram, diplomātiskus paņēmienus. P.Burnels raksta, ka cieto varu izmantot slēgtu režīmu atvēršanai var nebūt pareizi, jo valstis, kas uzņemas konkrēto režīmu padarīt atvērtu, nevar būt drošas, ka tās sasniegs savu mērķi, un to, vai situāciju nepadarīs tikai sliktāku. Izmantojot jebkurus paņēmienus valsts atvēršanā, jāreķinās ar ilgu laika periodu, līdz to izdodas panākt, tas var aizņemt desmitiem gadu. Tomēr, ja valsti izdodas padarīt par demokrātiju, tad ieguldītais darbs ir bijis tā vērts, pat ja transformācija aizņēmusi tik ilgu laiku.⁶³ Tas ir ieguvums visai starptautiskajai sabiedrībai kopumā.

- *Slēgta politiskā režīma izolēšana no starptautiskās vides*

Otrais no rīcībpolitikas variantiem, ko var izmantot pret noslēgtām valstīm un to režīmiem var būt to izolēšana no starptautiskās vides. Jāsaka, ka šī pieeja saņēmusi vairāk kritikas kā jebkurš cits no rīcībpolitikas veidiem attiecībā pret noslēgtiem politiskajiem režīmiem un situācijās, kad šī rīcībpolitika cieš sakāvi, valsts var izvēlēties veikt militāru intervenci.

Andrejs Lankovs (Andrei Lankov) raksta, ka šādas stratēģijas izvēli var saukt par noslēgtas valsts ignorēšanu, gadījumā, ja tiek pārtraukta pilnīgi visa komunikācija un sadarbība. Viņš uzskata, ka noslēgtie režīmi tikai manipulē ar starptautisko sabiedrību, tāpēc visbiežāk nav vērts reaģēt uz to darbībām. Kā piemēru viņš min Ziemeļkoreju, kas nereti draud ar karu Dienvidkorejai. A.Lenkovs, saka, ka tas ir blefs, un starptautiskā sistēma var nepievērst tam

---

⁶² Bremmer I., (2007). Chinas dilemma. No Bremmer I, *The J Curve*, (267.-268.lpp).USA,Simon and Schuster paperbacks.

⁶³ Burnell P., 2006., *Autocratic opening to democracy*, http://wrap.warwick.ac.uk/900/1/WRAP_Burnell_7270220-180609-autocraticopeningtwq.pdf?origin=publication_detail (7.-18.lpp)

uzmanību un vienkārši ignorēt šādus izteikumus,⁶⁴ nav nepieciešams tiem uzspiest režīma maiņa vai atvēršanos.

Tieši pretēji - nepieciešama šo režīmu izolēšana no ār pasaules. Izolāciju no ār pasaules var panākt ar tirdzniecības un komerciālo attiecību pārtraukšanu, multilaterālu sankciju un embargo ieviešanu, diplomātisko attiecību apturēšanu, kā arī pārtraukt sadarbību tehnoloģiju attīstības jomā.⁶⁵ Izolācija vairs nav tik maigs paņēmieni, kā spiediena izdarīšana, lai valsts vēlētos atvērties apkārtējai pasaulei. Izolēšana ir kā sodīšana par to, ka valsts līdz šim nav uzskatījusi par nepieciešamu veicināt režīma atvēršanos vai ievērot starptautiskās sistēmas kārtību.

Izolēšana no starptautiskās sistēmas nozīmē – ar diplomātiskiem, ekonomiskiem vai galējā variantā ar militāriem paņēmieniem norobežot konkrēto valsti no ār pasaules ar mērķi, lai tā kļūtu mazāk agresīva, lai agresivitātes vairošanai nebūtu finansiālu iespēju, kā arī ilgtermiņā tās sabiedrība radītu neapmierinātību ar pastāvošos sistēmu.⁶⁶ Rezultātā panākot režīma maiņu.

Tomēr Čārlzs Ārmstrongs (Charles Armstrong) uzskata, ka pilnīga izolācija var izrādīties ļoti bīstama, tāpēc tas nav labākais veids, kā izturēties pret slēgtiem režīmiem.⁶⁷ Tie var kļūt pavisam nekontrolējami vai centies sev pievērst pēc iespējas vairāk uzmanības, turklāt nekad nevar zināt, kad neveikli izteicieni var pārtapt reālā rīcībā.⁶⁸ Vislabāk ir uzturēt sarunu un diplomātiskās sadarbības stratēģiju, lai laika gaitā noslēgto režīmu padarītu par atvērtu, nevis piekrist un neveikt nekādas darbības, kas varētu padarīt pasauli drošāku un atvērtāku.

Čārlzam Ārmstrongam piekrīt arī Kristofers Hils (Christopher R.Hill), kurš apgalvo, ka izolēt noslēgtu politisko režīmu nav pareizas rīcībpolitikas veids, jo tieši noslēgšanās no ār pasaules ir tā, kas veicina šādu režīmu izdzīvošanu. Īpaši K.Hils to attiecina uz Ziemeļkoreju, sakot, ka

---

⁶⁴Lenkov A., 09.04.2013., Stay cool- call North Korea bluff.,

<http://www.nytimes.com/2013/04/10/opinion/stay-cool-call-north-koreas-bluff.html>

⁶⁵Zoubir Y., (2014). The US and Libya: the lengthy road to reconciliation. No Looney R., *Handbook of US-Middle East relations*, (264.lpp). New York:Routledge

⁶⁶Litwak R., (2006). Dilemmas of force after 9/11. No Litwak R., *Regime change: the US strategy through the prism of 9/11*, (110.lpp). Washington: JHU Press

⁶⁷Armstrong C., 15.04.2013., Ignoring North Korea, http://www.nytimes.com/2013/04/16/opinion/ignoring-north-korea.html?_r=1&

⁶⁸Turpat

izolācija ir tieši tā, ko Ziemeļkoreja vēlas un valstu novēršanās no tās tikai panāks tās interešu realizēšanu.⁶⁹

Ekonomiskās sankcijas – vēl viens no izolācijas panākšanas veidiem. Tā kā starptautiskajā politikā pierādīts, ka sankcijas ne vienmēr sasniedz savu mērķi, tad pret noslēgtā tipa valstīm sankcijas jāizvērs īpaši pārdomāti. Nepieciešams pēc iespējas vairāku un spēcīgāku valstu atbalsts šīm sankcijām, valstīm jābūt gatavām ne tikai šīs sankcijas uzstādīt, bet arī realizēt dzīvē, pat, ja tās rada zaudējumus. Jābūt stiprai valstu koalīcijai. Tomēr, arī tas ne vienmēr iedarbojas, jo ir valstis, kas ir pārāk noslēgtas, lai tās spētu ietekmēt starptautiskās sankcijas. Piemēram, Ziemeļkorejai ir salīdzinoši niecīgas ekonomiskās attiecības ar citām valstīm, tāpēc šādas sankcijas vien nespētu mainīt politisko režīmu. Ķīna, kas sadarbojas ar Ziemeļkoreju ekonomiskā ziņā nelabprāt pievienojas sankcijām, jo tās var radīt bada situāciju Ziemeļkorejā un krīzi netālu no Ķīnas robežas. Ziemeļkorejas gadījumā efektīvākas varētu būt tās sankcijas, kas vērstas pret politisko eliti un tās līderi, piemēram, mazinot viņa iespējas iegūt ekskluzīvas un dārgas Rietumu preces⁷⁰, pie kurām politiskā elite ir pieradusi. Tieši mērķētās sankcijas uzskatāmas par visveiksmīgākajām attiecībā pret tādiem režīmiem kā Ziemeļkoreja.

Ekonomiskās sankcijas kopumā sevī ietver pilnīgu vai daļēju tirdzniecības embargo, pilnīgu vai daļēju finanšu transakciju aizliegumu, ārvalstu finanšu atbalsta izbeigšanu, transporta ierobežojumus un starptautisko vienošanos un līgumu atcelšanu.⁷¹ Kā jau iepriekš minēts, tās ir efektīvas tikai tad, ja tās tiek ieviestas multilaterāli. Tā kā ekonomiskās sankcijas pieder arī pie spiediena izdarīšanas stratēģijas, tad jāatzīmē, ka izolēšanas stratēģijā ekonomisko sankciju ieviešanas motivācija ir valsts sodīšana un cenšanās kavēt tās attīstību un apgrūtināt tās eksistenci.

Diplomātiska un politiskā nedemokrātiskas valsts izolācija sevī ietver diplomātisko attiecību pārtraukšanu, piemēram, vēstniecību slēgšanu, sadarbības sarunu izbeigšanu, alianses valstu atbalsta izbeigšanu, nedemokrātiskās valsts varas leģitimizācijas neatzīšanu un citu politisko attiecību pārtraukšanu starp valstīm.

---

⁶⁹ Hill C., (26.02.2013)., Isolating North Korea will not help curb its nuclear ambitions, <http://www.dailystar.com.lb/Opinion/Commentary/2013/Feb-26/207901-isolating-north-korea-will-not-help-curb-its-nuclear-ambitions.ashx>

⁷⁰ Bremmer I., (2007). Conclusion. No Bremmer I, *The J Curve*, (283.-287.lpp).USA,Simon and Schuster paperbacks.

⁷¹ Cameron F., (2006).Terrorism and the Iraq war. No Cameron F., *US foreign policy afther cold war*, (142.1 pp). New York: Rotledge

Izolācijas politiku pret atsevišķām valstīm piekopusi ASV. Piemēram, 2014.gadā ASV prezidents paziņojis, ka atkāpjas no ilgstoši piekoptās izolācijas stratēģijas pielietošanas pret Kubu, jo tā nav izrādījusies veiksmīga, tāpēc nepieciešams atjaunot valstu attiecības dažādās sfērās. ASV ilgstoši bija ieviesusi embargo pret Kubu, pārtraukusi diplomātiskās attiecības, slēgusi vēstniecības, noteikusi ceļošanas ierobežojumus un ekonomisko attiecību ierobežojumus.⁷² Tomēr tā kā izolācijas politika pret Kubu vairs netika uzskatīta par veiksmīgu, tā tika apturēta un tās vietā sāka veidoties attiecību uzlabošanās.

ASV kādu laiku “nepaklausīgo” valstu koncepts jeb “rogue state concept” bija kļuvis ļoti populārs un viens no veidiem kā izturēties pret slēgtiem un nedemokrātiskiem politiskajiem režīmiem tika minēta šo režīmu sodīšana ar izolēšanu, jo šie režīmi neievēro starptautiskās sistēmas kārtību, tiem ir svešs demokrātijas jēdziens, tie ir neparedzami, vardarbīgi, agresīvi un provokatīvi, turklāt apdraud visu pasauli. Bila Klintona padomnieks nacionālajos drošības jautājumos mudināja citas pasaules valstis domāt par reālu nedemokrātisko režīmu izolēšanu caur ekonomisko attiecību pārtraukšanu, sankciju ieviešanu vai pat militāru iejaukšanos, lai liktu šādam režīmam mainīties.⁷³

Ja izolēšanas politika nav bijusi veiksmīga un nav spējusi panākt sev vēlamu mērķi, valsts var izvēlēties pāriet uz militāras intervences izmantošanu.

Militāra intervences piemērs var būt Irāka, kur ASV nolēma iejaukties vairs ne tikai ar sankcijām, bet lielāku agresiju - militāru spēku, lai apturētu Sadama Huseina piekopto politiku kā pret citām valstīm, tā pret vietējiem iedzīvotājiem.⁷⁴ ASV veica valsts ieņemšanu, lai pasargātu pasauli no tāda režīma kāds valdījis Irākā un ierobežotu tā agresiju. Militāru agresiju veic gan tāpēc, lai apturētu nekontrolējamu nedemokrātisko režīmu un tā iespējamās rīcības pret apkārtējo pasauli, gan, lai nedemokrātisku līdera darbības apturētu, jo tās kaitē pašai valstij.

Valstis var izvēlēties veikt militāru intervenci, jo tādējādi var izbeigt tās ciešanas, ko sagādā slēgts režīms, piemēram, apturēt pilsoņu karu. Var veikt militāru intervenci gadījumos, kad nedemokrātiskā valsts apdraud reģiona stabilitāti un drošību, gadījumos, kad valsts

---

⁷²Labott E., Jaffe A., (17.12.2014). Historic thaw in US Cuba standoff, <http://www.cnn.com/2014/12/17/politics/obama-cuba-castro-relations/>

⁷³ Zoubir Y., (2014). The US and Libya: the lengthy road to reconciliation. No Looney R., *Handbook of US-Middle East relations*, (264.lpp). New York:Routledge

⁷⁴ Litwak R., (2000). US strategy toward rogue state. No Litwak R., *Rogue states and US foreign policy*,(105.-106.lpp). USA:Woodrow Wilson Center Press

ideoloģiski ir pret nedemokrātiska režīma eksistenci vai cenšas pasargāt savu diasporu nedemokrātiskajā valstī.⁷⁵

N. Ezrova un Ē.Franza arī raksta par valsts režīma atvēršanā ar vardarbīgu metožu izmantošanu. Tas nozīmē ievest ārvalstu militāros spēkus, kas gāž valdošo režīmu. Šāda metodes pārsvarā tiek izmantotas situāciju kritiskos gadījumos.⁷⁶ Vardarbīgi uzspiest noslēgta režīma maiņu starptautiskā sabiedrība var tikai tad, ja ir pilnīgi droša, ka esošo režīmu nomainīs tāds, kas radīs labāku un drošāku pasauli. Kamēr pastāv bažas, valstis var nogaidīt un situāciju tikai novērot. Turklāt Irākas gadījums parāda, ka militāra iejaukšanās nav labākais variants, jo tas neatrisina situāciju pēc būtības, bet rada aizvien lielāku haosu.

Arī grāmatā “Reshaping rogue states” sacīts, ka, lai mazinātu noslēgta režīma stabilitāti viens no uzdevumiem var būt militāra intervence un politiskā līdera nogalināšana, tomēr jāatzīmē, ka šis ir viens no galējiem variantiem, ko starptautiskā sabiedrība atzīst par pieļaujamu. Šajā gadījumā īpaši precīzi tiek aprēķināti iespējamie ieguvumi un zaudējumi, turklāt pirms tam tiek stingri apsvērtas morālās normas. Politiskā līdera nogalināšana ir attaisnojama tad, ja tādējādi tiek glābts liels skaits nevainīgu civiliedzīvotāju.⁷⁷ Rezultātā, nogalinot politisko līderi, valstī var rasties haoss vai turpināties tā noslēgtība, ja vietā nāk cits autoritārs vadītājs, tāpēc starptautiskās sistēmas iejaukšanās pieprasa plašāku plānu par līdera nogalināšanu un situācijas stabilizēšanu pēc tik dramatiskām pārmaiņām.

Militāra spēka izmantošana, lai režīmu mainītu un no tā darbībām glābtu pārējo pasauli, ir bīstama. Tas var prasīt iznīcināt pilsētas, bojāt infrastruktūru, cilvēki var zaudēt darba vietas, var apstāties izglītības sistēmas darbība vai pat izcelties pilsoņu karš.⁷⁸ Kopumā militāra spēka izmantošana režīma maiņā ir ļoti dārga. Tāpat, manuprāt, nepieciešams atzīmēt, ka pret Ziemeļkoreju valstis negatavojas izmantot militāras intervences iespēju.

Visu rīku mērķis, ko izmanto izolācijas stratēģijas realizēšanai, ir nedemokrātiskā režīma sodīšana par tā rīcībām un labākajā gadījumā arī jauna, demokrātiska un atvērta režīma nākšana vietā.

---

⁷⁵ Waxman M., Byman D., (2002). Coercive instruments. No Waxman M., Byman D., *The Dynamics of coercion: US foreign policy and the limits of military might*, (123.pp). USA:Cambridge University Press

⁷⁶ Ezrow N., Frantz E., (2001). How dictatorships fall. No Ezrow N., Frantz E., *Dictators and dictatorships*, (64.pp). New York: A&C Black.

⁷⁷ Lotrionte C.,(2004). When to target leaders. No Lennon A., Eiss C., *Reshaping rogue states*, (103.-120.lpp).USA:MIT Press.

⁷⁸ Reiter D., (01.02.2011), The poisoned chalice of foreign imposed regime change, <http://www.e-ir.info/2011/02/01/the-poisoned-chalice-of-foreign-imposed-regime-change/>

- *Slēgta politiskā režīma atbalstīšana*

Trešais rīcībpolitikas veids attiecībā pret slēgtiem režīmiem ir to atbalstīšana un apzināta izvairīšanās no tādām rīcībām, kas varētu radīt režīma nestabilitāti. Šādas attiecības var novērot, piemēram, Ķīnas uz Ziemeļkorejas attiecībās.

Ķīna ir samierinājusies ar Ziemeļkorejas režīmu, un lai palīdzētu režīmam saglabāt stabilitāti piegādā ēdienu un elektroenerģiju, ignorējot citas Ziemeļkorejas dīvainās rīcības.⁷⁹ Ķīna apzinās risku un problēmas, ar kurām nāktos saskarties, ja notiktu nepārdomāta režīma maiņa un tā atvēršana, tāpēc cenšas izvairīties no jaunām problēmām. Piemēram, iespējama kara izcelšanās, kodolieroču izmantošana vai izplatīšana, milzīgas bēgļu plūsmas un haoss. Pat ja apzināti netiek mazināta režīma stabilitāte, tomēr tāpat visbiežāk starptautiskā sistēma cer, ka šāda noslēgta tipa valsts pati nākotnē izvēlēsies savu režīmu mainīt,⁸⁰ un vietā stāsies atvērta politiskā un ekonomiskā sistēma. Tomēr, kamēr noslēgta tipa valstis nav gatavas veikt reformas režīma atvēršanai, starptautiskā sistēma var izvairīties no režīma sagraušanas tā iemesla dēļ, ka tad rastos aizvien jaunas problēmas, kas apdraudētu pārējo valstu drošību, stabilitāti vai ekonomisko attīstību.

Tātad, ja viens no iemesliem kāpēc kāda valsts atbalsta vai pat finansiāli uztur citu noslēgtu režīmu ir izvairīšanās no problēmām, ar kurām nāktos saskarties, ja šāds režīms tiktu atvērts, tad vēl cits iemesls var būt izdevīgums. Piemēram, Krievija pilsoņu kara laikā turpināja piegādāt ieročus Sīrijai, jo tas ienesa finanšu līdzekļus Krievijas ekonomikai. Gada laikā Krievija Sīrijai pārdeva ieročus par 162 miljoniem ASV dolāru un piegādāja Sīrijai kaujas lidmašīnas 550 miljonu ASV dolāru vērtībā.⁸¹ Neskatoties uz to, ka citas valsts centās mazināt kara apjomu un sekas, Krievija turpināja to atbalstīt.

Vēl cits iemesls, kāpēc valsts izvēlas atbalstīt nedemokrātisku režīmu, var būt ideoloģija. Piemēram, Ķīnas interesēs nav stiprināt amerikāņu varu savā reģionā, gluži tāpat kā Ziemeļkorejai. Tāpat Ķīnas neticība tam, ka karš vai militāra iejaukšanās ir risinājums nedemokrātisku režīmu padarīšanai par demokrātiskām. Arī Sīrijas kara gadījumā Krievija atbalstīja to ne tikai ekonomisku iemeslu dēļ, bet arī ideoloģijas dēļ - neticība, ka stabilitāti var nodrošināt apzināti gāžot nedemokrātisku režīmu vai tam, ka ASV mērķis ir citas valsts

---

⁷⁹ Ezrow N., Frantz E., (2001). China and the Korean Peninsula: Playing for the long. No Ezrow N., Frantz E., *Dictators and dictatorships*, (174-176.pp). New York: A&C Black.

⁸⁰ Jannuzi F., (13.01.1999). Can the US cause the collapse of North Korea. Should we try? <http://www.cfr.org/north-korea/can-united-states-cause-collapse-north-korea-should-we-try/p18172>

⁸¹ Yan H., (29.08.2013) Syria allies: Why Russia, Iran and China are standing by the regime, <http://www.cnn.com/2013/08/29/world/meast/syria-iran-china-russia-supporters/>

labklājība, nevis tikai savu savtīgo interešu realizēšana⁸² vienoja abas valstis un tas lika izšķirties Krievijai par atbalsta sniegšanu Sīrijai un nevis ASV.

Kopīgi uzskati, intereses un nostādnes var likt valstīm veidot sadarbību un savstarpējo atbalstu. Piemēram, demokrātiskās vērtības vieno noteiktu valstu grupu, kas palīdz citām valstīm demokrātiju ieviest vai attīstīt. Turpretī citu valstu interesēs var būt terorisma atbalstīšana un organizētā noziedzība. Tātad valstis var izvēlēties atbalstīt tās citas valstis, kas ir savstarpēji līdzīgas. Piemēram, līdzīgi mērķi, kopējs ienaidnieks, vienota kultūra vai vēsture ir lietas, kas var likt atbalstīt noslēgtu režīmu.

Atbalsta sniegšana noslēgtam režīmam var būt saistīta arī kopīgu vēsturi un vēstures atmiņām. Piemēram, Ziemeļkoreju un Krieviju saista spēcīgas vēstures saites. Krieviju var uzskatīt par vēsturiskās 1945. gada Ziemeļkorejas dibinātāju. Ilgāku laiku Ziemeļkoreja atradās Padomju Savienības pārvaldībā un ietekmes zonā. Tā nodrošināja valsts ekonomisko un vispārējo pastāvēšanu. Jau izsenis abas valstis vienojušas anti-amerikāniskas jūtas.⁸³

Protams, valstu atbalsts citai var nebūt konstants vai vispārējs, tomēr valstis, kuras vieno vēstures saites nozīmīgos brīžos viena otru atbalstīs. Pat ja Krievijas dienaskārtībā nav Ziemeļkorejas jautājums, tomēr Krievija paudusi konkrētu nostāju – pat ja Ziemeļkoreja izmanto kodolieročus testu veikšanai, Krievija neuzskata, ka interence vai militāra režīma maiņa ir nepieciešama.⁸⁴

Ne mazāk svarīgs ir noslēgtas valsts ģeopolitiskais novietojums. Piemēram, Ziemeļkorejas kaimiņos ir izvietojušās lielvaras – Krievija, Ķīna un netieši arī ASV. Ziemeļkorejai tā ir lieliska iespēja manipulēt ar lielvarām, jo tās atrodas tik tuvu, turklāt Ziemeļkorejas rīcības ir biedējošas un neparedzamas. Manipulējot ar savu ģeopolitisko izvietojumu, Ziemeļkoreja var iegūt, piemēram, ekonomisku atbalstu. Tā kā Ķīna atrodas Ziemeļkorejas pierobežā, tad vistiešāk atbalsta Ziemeļkoreju, lai tai nevajadzētu saskarties ar tām problēmām, kas būtu jāpieredz neizdevušās valsts kaimiņvalstij, režīma sabrukšanas gadījumā.⁸⁵ Ja būtu iespējams, tad Ķīna sev kaimiņos viennozīmīgi neizvēlētos Ziemeļkoreju, bet, tā kā abas valstis ir kaimiņvalstis, tad Ķīna izvēlas atbalstīt Ziemeļkoreju un tās pastāvošo režīmu.

---

⁸² Turpat

⁸³ Lankov A., (18.09.2012). North Korea lacks rich relations with Russia, <http://atimes.com/atimes/Korea/NI18Dg01.html>

⁸⁴ Russia, China oppose military intervention in North Korea, (22.02.2013), <http://www.theglobeandmail.com/news/world/russia-china-oppose-military-intervention-in-north-korea/article8963535/>

⁸⁵ Van Der Meer S., (2011). Geopolitics and nuclear weapons: North Korea provocations as a tool, <http://www.clingendael.nl/publication/geopolitics-and-nuclear-weapons-north-korean-provocations-tool-regime-survival>

Iemesls tam, ka kāda valsts atbalsta noslēgtu režīmu var būt valstu līderu personiskas simpātijas. Ja vienas valsts līderis, tā izturēšanās, idejas, zināšanas un vērtības uzrunā citas valsts līderi vai politisko eliti, valsts var atbalstīt noslēgtā režīma līderi un piekopto politiku. Var stiprināt esošo sadarbību vai uzsākt sadarbību jaunās sfērās.

Ne mazāk svarīgs vienojošs elements starp valstīm ir reliģija. Reliģijas dēļ vēsturiski izcēlušies daudzi konflikti, vienlaikus, reliģija var būt tas iemesls, kāpēc viena valsts atbalsta citu. Piemēram, Irāna atbalsta Sīriju, jo nevēlas, lai tajā valdītu Sunnītu islāms, bet tiktu pārstāvēts Šītu islāms.⁸⁶ Irāna turpināja atbalstīt Sīriju arī tad, kad bija skaidri zināms, ka Sīrija pilsoņu karā izmanto ķīmiskos ieročus.

Aplūkojot trīs iespējamās rīcībpolitikas veidus attiecībā pret nedemokrātiskiem režīmiem, jāsecina, ka nav vienas vislabākās stratēģijas, kas derētu visiem noslēgtā tipa režīmiem. Šādas valstis rīkojas citādi kā demokrātiskas un atvērtas valstis, šīs valstis ir ļoti grūti paredzēt⁸⁷ – nav iespējams pateikt kā uz kādu no rīcībpolitikas veidiem katra no tām reaģētu noteiktā situācijā.

- *Reakcija uz rīcībpolitiku*

Ja valsts, pret kuru tiek vērsta noteikta veida rīcībpolitika, to uzskata par sev naidīgu un nevēlamu, tad centīsies tai pretoties vai mazināt tās ietekmi. Piemēram, raugoties uz to Ziemeļkorejas kontekstā, tas nozīmē, ka Ziemeļkoreja pretosies vai centīsies neitralizēt tādu pret sevi vērsto stratēģiju, ko uzskatīs par draudīgu.⁸⁸ Pat ja šīs stratēģijas mērķis nebūs valsts interešu apdraudēšana, bet tas tiks tā uztverts, tad sekos pretreakcija. Naidīga netiks uzskatīta tikai tāda politika, kas būs bez izņēmuma atbalstoša.

Hobarts Vilijams (Hobart William) raksta, ka Ziemeļkorejas galvenais dienaskārtības jautājums jau ilglaicīgi ir režīma stabilitātes saglabāšana, tāpēc jebkurš nepārdomāts izteikums vai rīcība var radīt pretreakciju. Lielākoties Ziemeļkoreja izvēlējusies uz sev nevēlamām stratēģijām reaģēt ar militarizēšanos un kodolarsenāla paplašināšanu, tādējādi

---

⁸⁶ Yan H., (29.08.2013) Syria allies: Why Russia, Iran and China are standing by the regime, <http://www.cnn.com/2013/08/29/world/meast/syria-iran-china-russia-supporters/>

⁸⁷ Van der Meer S., 2009., *How rogue states play the game: the case of North Korea's nuclear program* http://www.clingendael.nl/sites/default/files/20081200_meer.pdf (229.lpp)

⁸⁸ International business publications., (2008). *North Korea's nuclear program*. No International business publications., *North Korea- US political and economical cooperation handbook*, (73.lpp). USA: International business publications

uzskatot, ka sevi pasargā.⁸⁹ Tātad jebkura rīcībpolitika var tikt uztverta ar pretošanos vai tās neutralizēšanu tad, ja tiek uzskatīta par naidīgu, izņemot konsekventi atbalstošu stratēģiju.

Ziemeļkorejas politikā kopumā manāma baiļu ietekme un jebkura situācija, kura apdraud režīma stabilitāti, vai varētu radīt režīma maiņu tiek uzskatīta par draudīgu.⁹⁰ Līdz ar to uztverot draudus, valsts veic attiecīgu atbildi uz to, piemēram, bruņošanos vai aizvien lielāku izolēšanos.

- *Rīcībpolitikas identificēšana praksē*

Maģistra darba autore teorētiskās daļas nobeigumā identificēs rīcības, kas norāda uz kādu no rīcībpolitikas veidu izmantošanu praksē. Manuprāt, ļoti svarīgi atzīmēt, ka katra no aprakstītajām stratēģijām ir idealizēta, jo realitātē tām nav tik striktu robežu un nereti viena valsts var izmantot vienu vai vairākas stratēģijas, vai citā gadījumā nevienu no stratēģijām, bet atsevišķus vienas vai vairāku stratēģiju elementus.

Vispirms pievērsīšos atbalsta sniegšanas taktikai, jo tā visvairāk atšķiras no abām pārējām. Pie atbalstīšanas taktikas pamatā pieder visa veida atbalsts, kas stiprina valsts režīma eksistenci un ilgtspēju, veicina valsts attīstību vienā vai vairākās sfērās. Galvenokārt tas ir ekonomiskais atbalsts, piemēram, nepieciešamo preču, enerģijas un pakalpojumu piegāde ar mērķi apmierināt sabiedrības un politiskās elites vēlmes. Tie var būt aizdevumi, kredīti vai līdzīgs finanšu nodrošinājums, arī bez atpakaļ atmaksas. Tā var būt valsts nekritizēšana par nosodāmām vai provokatīvām rīcībām vai aicinājumi citām valstīm izturēties saprotoši un nesodīt nedemokrātisko režīmu. Tas var būt politisks atbalsts politiskajās sarunās, diskusijās vai palīdzība veidot attiecības ar citām valstīm. Tāpat humanitārā palīdzība un sociālais nodrošinājums - piemēram, medicīnas vai pārtikas preču piegāde nepieciešamajā daudzumā. Pie atbalstīšanas taktikas pieder arī, piemēram, valsts attīstības veicināšana, biznesa projektu finansēšana un atbalstīšana vai infrastruktūras attīstība konkrētajā valstī.

Lielākoties atbalsta sniegšanas stratēģija pastāv draudzīgu attiecību starpā, tomēr šī stratēģija var būtbalstīta arī racionālos aprēķinos, kas nozīmē, ka kādai valstij var būt izdevīgāk atbalstīt nedemokrātisku režīmu, nekā saskarties ar šī režīma sabrukšanu.

---

⁸⁹ Hobart W., (2009)., Threat perception, succession and domestic interests: conceptualizing contemporary north Korean strategy, https://wikileaks.org/gifiles/attach/131/131859_Threat%20Percept.pdf (19.lpp).

⁹⁰ Hua S., Guo S., (2007)., Chinas new approach to north koreas nuclear issue: an economic interdependence, No Hua S., Guo S., *New dimensionsof Chinese foreign policy*, (151.lpp). UK: Lexington books

Pie spiediena izdarīšanas stratēģijas pieder tās rīcības, kuru motivāciju raksturo centieni mainīt kādas valsts iekšpolitiku, ārpolitiku, vai, piemēram, kopumā panākt dialogu ar konkrēto valsti. Pie šīs stratēģijas pieder sarunu vešana ar mērķi mainīt valsts uzvedību, dažāda veida vienošanās, piemēram, vienošanās par atbalsta sniegšanu pie noteiktiem nosacījumiem vai jebkāda cita veida atbalstu, izpildot noteiktas prasības. Piemēram, valstij apsola sniegt ekonomisku atbalstu, ja tā atteiksies no kodolieročiem. Vai ja valsts atgriezīsies multilaterālajās sarunās, sankcijas netiks ieviestas. Tāpat vietējās sabiedrības izglītošanu par patieso situāciju valstī un ārpusvalstī. Piemēram, sniedzot informāciju vietējai sabiedrībai par dzīves līmeni citās valstīs, par politiskās elites patiesajiem nodomiem, var veicināt režīma nestabilitāti. Cits instruments ir arī vēlēšanu novērošana-palīdzot tām notikt godīgāk un brīvāk, ļaujot cilvēkiem izvēlēties. Šajā stratēģijā ietilpst arī dažāda veida atbalsta sniegšana opozīcijai, piemēram, finansiāls atbalsts vai konsultācijas opozīcijas partijām un kustībām. Ļoti bieži izmantotas, ir arī ekonomiskās sankcijas, kuru mērķis mainīt valsts uzvedību, piemēram, tirdzniecības apjomu samazināšana, ierobežošana vai ekskluzīvu preču piegādes pārtraukšana politiskajai elitei var likt valstij mainīt savas rīcības. Dabiski pastāv globalizācijas ietekme, kas nozīmē, ka mūsdienās, ierobežot informācijas apriti, kas varētu radīt spiedienu pastāvošajam režīmam ir grūti novērst.

Pie spiediena izdarīšanas stratēģijas pieder arī draudēšana, piemēram, ja nedemokrātiskais režīms nemainīs savas rīcības, tad tiks ieviestas sankcijas vai apturēta esošā sadarbība. Tās var būt dažādu prasību uzstādīšanas, piemēram, solot aizvien palielināt pārtikas preču piegādi, ja nedemokrātiskais režīms rīkosies noteiktā veidā. Pie spiediena izdarīšanas stratēģijas pieder arī pauzes ieturēšana attiecības ar mērķi valstij likt pārdomāt savu uzvedību un mainīt to.

Pie izolēšanas taktikas pieder tās rīcības, kuru motivācijas pamatā ir vēlme sodīt politisko režīmu, kavēt esošā valsts režīma eksistenci un apgrūtināt tā kopējo pastāvēšanu. Pie šīs stratēģijas pieder militāra intervence, piemēram, ar militāru ieņemšanu gāzt esošo režīmu un veidot jaunu, kā arī nogalināt valsts līderi un tā vietā iecelt citu. Tā var būt diplomātisko attiecību pilnīga pārtraukšana, piemēram, sarunu, konsultāciju izbeigšana un vēstniecību slēgšana. Tāpat tā var būt ekonomisko sankciju ieviešana ar mērķi apturēt valsts attīstību, sodīt to un pēc iespējas negatīvi ietekmēt tās eksistenci un izdzīvošanu, tā var būt pilnīga ekonomisko attiecību pārtraukšana. Piemēram, visa veida eksporta un importa apturēšana ar nedemokrātisko režīmu vai kādas vitāli svarīgas preces importa vai eksporta aizliegums. Tā var būt pārtikas piegādes apturēšana, radot haosu un dabu valstī.

To, kādu rīcībpolitikas veidu vai veidus pret Ziemeļkoreju izvēlas realizēt katra no valstīm, analizēšu maģistra darba empīriskajā daļā, rezultātā varēs iegūt secinājumus par to, kā valsts ģeogrāfiskais novietojums var ietekmēt rīcībpolitikas izvēli.

2. ĶĪNAS, DIENVIDKOREJAS, KRIEVIJAS, JAPĀNAS UN ASV ĀRPOLITIKAS STRATĒGIJAS ATTIECĪBĀ PRET ZIEMEĻKOREJU

Maģistra darba empīriskajā daļā vispirms sekos katras konkrētās valsts attiecību ar Ziemeļkoreju izklāsts, un trijām stratēģijām veltītā analīze sekos katras konkrētās valsts nodaļas beigās.

2.1. Ķīnas rīcībpolitikas analīze

Šajā nodaļā maģistra darba autore pētīs Ķīnas un Ziemeļkorejas attiecības laika posmā no 1990.gada, kad Ķīna pasludināja, ka veiks atvēršanas politiku pret Ziemeļkoreju līdz mūsdienām. Sākumā iezīmēšu arī abu valstu attiecību sākumu. Nodaļas beigās sekos trīs rīcībpolitiku analīze.

Par Ķīnas un Ziemeļkorejas noturīgu attiecību sākumu var uzskatīt Korejas karu, kas aizsākās 1950.gadā. Ķīna iesaistījās Korejas pilsoņu karā aizstāvēt un palīdzot Ziemeļkorejai, kad karš pietuvojās Ķīnas robežai. Ķīna bija vienīgā, kas sūtīja savus karavīrus uz Ziemeļkoreju, vienīgā, kas uzņēma un izmitināja bēgļus un sniedza ekonomisku atbalstu. Šajā laikā Ķīnai nācās nostāties pret ASV, kas karoja Dienvidkorejas pusē. Ķīna iesaistījās Korejas karā, jo tajā iesaistījās arī ASV. ASV uzvaras gadījumā varētu tikt apdraudēta Ķīnas ideoloģija un drošība. Ķīna nevēlējās ļaut ASV kļūt par dominējošo spēku reģionā vai savos kaimiņos ļaut nonākt izteiktai ASV ietekmei.⁹¹ Ķīna galvenokārt vēlējās saglabāt esošo situāciju Ziemeļkorejā, jo ASV ietekme tajā varētu radīt Ziemeļkorejas režīma maiņu.

Ķīna ir Ziemeļkorejas tuvākā sabiedrotā. Lielākā pārtikas, degvielas, rūpniecības iekārtu piegādātāja un tirdzniecības partnere Ziemeļkorejai, līdz ar to Ķīna ir tā valsts, kam ir vislielākās iespējas ietekmēt notiekošo Ziemeļkorejā un Phenjanā (Pyongyang). Visciešākās attiecības, kas vieno Ziemeļkoreju un Ķīnu ir ekonomika.⁹² Arī sešu pušu sarunās iesaistītās valstis uz Ķīnu raugās kā uz spēlētāju, kam ir vislielākā ietekme noteikt kodolieroču risināšanas jautājumu un citādi veicināt Ziemeļkorejas kļūšanu par “normālu” valsti.

Ķīnu uz Ziemeļkoreju vēsturiski vieno piedzīvotā Leņinistu – sociālistu ideoloģija, militārā sadarbība kara laikā, Ķīnas palīdzības sniegšana Ziemeļkorejai pēckara laikā, tāpat fakts, ka Ķīna Ziemeļkoreju uzskata par buferzonu starp sevi un Dienvidkorejā izvietotajiem ASV

---

⁹¹Malkasian C., (2008). Avoiding a third world war. No Malkasian C., *The Korean war*, (30.lpp). New York: The Rosen Publishing group

⁹²Nanto D., Manyin M., (2010). The issue and interests. No Nanto D., Manyin M., *China- North Korea relations*, (1.lpp). DIANE publishing

spēkiem. Visi šie vienojošie faktori desmitiem gadu ļāvuši abām pusēm veidot ļoti noturīgas attiecības.⁹³ Tomēr ne vienmēr abu pušu attiecības ir vienlīdz spēcīgas.

Deviņdesmitos gadus Ziemeļkorejas un Ķīnas attiecībās var uzskatīt par izaicinājumu laiku. Pēc Padomju Savienības sabrukuma Ķīna deklarēja nepieciešamību veicināt Ziemeļkorejas ekonomisko atvēršanos un reformu ieviešanu. Jāatzīst, ka Ziemeļkoreja palika pie saviem noteikumiem un pārmaiņas, ko varētu dēvēt par reformām neveica. Ķīna nespēja pārvērst Ziemeļkoreju par starptautiskās sistēmas partneri, kas ievērotu starptautiskās sistēmas noteikumus.⁹⁴ Tomēr kopumā pēc PSRS sabrukuma, kad Ziemeļkoreju piemeklēja ekonomiski smaga situācija, Ķīna parādīja savu uzticamību un kļuva par stratēģiski un ekonomiski svarīgāko partneri, kas piegādāja ēdienu, enerģiju un citas sadzīvei nepieciešamās lietas Ziemeļkorejai, lai tikai saglabātu sabiedrības apmierinātību ar sistēmu⁹⁵ un neradītu nestabilitāti valstī.

Roberts Ross (Roberts Ross) apgalvo, ka deviņdesmito gadu sākums Ziemeļkorejai bija ļoti izšķirošs, un, ja šajā laikā Ķīna nebūtu sniegusi, visu nepieciešamo atbalstu, tad visticamāk, ka Ziemeļkorejas režīms būtu sagruvis.⁹⁶ Turklāt kopumā deviņdesmitajos gados vērojams izteikts Ķīnas atbalsts Ziemeļkorejai, ne tikai ekonomikas jautājumos. Līdz pat divi tūkstošo gadu sākumam Ķīnas rīcībpolitika pret Ziemeļkoreju bija viennozīmīgi atbalstoša – Ķīna nekritizēja Ziemeļkorejas līderu, mediju izteikumus vai darbības. Tā klusēja par jebkuru provokāciju, ko veica Ziemeļkoreja.⁹⁷ Tā vienkārši bija vieglāk un izdevīgāk Ķīnai.

1991.gadā ar Ķīnas palīdzību Ziemeļkorejā tika izveidota īpašā ekonomikas zona “Rason” ar mērķi piesaistīt investīcijas, attīstīt noteiktu reģionu un veicināt kopējo labklājības līmeni valstī. Ķīnai tā bija iespēja pie savas robežas veidot ekonomisko zonu, kas nostiprinātu kā ietekmi reģionā, tā veidotu finanšu ieguvumus. Ķīna “Rason” zonā izveidoja bankas, infrastruktūru, uzņēmumus, pilsētas ar noteikumu, ka šī ekonomiskā zona sadarbosies ar pierobežas Ķīnas reģionu un attīstīs to vienlaicīgi. Tā arī notika un pāris gadu laikā

---

⁹³ Nanto D., Manyin M., (2010). Development of Chinas North Korea policy. No Nanto D., Manyin M., *China-North Korea relations*, (5-6.lpp). DIANE publishing

⁹⁴ Chen J., Limits of the lips and teeth alliance: an historical review of Chinese North Korean relations. No Asia program special report, *Uneasy allies: fifty years of China- North Korea relations*, http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/asia_rpt115b.pdf (8-9.lpp)

⁹⁵ Ross R., (2009). The US - China peace: great power politics, spheres of influence and the peace of East Asia. No Ross R., *Chinese security policy: structure, power and policy*, (80.lpp). New York: Routledge

⁹⁶ Turpat

⁹⁷ Chu S., (2005). A major shift of chinas foreign policy. No Zhong Y., Chen W., *Leadership in a changing China*, (136.lpp). New York:Palgrave Macmillan

Ziemeļkorejas IKP (iekšzemes kopprodukts) pieauga uz pusi.⁹⁸ Kopumā uz Ziemeļkorejas fona “Rason” ekonomiskā teritorija uzskatāma par pietiekoši lielu veiksmes stāstu, kas uzlabojis Ziemeļkorejas ekonomiku, attīstot teritoriju, ienesot finanšu līdzekļus un darbu cilvēkiem. Ķīnai tā ir pieeja ostām un teritorijām Korejas pussalā, pieejam lētajam Ziemeļkorejas darbaspēkam.⁹⁹ Lai arī saskatāmas savtīgas Ķīnas intereses šo zonu veidošanā, nenoliedzami tās atbalstījušas Ziemeļkorejas ekonomisko situāciju.

Laika posmā no 1992.gadam – 1997.gadam manāms diplomātiska pauze abu pušu attiecībās, ko iniciēja Ziemeļkoreja, paužot savu nepatiku pret Ķīnas vēlmi sadarboties ar Dienvidkoreju. Tas nedaudz ietekmēja arī ekonomiskās attiecības. Laika posmā no 1991.gada līdz 1993.gadam Ziemeļkorejas un Ķīnas kopējā tirdzniecība sasniedza 550 līdz 990 miljonus ASV dolāru. No 1994.gada līdz 1997.gadam tirdzniecības apjoms bija vidēji 600 miljoni ASV dolāru, no 1998.gada līdz 2000.gadam tirdzniecības apjoms bija vidēji 400 miljoni ASV dolāru.¹⁰⁰ Par spīti ekonomisko attiecību attīstības pauzei Ķīna visus deviņdesmitos gadus bijusi Ziemeļkorejas lielākā pārtikas un naftas piegādātāja, kas izglābusi Ziemeļkoreju no režīma sabrukšanas, arī laikā, kad Ziemeļkoreju piemeklēja bads¹⁰¹, turklāt tik slepeni, lai Ziemeļkorejas iedzīvotāji domātu, ka viņu valsts ir pietiekami turīga, lai savus iedzīvotājus spētu nodrošināt pati.¹⁰² Tas nozīmē, ka arī ja politiskajās attiecībās iestājas pauze, tad ekonomiskā sadarbība tiek turpināta.

Visu deviņdesmito gadu periodu Ķīna ieturējusi nostāju, ka pret Ziemeļkoreju izturēsies kā pret draugu un abu pušu tradicionālās draudzīgās attiecības joprojām jāturpina,¹⁰³ arī situācijā, kad Ziemeļkoreja izrāda nepatiku pret Ķīnas sadarbību ar Dienvidkoreju. To Ķīna darīja tāpēc, ka vēlējas saglabāt Ziemeļkoreju kā buferzonu, nevēlējās radīt nestabilitāti Ziemeļkorejā, lai nenāktos saskarties ar haosu un režīma sabrukšanu.

Laikā no 1992.gada līdz 2002.gadam pie varas Ķīnā bija prezidents Dzjans Dzemiņš (Jiang Zemin), kurš centās Ķīnu padarīt par lielvaru visos aspektos, tāpēc liela loma tika pievērsta

---

⁹⁸ Abrahamian A., (2012). *A convergence of interests: a prospects of Rason special economic zone.* http://www.keia.org/sites/default/files/publications/rason_sez_paper.pdf (1-4.lpp)

⁹⁹ Lankov A., *North Korea- China special economic zones*, (2011). <http://www.eastasiaforum.org/2011/07/14/north-korea-china-special-economic-zones/> (1-4.lpp)

¹⁰⁰ Ming L., *Deepening China - North Korea economic ties: trends, characteristics and its interaction with the future inter-korean economic community.* <http://www.kiep.go.kr/include/filedown.jsp?fname=China-North%20Korea.pdf&fpath=news06> (2.lpp)

¹⁰¹ Jian C., *Asia program special report, 2003., Uneasy allies: fifty years of China – North Korea relations,* http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/asia_rpt115b.pdf (9.lpp)

¹⁰² Haggard S., Noland M., Weeks E., 2008., *North Korea on the precipice of famine,* <http://www.iie.com/publications/papers/noland0508.pdf> (8-11.lpp)

¹⁰³ Jian C., *Asia program special report, 2003., Uneasy allies: fifty years of China – North Korea relations,* http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/asia_rpt115b.pdf (9.lpp)

pašas Ķīnas iekšpolitikai un reformām, lai panāktu arī ekonomisko attīstību. Tāpat ārpolitikā koncentrējās uz sadarbību ar vairākām citām pasaules valstīm, piemēram, ASV, lai veidotu sev izdevīgas attiecības, kas palīdzētu Ķīnai kļūt par lielvaru.¹⁰⁴ Tas nozīmē, ka diplomātiskās attiecības ar Ziemeļkoreju nebija prioritāras, jo tās neapdraudēja režīma stabilitāti un galvenā sfēra ekonomika tika nodrošināta.

Timotijs Hildebrants (Timothy Hildebrant) laiku divi tūkstošo gadu sākumu dēvē par cerību laiku, kad aizvien sāka uzlaboties valstu ekonomiskā sadarbība un manāmi attīstījās valstu diplomātiskās attiecības. Ekonomiskās attiecības ar Ķīnu strauji pieauga tieši divi tūkstošo gadu laikā un aizvien pieauga Ziemeļkorejas atkarība no Ķīnas. 2001. un 2002.gadā tirdzniecības apjoms palielinājās uz 700 miljoniem ASV dolāru gadā, 2005.gadā – 1,580 miljoniem, 2006.gadā 1,700 miljoniem gadā, līdz šodien joprojām Ķīna ir Ziemeļkorejas lielākais tirdzniecības partneris, kas veido gandrīz pusi no Ziemeļkorejas tirdzniecības apjoma.¹⁰⁵ Kas nozīmē, ka Ķīnas ekonomiskais balsts Ziemeļkorejai ir vitāli svarīgs. Tāpat politiskā līmenī uzlabojās pušu attiecības pateicoties jaunajam Ķīnas līderim Hu Dzintao (Hu Jintao), kurš savā ārpolitikā uzsvaru lika uz sadarbību ar Ziemeļkoreju, diplomātisko attiecību pilnveidošanu, draudzīgu attiecību stiprināšanu un solīja visa veida atbalstu, kas būtu Ķīnas ilgtermiņa politikas mērķis.¹⁰⁶

Ja laiku no deviņdesmitajiem līdz divi tūkstošajiem gadiem Ķīnas ārpolitikā pret Ziemeļkoreju raksturo divi vārdi – miera saglabāšana un attīstība, tad 2002.gadā sākas aktīvāks attiecību posms, kad pie varas Ķīnā nāca jauns līderis H.Dzintao, kurš uzskatīja, ka pieaugot Ķīnas lomai pasaulē jāmainās arī tās ārpolitikai un lielāks uzsvars jāliek uz sadarbību un sevis parādīšanu kā atbildīgai lielvarai, kas nozīmē ar lielāku savu nacionālo interešu aizstāvību. Uzsvars tika likts uz tādiem jēdzieniem kā harmoniska attīstība, mierpilna pasaule. Tāpat uz sadarbību ar kaimiņvalstīm un īpaši ar Ziemeļkoreju, kas kā iepriekš minēts, izpaudās caur ekonomisko atbalstu.¹⁰⁷

---

¹⁰⁴ Cheng X., (2012). From Jiang Zemin to Hu Jintao: the evaluation of chinas policies toward Korean Peninsula. Korea Observer, The institute of Korean studies, http://www.iks.or.kr/renew/addition/download.asp?ftype=issue&ftb=hm_issue_tb&idx=1279 (678-679.lpp)

¹⁰⁵ Ming L., *Deepening China - North Korea economic ties: trends, characteristics and its interaction with the future inter-korean economic community*, <http://www.kiep.go.kr/include/filedown.jsp?fname=China-North%20Korea.pdf&fpath=news06> (2.lpp)

¹⁰⁶ Cheng X., (2012). From Jiang Zemin to Hu Jintao: the evaluation of chinas policies toward Korean Peninsula. Korea Observer, The institute of Korean studies, http://www.iks.or.kr/renew/addition/download.asp?ftype=issue&ftb=hm_issue_tb&idx=1279 (679.lpp)

¹⁰⁷ Heungkyu K., *Evolving China's Foreign Policy in Northeast Asia under Hu Jintao's Leadership and Implications to Korea-China relations*, <https://asiafoundation.org/resources/pdfs/1.KIMHeungKyu.pdf> (2.lpp)

Par to, ka Ķīna vēlējas mainīt savu publisko tēlu ārpolitikā, liecina arī atšķirīgās reakcijas uz Ziemeļkorejas kodolkrīzēm. 1994.gadā Ķīna sacīja, ka nosoda Ziemeļkorejas kodolieroču provokācijas un tās vēlmi izstāties no kodolieroču neizplatīšanas līguma, tomēr uzskata, ka tā ir Ziemeļkorejas iekšēja lieta un citas valsts iekšpolitikā Ķīna jaukties nevēlējas, tāpēc iestājās pret sankciju ieviešanu. Ķīnas līderis to papildināja sakot, ka Ķīnu un Ziemeļkoreju vieno ekonomiskās attiecības un nevis jautājumi par katras valsts iekšējām lietām, tāpēc noraidīja jebkādas iespējas sodīt Ziemeļkoreju, tā vietā stiprināt sadarbību un dialogu. Ķīnai tobrīd svarīgākas bija savas nacionālās intereses, piemēram, attīstīt savu ekonomiku, nevis apdraudēt Ziemeļkorejas režīma stabilitāti un kavēt savu attīstību.¹⁰⁸

Divi tūkstošo gadu Ziemeļkorejas kodolkrīzēs Ķīna it kā izmantoja citu pieeju. Tā kā Ķīna bija sevi pozicionējusi kā ASV palīgu cīņā pret kodoldraudiem un uzskatīja sevi par miera nesēju pasaulē, bija nepieciešama cita atbildes reakcija. Lielu lomu atbildes reakcijā spēlēja arī Ķīnas vēlme citu valstu acīs sevi parādīt kā atbildīgu valsti. Ķīna izmantoja sarunas un taktiskus draudus, lai atrunātu Ziemeļkoreju izmantot kodolieročus, kā arī militāri stiprināja abu valstu robežu un sacīja, ka neviena valsts neatbalstīs Ziemeļkoreju kā kodolvalsti. Būtiski, ka pievienojās arī sankcijām.¹⁰⁹

Piemēram, 2006.gadā, kad Ziemeļkoreja veica kodoltestus Ķīna pirmo reizi pievienojās ASV rezolūcijai par sankciju ieviešanu pret Ziemeļkoreju. Ķīna samazināja banku pārskaitījumus un naftas piegādi. Arī 2009.gadā pie nākošās provokācijas Ķīna pievienojās ASV rezolūcijai par sankciju ieviešanu, kas ietvēra ieroču embargo un aizliegumu ievest luksusa preces. Tomēr jāsecina, ka Ķīna izmanto "minimālistu" pieeju attiecībā pret sankciju realizēšanu. Tā vienmēr stingri izsver sankciju iespējamās radītās sekas un nereti pārkāpj sankciju ievērošanu, paziņojot par atkāpšanos no to ievērošanas. Piemēram, 2009.gadā Ķīna turpināja Ziemeļkorejai piegādāt luksusa preces-auto, cigārus, datorus. Tāpat turpināja piegādāt ieročus. Nereti Ķīna pat nesamazina piegādes apjomus.¹¹⁰ Ķīna apzinās, ka tās ieviestās sankcijas visspēcīgāk ietekmētu Ziemeļkoreju, tāpēc cenšas šim jautājumam pieiet saudzīgi, lai neradītu Ziemeļkorejā milzīgus satricinājumus. Arī pēc pēdējā, 2013.gada kodoltesta, abu valstu

---

¹⁰⁸ Jeong D., (2012). *Chinas foreign policy toward North Korea:Nuclear issue*, Korea air force academy, <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a573934.pdf> (12-17.lpp)

¹⁰⁹ Jeong D., (2012). *Chinas foreign policy toward North Korea:Nuclear issue*, Korea air force academy, <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a573934.pdf> (17-20.lpp)

¹¹⁰ Nanto D., Manyin M., (2010). China and economic sanctions. No Nanto D., Manyin M., *China- North Korea relations*, (18.-19.lpp). DIANE publishing

tirdzniecības apgrozījums pieauga, ¹¹¹ kas viennozīmīgi parādīja nepārtrūkstošu Ķīnas finansiālu atbalstu Ziemeļkorejai.

Par to, ka Ķīnas vēlējās mainīt savu ārpolitiku līdz ar savu straujo izaugsmi ir pašsaprotami, tāpat mainījās ar Ķīnas attieksme par savu nacionālo interešu aizstāvību. Pēc 2002.gada un jaunā līdera nākšanas pie varas Ķīna tika nolemts, ka Ziemeļkorejas kodolprogramma ir konkrēts apdraudējums Ķīnas drošībai un attiecībā pret Ziemeļkoreju tika izvirzītas vairākas prioritātes. Pirmkārt, likt Ziemeļkorejai atteikties no kodolieročiem, saglabāt mieru un stabilitāti Ziemeļkorejā un Korejas pussalā, turklāt to visu panākt caur sadarbību un sarunām.¹¹²

Svarīgi atzīmēt, ka šoreiz Ķīna pati vērsās pie ASV, lai rosinātu kopīgi risināt kodolieroču jautājumu, un mudināja ASV to darīt tikai un vienīgi caur sarunām. Kopumā, salīdzinot abus Ķīnas līderus, H.Dzintao, kurš pie varas bija laikā no 2002.-2012.gadam vismaz izvirzīja noteiktas prasības Ziemeļkorejai saistībā ar kodolieroču izmantošanu,¹¹³ tomēr nevienā brīdī joprojām neatteicās no ekonomiskās sadarbības vai atbalsta sniegšanas.

Vairāki autori apgalvo, ka H.Dzintao desmit gadu ilgo politiku attiecībā pret Ziemeļkoreju var dēvēt par divkosīgu. No vienas puses, Ķīna iesaistījās sešu pušu sarunās, aktīvi risinot kodolieroču jautājumu un, saucot to par lielāko apdraudējumu visas reģionam, no otras puses Ķīnas milzīgais ekonomiskais atbalsts Ziemeļkorejai vienmēr nodrošināja režīma stabilitāti. Tomēr šāda rīcība, raugoties no Ķīnas redzespunkta, ir visai loģiska. Ķīna nevēlas pilnīgu Ziemeļkorejas režīma sabrukšanu, jo tas radītu daudz problēmu pašai Ķīnai, tāpēc kā risinājumu saredz milzīgo režīma sponsorēšanu. Tāpat Ķīna uzskata, ka dodot tik milzīgu ekonomiskās uzticēšanās kredītu Ziemeļkorejai radīs tās atkarību un tas būs veids kā mainīt Ziemeļkorejas uzvedību.¹¹⁴

Pat ja kopš divi tūkstošo gadu sākuma Ķīna sevi pozicionējusi kā galveno miera nodrošinātāju reģionā, nekādu ievērojamu spiedienu pret Ziemeļkoreju nevar novērot. Pēc 2006.gada Ziemeļkorejas kodoltesta Ķīna sacīja, ka sarunas vien bez spiediena izdarīšanas nestrādā, tomēr jauna ārpolitikas stratēģija nav novērojama, pat ja tika izpildīti daži spiediena

---

¹¹¹ Bajoria J., Xu B., The China- North Korea relationship, (2014). <http://www.cfr.org/china/china-north-korea-relationship/p11097>

¹¹²Funabashi Y.,(2008). Hu Yintaos nwe thinking diplomacy. No Funabashi Y., *The Peninsula question: a chronicle of second North Korean nuclear crisis*, (275-276.lpp). Washington: Brookings Insitution Press

¹¹³Funabashi Y.,(2008). Hu Yintaos nwe thinking diplomacy. No Funabashi Y., *The Peninsula question: a chronicle of second North Korean nuclear crisis*, (277-278.lpp). Washington: Brookings Insitution Press

¹¹⁴ Moore G., (2012).Chinas strategic posture in the Asian-Pacific region under the leadership of Hu Jinato. No Shen S., Blanchard Jean.,*Multidimensional diplomacy of contemporary China*, (106-108.lpp).United Kingdom: Lexington books

izdarīšanas paņēmieni. Jāsecina, ka tie bijuši neievērojami attiecībā pret Ķīnas sniegto finanšu palīdzību Ziemeļkorejai. Piemēram, 2003.gadā uz trīs dienām tika apturēta naftas piegāde Ziemeļkorejai vai pāris reizes aizkavējusies pārtikas piegāde un Ķīnas dalība sešu pušu sarunās nav pēc būtības nosaucams par spiedienu, kas varētu likt mainīt Ziemeļkorejas režīmu,¹¹⁵ turklāt, Ķīna to darījusi apzināti.

Bonnija Glasere (Bonnie Glaser) un Britānija Billingsleja (Brittany Billingsley) apgalvo, ka kopumā kopš deviņdesmitajiem gadiem Ķīna bijusi vienīgā valsts, kura regulāri piegādājusi Ziemeļkorejai visu nepieciešamo - naftu, ēdienu un citus labumus. Un tas ilgstoši nav mainījies, arī 2011.gada decembrī Ķīna piegādāja Ziemeļkorejai papildus 500 tonnas ēdiena, lai stabilizētu režīmu. Ķīna vienmēr pretojusies ASV vēlmei apturēt ekonomisko atbalstu, baidoties no nestabilitātes radīšanas.¹¹⁶ Tāpēc pat ja H.Dzintao laikā Ķīnas ārpolitikā attiecībā pret Ziemeļkoreju ir manāmi aktīvāka un teorētiski asāka un nosodošāka ar pāris spiediena izdarīšanas elementiem, tad kopēja stratēģija par nepārtrūkstošu atbalsta sniegšanu nav mainījies.

Arī pēc 2012.gada, kad pie varas nāca jauns prezidents Sji Dzjiņpins (Xi-Jinping) tika turpināta jau sen iesāktā duālā politika pret Ziemeļkoreju-kas sarunās nosoda kodolieroču izmantošanu un it kā iestājas par Ziemeļkorejas atbrūošanu, no otras puses aizvien pastiprina ekonomisko sadarbību un atbalstu, kas nodrošina sabiedrības apmierinātību ar režīmu un veicina kopējo Ziemeļkorejas stabilitāti.¹¹⁷ Ķīnas retorika atbilst nosodošai attieksmei par kodolieroču izmantošanu, tomēr, pēc ASV domām, efektīvāko ieroci ekonomiskās sankcijas Ķīna vairās izmantot arī tagad, kad Ziemeļkoreja aizvien turpina attīstīt kodolarsenālu. Arī jaunā prezidenta retorika par ciešāku sadarbību ar ASV Ziemeļkorejas atbrūošanā izklausās pēc tukšiem vārdiem, jo Ķīnas galvenā prioritāte joprojām ir miera un stabilitātes nodrošināšana Ziemeļkorejā, pat ja tās interesēs ir arī atbrīvošanās no Ziemeļkorejas kodolieročiem.¹¹⁸

Arī pēc vairākiem kodoltestiem Ķīna ir pārliecināta, ka jebkāda spiediena izdarīšana pret Ziemeļkoreju ir bīstama. Tas var radīt aizvien lielāku vēlmi izolēties un vairojot kodolarsenālu. Arī režīma nestabilitāte un sabrukšana tikai pasliktinātu kodolieroču jautājumu un nevis

---

¹¹⁵ Glaser B., Billingsley B., 2012., *Reordering Chinese priorities on the Korean Peninsula*, http://csis.org/files/publication/121217_Glaser_ReOrderingChinese_web.pdf (19-22.lpp)

¹¹⁶ Glaser B., Billingsley B., 2012., *Reordering Chinese priorities on the Korean Peninsula*, http://csis.org/files/publication/121217_Glaser_ReOrderingChinese_web.pdf (19.lpp)

¹¹⁷ Snyder S., Byun W.S., 2013., *China-Korea relations under new leaderships*, http://csis.org/files/publication/1203qchina_korea.pdf (1.lpp)

¹¹⁸ Ahlbrandt S., (05.06.2014), Testimony before US-China economic and security review commission, <http://www.usip.org/publications/testimony-the-us-china-economic-and-security-review-commission>

risinātu to. Stefānija Ahlbranta (Stephanie Ahlbrandt) apgalvo, ka, pie varas nākot, S.Dzjiņpinam nomainās politiskais līderis, tomēr kopējā stratēģija nemainās. Pat ja pēc 2012.gada prezidents kļūst asāks savā retorikā pret Ziemeļkoreju, tuvinās Dienvidkorejai un ASV, kā arī publiski nosoda Ziemeļkorejas provokācijas, kopējā stratēģija par atbalsta sniegšanu un stabilitātes nodrošināšanu nemainās.¹¹⁹ Joprojām primārais mērķis un nodrošināt mieru Korejas pussalā, ko panāk caur ekonomisko sadarbību, nevis sankcijām.

Sešus mēnešus pēc nesenākā kodoltesta 2013.gadā abu valstu tirdzniecības apjoms pirmajos desmit mēnešos pieauga par nedaudz vairāk kā 6%. Speciālisti apgalvo, ka arī ekonomisko sankciju ietekme pēc šī notikuma nav bijusi ievērojama. Tāpat naftas piegāde uz Ziemeļkoreju tika samazināta tikai pāris mēnešus. Kopumā Dukatels Metjū (Duchatel Mathieu) apgalvo, ka, ja politiski Ķīna ir izteikusi aizrādījumus un piekrišanu Ziemeļkorejas politikas nosodīšanai, tad ekonomiski nekādas ievērojams spiediens, kas apdraudētu esošo režīmu, nav bijis.¹²⁰ Ķīna ekonomiskās attiecības sašaurinājusi tikai tik tālu, cik tas neapdraud režīma stabilitāti.

Kopumā Ķīnas ārpolitikas stratēģijā pret Ziemeļkoreju sākot jau no aplūkotā deviņdesmito gadu sākuma manāms "Trīs-pret" princips - pret haosu, pret karu, pret kodolieročiem.¹²¹ Visi šie trīs principi ir tie, kas ierobežo un nosaka Ķīnas ārpolitikas izvēles attiecībā pret Korejas pussalu kopumā. Lai arī mainījušies Ķīnas politiskie līderi, šie trīs principi palikuši nemainīgi. Tas nozīmē, ka ārpolitikas rīcības ir visai ierobežotas.

Ķīnas rīcībpolitikas analīze:

1)Spiediena izdarīšanas stratēģija - manuprāt, Ķīna pret Ziemeļkoreju nav pielietojusi spiediena izdarīšanas stratēģiju, tikai atsevišķus elementus, lai citu valstu acīs par sevi mazinātu uzskatu, ka sniedz beznosacījuma atbalstu Ziemeļkorejai.

Kopš 2002.gada, kad Ķīna savā ārpolitikā kļuva ambiciozākā, tā centās parādīt, ka kļūs atbildīgāka un prasīgāka arī attiecībās ar Ziemeļkoreju. Un, manuprāt, šajā laikā Ķīna simulēja spiediena izdarīšanas stratēģiju. Piemēram, pievienojās sankcijām pret Ziemeļkoreju, tomēr ieviesusi tās uz īsu brīdi, atsaukusi vai apgājusi. Tāpat paudusi nosodošu retoriku, izrādījusi nepatiku un draudējusi pieņemt stingrākus mērus, tomēr tam visam paralēli

---

¹¹⁹ Turpat

¹²⁰ Duchatel M., (07.05.2014), Tactical pasue in Chinas economic engagement with North Korea, [http://www.jamestown.org/programs/chinabrief/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=42331&cHash=3c5a4051938fc7565e731e9950c00473#.VK0jY3tGSzw](http://www.jamestown.org/programs/chinabrief/single/?tx_ttnews[tt_news]=42331&cHash=3c5a4051938fc7565e731e9950c00473#.VK0jY3tGSzw)

¹²¹ Cheng X., (2012). From Jiang Zemin to Hu Jintao: the evaluation of chinas policies toward Korean Peninsula. Korea Observer, The institute of Korean studies, http://www.iks.or.kr/renew/addition/download.asp?ftype=issue&ftb=hm_issue_tb&idx=1279 (693-694.lpp)

uzturējusi aizvien pieaugošo finansiālu atbalstu, kas nodrošinājis šāda nosodāma režīma eksistenci, izdzīvošanu un brīžiem pat attīstību. Būtībā nodrošinājusi tieši to, kas Ziemeļkorejai nepieciešams, apzinoties, ka retoriski aizrādījumi vai nebūtiski ekonomiskie ierobežojumi neietekmēs Ziemeļkorejas režīma stabilitāti.

Šādu nenozīmīgu spiediena izdarīšanas stratēģijas elementu izmantošana Ķīnai bijusi nepieciešama ASV spiediena dēļ, lai parādītu savu atbalstu, kā arī, lai pārējās pasaules acīs parādītu sevi kā valsti, kas cīnās ar provokācijām, neparedzamo un nosodāmo Ziemeļkorejas rīcību, kas apdraud visa reģiona drošību. Vienlaicīgi Ķīna apzinājusies, ka, turpinot atbalsta sniegšanas stratēģiju, pāris spiediena izdarīšanas elementi būtiski neietekmēs Ziemeļkorejas režīma stabilitāti. Drošības pēc šādos brīžos aizvien stiprinājusi ekonomisko atbalstu un finanšu plūsmu uz Ziemeļkoreju.

Spiediena izdarīšanas simulēšana nepieciešama arī Ķīnas tēla veidošanā par atbildīgu pasaules lielvaru, tāpēc Ķīnas politikā ieviestais termins atbildīga lielvara sakrīt ar spiediena izdarīšanas stratēģijas paņēmieni izmantošanas laiku. Ķīna vēlējas izskatīties apzinīga un kārtīga valsts, kas cenšas mainīt tādas valstis kā Ziemeļkoreja vai Irāka, jo tas atbilstu atbildīgas pasaules lielvaras jēdzienam. Tomēr, manuprāt, Ziemeļkoreja ir bijusi Ķīnas klupšanas akmens, tāpēc, ka rīkoties patiesi nelabvēlīgi pret Ziemeļkoreju Ķīna nevar, jo tas apdraudētu Ziemeļkorejas režīmu. Pastāv liela varbūtība, ka režīms reālu spiediena izdarīšanas stratēģiju neizturētu un tā kā Ķīna atrodas arī ģeogrāfiski blakus Ziemeļkorejai un tām ir gara kopējā robeža, tad Ķīnai šāda situācija varētu radīt milzīgas bēgļu plūsmas, finansiālus zaudējumus vai savas ietekmes mazināšanu reģionā.

Spiediena izdarīšanas taktikas simulēšana ļauj Ķīnai spēlēt divas lomas vienlaicīgi – būt labai pret Ziemeļkoreju, kas nodrošina šī režīma izdzīvošanu, un būt atbalstošai pret ASV izvērsto politiku. Tas ļauj saglabāt normālas attiecības ar abām pusēm un sasniegt Ķīnas intereses, kas vienlaicīgi, apvieno labu attiecību uzturēšanu ar ASV un režīma stabilitātes nodrošināšanu Ziemeļkorejā.

Redzams, ka Ķīna simulē šo stratēģiju, taču nevar noliegt, ka arī simulēšana rada kaut vai minimālu ietekmi Ziemeļkorejai un tas skaidrojams ar to, ka arī Ķīnas pacietība nav bezgalīga un kopš 2002.gada tās pacietības mēri pret Ziemeļkorejas rīcībām nedaudz sarūk. Tas nozīmē, ka nevar izslēgt iespēju, ka Ķīna laika gaitā varētu spēcīnāt spiediena izdarīšanas simulēšanu.

Ziemeļkorejai jebkura pret to izvērstā stratēģija, izņemot konsekventi atbalstošu, liekas apdraudoša, tāpēc arī Ķīnas pieaugošā autoritāte Ziemeļkorejai var likties bīstama, tāpat kā

simulēta spiediena izdarīšana – tas rada bailes par Ķīnas novēršanos, lai aizvien vairāk atbalstītu ASV.

Protams, Ķīna nevar lepoties ar uzticamas un prognozējamās valsts atrašanos kaimiņos, tomēr apzinās, ka tās patiesa un mērķtiecīga spiediena izdarīšanas stratēģija attiecībā pret Ziemeļkoreju varētu radīt daudz lielāku negatīvo ietekmi, kā kādas citas valsts izolēšanas stratēģija pret Ziemeļkoreju. Ilgstošas un ievērojamas ekonomiskās sankcijas pret Ziemeļkoreju ar mērķi mainīt tās uzvedību varētu ne tikai mainīt tās rīcības, bet radīt reālu režīma sabrukšanu. Un režīma sabrukšana Ziemeļkorejā nav Ķīnas mērķis. Tāpēc balanss starp spiediena izdarīšanu un izolēšanas stratēģiju, raugoties no Ķīnas perspektīvas, ir ļoti vārīgs, abas šīs stratēģijas var būt bīstamas Ziemeļkorejas režīmam.

2) Izolēšanas stratēģija – Ķīna nevienā brīdī, aplūkotajā laika periodā, nav izmantojusi izolēšanas stratēģiju, jo apzinās šīs stratēģijas katastrofālās sekas. Ķīna ir padarījusi Ziemeļkoreju, tik ļoti, atkarīgu no sava ekonomiskā atbalsta, ka, ieviešot izolēšanas stratēģiju, Ziemeļkorejas režīms ne tikai zaudētu stabilitāti, bet viennozīmīgi sasniegtu bankrotu. Ķīnas piesliešanās šādas stratēģijas izmantošanai šobrīd nav iedomājama, jo tā būtu apzināta režīma sodīšana, sagraušana un Ķīnai būtu jāsaskaras ar milzīgām problēmām, kas kavētu pašas turpmāko attīstību. Ķīna ir tā valsts, kuras izolēšanas stratēģijas ietekme uz Ziemeļkoreju būtu visdramatiskākā.

Manuprāt, Ķīna neizdara izolēšanas stratēģiju pret Ziemeļkoreju nevis tāpēc, ka to saistītu kultūrvēsturiskās atmiņas, kuru dēļ uzturēt režīmu, bet drīzāk bailes no tās situācijas, kas rastos, ja Ziemeļkorejas esošais režīms sabruktu, Korejām nāktos apvienoties, un Ķīnai būtu jāuzņem miljoniem bēgļu. Drošākā izvēle ir neizmantot izolēšanas stratēģiju vispār. Ķīna savā retorikā diezgan skaidri paudusi, ka izolēšanas stratēģiju neizmantos tuvākajā laika posmā, jo iesaistīties karā vai nekontrolētā ieroču plūsmā nebūtu izdevīgi nevienam.

Izolēšanas stratēģija no Ķīnas puses sagrautu Ziemeļkorejas režīmu, tāpēc Ķīna to neizmanto, tomēr Ķīna apzinās, ka agrāk vai vēlāk abas Korejas apvienosies. Ķīnai galvenais ir, lai šī apvienošanās ir miermīlīga un rodas tāda apvienotā Koreja, kas ir draudzīga pret pašu Ķīnu, vai vismaz draudzīgāka pret Ķīnu kā pret ASV. Lai nerastos situācijā, kurā Korejas apvienojas Dienvidkorejas stigrā pakļautībā, un Ķīna zaudētu savu ietekmi pussalā – rastos spēcīga, demokrātiska un kapitālistiska valsts.

Parasti izolēšanas stratēģiju izmanto, lai sodītu kādu valsti, tad šajā gadījumā sanāktu, ka Ķīna, vienlaicīgi, soda arī sevi. Ar to skaidrojums arī tas, kāpēc Ķīna bloķē ASV vēlmi

realizēt un atbalstīt izolēšanas stratēģiju pret Ziemeļkoreju. Tomēr pagaidām Ķīnas līderi izvēlas esošā režīma atbalstīšanu, kamēr to spēj nodrošināt un ierobežot citus Ziemeļkorejas destabilizējošos faktoros.

3) *Atbalsta sniegšanas stratēģija* – viens posms, kurā ļoti izteikti manāma Ķīnas atbalsta sniegšanas stratēģija Ziemeļkorejai, ir laiks pēc Padomju Savienības sabrukumam, līdz divi tūkstošo gadu sākumam. Manuprāt, Ķīna stratēģiski izvēlējās atbalstīt Ziemeļkoreju tai visvairāk nepieciešamajā sfērā - ekonomikā, lai tikai neļautu režīmam sabrukt, lai varētu nodrošināt tās cilvēkus ar visu nepieciešamo un uzturētu valsts eksistenci. Ķīna izvēlējās tieši šo stratēģiju, lai neradītu haosu, kas izceltos, ja Ziemeļkorejas režīms sabruktu. Tā būtu milzīga bēgļu plūsma, kas ietekmētu kā pierobežas zonu ekonomisko attīstību, tā liktu visai valstij kopumā pievērsties bēgļu jautājumam, paredzama nekontrolēta kodolieroču izplatība. Tāpat, ja Korejas apvienoties tas neatbilstu Ķīnas ģeostratēģiskajām interesēm par savas ietekmes nostiprināšanos reģionā, bet dotu šādu iespēju ASV.

Visas augstāk minētās Ķīnas intereses palikušas nemainīgas visu aplūkoto attiecību periodu, un tāpēc atbalsta sniegšanas stratēģija bijusi aktuāla vienmēr. Arī brīžos, kad diplomātiskajās attiecībās manāma pauze Ķīna nav novērsusies no ekonomiskā nodrošinājuma sniegšanas Ziemeļkorejai, lai tikai saglabātu esošo režīmu. Deviņdesmitajos gados redzama izteikta Ķīnas rīcība, kas ignorē Ziemeļkorejas provokācijas. Ķīnas līderi savā retorikā pret Ziemeļkorejas provokācijām ir ļoti ieturēti, lai tikai neradītu spiedienu. Atbalsta sniegšanu Ķīna pret Ziemeļkoreju izmantojusi arī tad, kad Ziemeļkoreja novērsusies no Ķīnas diplomātiskās sadarbības, kas pierāda Ķīnas beznosacījuma atbalstu Ziemeļkorejai deviņdesmitajos gados, un savu interešu aizsargāšanu.

Divi tūkstošo gadu sākumā Ķīna mēģināja parādīt, ka savu atbalsta sniegšanas stratēģiju mainīs, tomēr, manuprāt, Ķīna joprojām izmantoja atbalsta sniegšanas stratēģiju, to papildinot ar mazāk ievērojamiem elementiem no spiediena izdarīšanas stratēģijas. Arī divi tūkstošajos gados, līdz pat šodienai Ķīna izvēlas atbalsta sniegšanas stratēģiju Ziemeļkorejas izdzīvošanai galvenajā aspektā – ekonomikā, labi apzinoties to, ka šādas stratēģijas pārtraukšana ir Ziemeļkorejas režīma lielākais drauds. Ķīna zina, ka galvenais ir nodrošināt Ziemeļkorejas sabiedrību ar nepieciešamajām precēm un saglabāt sabiedrības apmierinātību ar valdošo režīmu, un to visu var panākt ar lielo finansiālo atbalstu, paralēli sava tēla uzlabošanai pasaules acīs, un pakļaujoties ASV prasībām, Ķīna var izmantot spiediena izdarīšanas stratēģijas elementus, kas būtībā nekādas negatīvas sekas Ziemeļkorejā neatstāj.

Ilgstošā atbalsta sniegšanas stratēģija, kas bijusi abu pušu attiecību pamatā no deviņdesmito gadu sākuma, skaidrojama ar Ķīnas interesēm. Katrs stabilitātes apdraudējums Ķīnai vienmēr līcis nervozēt, jo Ziemeļkorejas režīma stabilitāte tai būtiska vairākos aspektos un Ziemeļkorejas apdraudējumus liek uztvert kā savus. Tā ir buferzona, kas varētu pasargāt Ķīnu no iespējamām Japānas, ASV vai Dienvidkorejas uzbrukumiem. Režīma sabrukšanas gadījumā Ķīnai nāktos uzņemt Ziemeļkorejas bēgļus un nelegālos imigrantus un saskarties ar haosu. Tāpat Ķīna uztur attiecības ar trešās pasaules valstīm, tajā skaitā Ziemeļkoreju, lai mazinātu un neļautu izplesties ASV ietekmei pasaulē. Ķīnai ir izdevīga esošā pieeja Ziemeļkorejas ostām un dzelzceļam, kas ļauj nodrošināt tirdzniecību arī ar Dienvidkoreju.¹²² Tāpat, ja notiktu Ziemeļkorejas režīma gāšana, nākošais loģiskais solis būtu Koreju apvienošanās Dienvidu vadībā, kas nebūt nav izdevīgi Ķīnai, jo tā nevēlas sev kaimiņos redzēt ASV ietekmi. Šobrīd Ziemeļkoreja ir sliktais tēls, kas liek Ķīnai uz šī fona izskatīties kā labajam tēlam, kas risina sarunas un cenšas panākt it kā visiem labvēlīgu rezultātu. Visbeidzot Ķīnai pašai ir daudz savu risināmu problēmu. Piemēram, nacionālā apvienošanās jeb Taivānas jautājums, politiskā transformācija vai sabiedriskās kārtības nodrošināšana.¹²³ Tāpēc jaunas problēmas, kas rastas no Ziemeļkorejas režīma pēkšņas atvēršanās būtu nevajadzīgas un apgrūtināšas. Drošāk ir atbalstīt Ziemeļkorejas esošo režīmu un apgādāt to ar primāri nepieciešamajām lietām.

Manuprāt, galvenokārt jāņem vērā Ķīnas un Ziemeļkorejas ģeogrāfiskais tuvums un lielā sauszemes robeža, kas pastiprina visu problēmu nozīmīgumu. Ja Ķīna atrastos ģeogrāfiski tālāk un abām valstīm nebūtu kopēja sauszemes robeža, mazinātos iespējamo problēmu, kas varētu rasties, ja režīms sāktu brukt, nozīmība. Manuprāt, tas ļautu Ķīnai mazāk atbalstīt Ziemeļkorejas režīmu un vairāk pievērsties spiediena izdarīšanai, kas varētu nebūt tik bīstama pašas Ķīnas interesēm.

2.2. Dienvidkorejas rīcībpolitikas analīze

Šajā nodaļā maģistra darba autore pētīs Dienvidkorejas un Ziemeļkorejas attiecības laika posmā no 1991. gada līdz mūsdienām, pirms tam iezīmējot abu Koreju izveidošanos. Pēc tam tiks analizētas trīs rīcībpolitikas šo attiecību perspektīvā.

---

¹²² Lee M., (2009). North Korea's China policy. No Hoo Joo S., Hwan Kwak N., *North Korea's foreign policy under Kim Young Il*, (167-169.lpp). England: Ashgate Publishing

¹²³ Zhang Y., (2010). Peace in Korean Peninsula and the role of China. No Zhang Y., *Rising China and world order*, (112.lpp). Singapore: World scientific publishing

No 1910. gada līdz 1945.gadam Korejas pussalu bija okupējusi Japāna un Koreja bija Japānas kolonija.¹²⁴ Pēc Japānas sagrāves Otrā pasaules kara laikā Koreja tika sadalīta divās ietekmes zonās – Dienvidkoreja - ASV, Ziemeļkoreja - Padomju Savienības. 1950.gadā sākās Korejas karš, kurā katra no pusēm sevi uzskatīja par vienīgo īsto Korejas valdību. Tā bija lielvaru cīņa par kontroli pār Koreju un par ietekmes nostiprināšanu reģionā.¹²⁵ Kara beigās 1953.gadā neviena no abām pusēm neko nebija ieguvusi-Koreja palika sadalīta.

Kopš Korejas kara un Aukstā kara laikā abu pušu attiecības raksturojamas kā naidīgas un ar tieksmi militarizēties un bruņoties. Starp abām tika izveidota demilitarizācijas zona, kura tobrīd bija viena no bruņotākajām teritorijām pasaulē. Sekoja vairākas provokācijas, kas draudēja pārvērsties vēl vienā karā. Tomēr caur diplomātiskām sarunām valstis spēja izvairīties no jauna militāra uzbrukuma. Kopumā naidīgs noskaņojums starp abām pusēm pastāvēja arī viscaur astoņdesmitajiem gadiem.¹²⁶ Situācija mainījās deviņdesmitajos gados.

Par pirmajiem panākumiem un izteiktiem uzlabojumiem abu valstu starpā var saukt 1991.gadu, kad tika parakstīts savstarpējais līgums par sadarbību, neuzbrukšanu un mierīgu līdzās pastāvēšanu un iespējamu apvienošanu nākotnē. Līgums iekļāva vienošanos par politisku, ekonomisku, sociālu sadarbību, savstarpēju respektu, miera ievērošanu. Tāpat dialogu kultūras un izglītības jautājumos, tika dota atļauja brīvi pārvietoties starp abām Korejas pusēm un šķirtajām ģimenēm apvienoties.¹²⁷ Abu valstu attiecību uzlabojums nebija ilgs, jo 1993.gadā Ziemeļkoreja paziņoja par vēlmi izstāties no kodolieroču neizplatīšanas līguma.

Pēc šī paziņojuma, Ziemeļkorejas un Dienvidkorejas attiecībās uz vairākiem gadiem nonāca strupceļā, pat, ja reāla izstāšanās no kodolieroču neizplatīšanas līguma šajā laikā nenotika. Manāmi uzlabojumi valstu attiecībās sākās 1998.gadā ar Dienvidkorejas iniciatīvu uzsākt sadarbību ar Ziemeļkoreju.

1998.gadā Dienvidkorejā pie varas nāca jauna valdība, kas uzsāka “Sunshine policy” jeb saulaino politiku attiecībā pret Ziemeļkoreju, kas ar nelielu transformāciju pastāvēja līdz 2008.gadam, kad varu pārņēma opozīcija un izvēlēto politiku pārtrauca. Šīs politikas mērķis

---

¹²⁴ Asia for educators, Key points in developments in east asia, (2009),

http://afe.easia.columbia.edu/main_pop/kpct/kp_koreaimperialism.htm

¹²⁵Malkasian C., (2008.), Introduction. No Malkasian C., *Th Korean war*, (5.lpp). New York: The Rosen publishing group.

¹²⁶Sheongo S., 2007., *Inter-Korean relations without the US-ROK alliance*, http://www.nbr.org/downloads/pdfs/psa/usrok_conf07_sheen.pdf (4.-5.lpp)

¹²⁷ Sheongo S., 2007., *Inter-Korean relations without the US-ROK alliance*, http://www.nbr.org/downloads/pdfs/psa/usrok_conf07_sheen.pdf (6.-7.lpp)

bija likumīgi ļaut indivīdiem, organizācijām un pat valdībai palīdzēt un sniegt dažāda veida atbalstu Ziemeļkorejai par spīti tam, ka abu valstu starpā nevaldīja draudzīgas attiecības. Ziemeļkorejai bija nepieciešama finansiāla palīdzība, kā arī pārtika trūkumcietējiem. Dienvidkoreja bija nolēmusi atdalīt politiskās nesaskaņas no biznesa un cilvēktiesību jautājumiem. Tas bija veids, kā pēc Dienvidkorejas domām varētu mēģināt mainīt Ziemeļkorejas bravūrīgo un neparedzamo uzvedību, kā arī panākt Ziemeļkorejas vēlmi sadarboties ar pārējo pasauli.¹²⁸ Tā bija politika, kas sacīja, ka cenšas atvērt Ziemeļkoreju un mazināt tās izolētību, caur atbalsta sniegšanu un sadarbību, nevis nosodījumu.

Kopumā saulainā politika sevī ietvēra tādus principus kā sadarbību ar Ziemeļkoreju, lai tādā veidā panāktu tās neprognozējamības mazināšanu, kodolieroču neizmantošanu, kā arī jebkuru citu starptautisku provokāciju izslēgšanu no dienaskārtības. Svarīgi atzīmēt, ka Dienvidkoreja solīja necensties apvienot Korejas savā virsvadībā un to, ka negrasās apdraudēt Ziemeļkorejas režīmu. Apgalvoja, ka Koreju apvienošanās notiks tikai tad, ja abas puses to labprātīgi vēlēšies.¹²⁹ Dienvidkoreja cerēja, ka saulainās politikas ekonomiskā sadarbība veicinās uzticēšanos, kas savukārt veicinātu politisko sadarbību un militāru uzticēšanos.¹³⁰ Ziemeļkorejai saulainā politika bija ļoti izdevīga.

Galvenais uzsvars saulainajā politikā tika likts uz ekonomisko sadarbību. Tas arī izdevās. Dienvidkoreja kļuva par otro lielāko Ziemeļkorejas tirdzniecības partneri. Laika posmā no 1998.gada līdz 2006.gadam tirdzniecības apjomi starp abām valstīm pieauga no 222 miljoniem ASV dolāru līdz 1.4miljardiem dolāru.¹³¹ Pieauga tūristu skaits uz Ziemeļkoreju, tāpēc Dienvidkoreja ieguldīja investīcijas infrastruktūrā un tūrisma objektu attīstībā. Tika sniegta milzīga humanitārā palīdzība, piegādātas 300 tonnas lauksaimniecības mēslojuma, papildus pārtika 80 miljonu vērtībā, kā arī medicīnas preces.¹³² Vašingtona nereti kritizēja Dienvidkorejas izvēlēto ekonomisko sadarbību, jo uzskatīja, ka tādā veidā tiek atbalstīta Ziemeļkorejas nepieņemamā uzvedība ar kodolieročiem.

Pēc 2006.gada Ziemeļkorejas kodoltesta Dienvidkoreja nolēma turpināt arī lielākos finanšu projektus Ziemeļkorejā par spīti ekonomiskajām sankcijām. Piemēra, Koesung industriālais

---

¹²⁸ Miller J., (2003.), *Out of africa*. No Kim S., *North Korea at acrossroads*, (22.lpp). USA: Mc Farland.

¹²⁹ Turpat

¹³⁰ Sheongo S., 2007., *Inter-Korean relations without the US-ROK alliance*, http://www.nbr.org/downloads/pdfs/psa/usrok_conf07_sheen.pdf (9.lpp)

¹³¹ Sheongo S., 2007., *Inter-Korean relations without the US-ROK alliance*, http://www.nbr.org/downloads/pdfs/psa/usrok_conf07_sheen.pdf (9.-10.lpp)

¹³² Yang Chul S., 2001., *South Korea's Sunshine Policy: Progress and Predicaments* http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/forwa25&div=11&g_sent=1&collection=journals#42 (33.-34.lpp)

parks, kurā darbojās simtiem Ziemeļkorejas uzņēmumu, tika nodarbināti tās iedzīvotāji, attīstīta infrastruktūra, tirdzniecība, veicināta labklājība un tūrisms, tika turpināts arī pēc kodoltesta.¹³³ Ekonomiskā sadarbība aizvien pieaug.

Dienvidkoreja bija pārliecināta, ka ekonomiskā sadarbība un savstarpēja atkarība tikai nodrošinās mieru un neradīs satricinājumus Korejas pussalā. Dienvidkoreja sacīja, ka drastiskas sankcijas un ierobežojumi pret Ziemeļkoreju nav vēlami, jo tas radīs destabilizāciju reģionā. Turklāt caur sadarbību, var likt Ziemeļkorejai atteikties no kodolieroču izmantošanas nākotnē.¹³⁴ Tāpēc īpaši jāstiprina ekonomiskā sadarbība par spīti Ziemeļkorejas provokācijām.

Saulainās politikas ietvaros izteikti pieauga cilvēku kustība starp Ziemeļkoreju un Dienvidkoreju. Dienvidkoreja palīdzēja savas valsts sabiedrībai un biznesmeņiem sadarboties un veidot kontaktus ar otru Korejas daļu. Cilvēkiem tika dota brīva pārvietošanās iespēja. Tā bija iespēja veidot kontaktus, veikt investīcijas vai dibināt biznesu.¹³⁵

Par spīti Dienvidkorejas centieniem Ziemeļkoreja uz saulaino politiku reizēm raudzījās piesardzīgi. Ziemeļkoreja stingri ierobežoja savu cilvēku pārvietošanos pāri robežai. Ziemeļkoreja neļāva vienkāršajiem iedzīvotājiem brīvi komunicēt ar uzņēmējiem vai citiem Dienvidkorejas cilvēkiem. Kā cilvēku braukšana pāri robežai, tā to sadarbība no Ziemeļkorejas puses tika stingri uzraudzīta. Abu valstu attiecību pētnieks Šīns Šeongo (Sheen Sheongo) apgalvo, ka saulainās politikas ietvaros Ziemeļkoreja būtiski nemainīja savu izolācijas taktiku, un nevarētu teikt, ka tā paļāvās veidot lielāku atvērtību. S. Sheongo apgalvo, ka Ziemeļkorejas politiskā elite šādi parādīja to, ka baidās no liberālām vērtībām un no tā, ka tās cilvēki varētu redzēt, ka ārpus Ziemeļkorejas ir daudz labāki apstākļi dzīvošanai.¹³⁶ Būtiskas izmaiņas Ziemeļkorejas režīma izolācijā nenotika, turklāt papildus tika sniegts ievērojams ekonomiskais atbalsts un Ziemeļkoreja varēja justies droši.

Ja liela daļa pētnieku apgalvo, ka saulainā politiku nav radījusi lielāku Ziemeļkorejas kopējo atvērtību un mazāku izolētību, tad tomēr šī politika bijusi pavisam atšķirīga no visām pārējām, ko Dienvidkoreja veidojusi attiecībā pret Ziemeļkoreju līdz attiecīgajam brīdim. Šajā

---

¹³³ Manyin M., Nanto D., 2011., *The Kaesong North-South Korean industrial complex*, <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL34093.pdf> (1.lpp)

¹³⁴ Sheongo S., 2007., *Inter-Korean relations without the US-ROK alliance*, http://www.nbr.org/downloads/pdfs/psa/usrok_conf07_sheen.pdf (10.-11.lpp)

¹³⁵ Sheongo S., 2007., *Inter-Korean relations without the US-ROK alliance*, http://www.nbr.org/downloads/pdfs/psa/usrok_conf07_sheen.pdf (12.-13.lpp)

¹³⁶ Sheongo S., 2007., *Inter-Korean relations without the US-ROK alliance*, http://www.nbr.org/downloads/pdfs/psa/usrok_conf07_sheen.pdf (12.-14.lpp)

laikā Dienvidkoreja palīdzējusi Ziemeļkorejai izveidot diplomātiskās attiecības ar vairākām valstīm, piemēram, ar Filipīnām un Austrāliju. Tā sistemātiski piegādājusi pārtiku un enerģiju, palīdzējusi uzstādīt pozitīvu ekonomisko izaugsmi. Tā risinājusi tos jautājumus, kuros abas puses spēj vienoties, un atstāja neskartus tos, par kuriem varētu rasties nesaskaņas. Šī politika balstījās un draudzības veidošanu un sadarbību, nevis sodīšanu vai konfliktiem.¹³⁷ Savukārt Ziemeļkoreja attiecībās vienmēr bijusi piesardzīga, izmantojot visus sniegtos labumus, bet pārmaiņas sistēmā neradot.

Džons Hemings (John Hemings) raksta, ka saulainās politikas ietvaros tika barota un uzturēta Ziemeļkorejas sabiedrība un finansēta tās ekonomika, tomēr nekas vairāk panākts netika. Netika panākti uzlabojumi kodolieroču jautājumā, cilvēktiesību ievērošanā vai režīma atvērtības virzienā. To pierāda arī tas, ka tieši saulainās politikas ietvaros Ziemeļkoreja veica savu pirmo kodoltestu, izstājās no kodolieroču neizplatīšanas līguma un pāris gadus vēlāk nogremdēja Dienvidkorejas jūras spēku kuģi. Nevar nepiekrīst, ka Ziemeļu un Dienvidu attiecības sējā laikā kļuva ciešākas,¹³⁸ tomēr Ziemeļkoreja nepakļāvās Dienvidkorejas spiedienam būt par paredzamu un draudzīgu kaimiņvalsti.

2003.gadā Dienvidkorejā tika ievēlēts jauns prezidents No Muhjons (Roh Moo-Hyun), kurš savā inaugurācijas ceremonijas runā solīja turpināt saulaino politiku un vēl vairāk- izvērst to par “policy of peace and prosperity” jeb politika par mieru un labklājību, kas lielā mērā turpinātu iesākto virzību. Tā bija iespēja labot iepriekšējās saulainās politikas kļūdas un radīt veiksmīgas sadarbības cerības nākotnei. Tā sevī ietvēra uzdevumus risināt Ziemeļkorejas kodolieroču jautājumu, aizvien veicināt ekonomisko sadarbību un radīt apstākļus, lai Korejas pussala būtu droša un stabila. To visu panākt caur sarunām, radīt uzticību abu pušu starpā un mērķus realizēt caur sadarbību ar starptautisko sistēmu. Tā visa tālejošais virsmērķis bija ātrāk vai vēlāk vienot Koreju, tā, lai tas neradītu konfliktu starp abām pusēm, lai abas puses to labprātīgi darītu. Turklāt, lai apvienošanās brīdī Ziemeļkorejas ekonomika ir pēc iespējas attīstītāka.¹³⁹

Tā kā 1998.gadā uzsāktā saulainā politika, laikā līdz jaunā prezidenta stāšanās amatā brīdim, bija paguvusi likt nojaust, ka Ziemeļkoreja savu rīcību un politiku mainīt vēlamo virzienā

---

¹³⁷ Yang Chul S., 2001., *South Korea's Sunshine Policy: Progress and Predicaments*
http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/forwa25&div=11&g_sent=1&collection=journals#42
(31.-32.lpp)

¹³⁸ Hemmings J., 12.03.2012., South Korea: a return to the sunshine policy could prove dangerous,
<http://www.eastasiaforum.org/2012/03/12/south-korea-a-return-to-the-sunshine-policy-could-prove-dangerous/>

¹³⁹ Kim Nack H., 2006., *South Korean relations under the Roh Moo-Hyun government*
http://www.icks.org/publication/pdf_2006_s/2_Kim.pdf (37.lpp)

nav gatava, tad arī transformētā saulainā politika radīja skepsi pašos Dienvidkorejiešos, kā arī radīja to nesaskaņas ar ASV. ASV izteica negatīvu attieksmi par saulainās politikas turpināšanu, jo tuvākajā perspektīvā nesaskatīja Ziemeļkorejas atteikšanos no kodolieročiem.¹⁴⁰ Uzskatīja, ka labestīga attieksme pret Ziemeļkoreju tikai stiprina tās militārās spējas.

Arī jaunais prezidents galveno uzsvaru lika uz ekonomisko attiecību stiprināšanu, skaidrojot, ka pēc iespējas ciešāka ekonomiskā sadarbība un ekonomiskās situācijas uzlabošana Ziemeļkorejā tiks mainīt viedokli par kodolieroču nepieciešamību un uztveri par apkārtējo pasauli. Piemēram, humanitārā palīdzība tika sniegta vēl krietni lielākos apjomos kā iepriekšējā prezidenta laikā. Tika turpināta arī Koesung industriālā kompleksa attīstība un infrastruktūras uzlabošana.¹⁴¹ Tika stiprinātas veida ekonomiskās attiecības.

Koesung industriālais komplekss bija kļuvis par miera un labklājības politikas simbolu. Uzsākot darbu tajā tika nodarbināti 6500 Ziemeļkorejieši, tad 2007.gadā tika nodarbināti ap 70000 Ziemeļkorejiešu 250 Dienvidkorejiešu firmās. Projekts bija izdevīgs abām pusēm. Dienvidkoreja ieguva lētu telpu īres maksu un lētu darbaspēku, Ziemeļkoreja ekonomisko attīstību kopumā.¹⁴² Abu Koreju savstarpējais tirdzniecības apjoms pieauga no 697 miljoniem ASV dolāru 2004.gadā līdz 1 miljardam 2005.gadā.¹⁴³

Militārie jautājumi tika atstāti novārtā, jo tajos bija grūti rast risinājumus. Sarunas starp abām pusēm notika, tomēr Ziemeļkoreja negrasījās attiekties no kodolieročiem. Dienvidkoreja attiecībās ar ASV ieņēma stingru pozīciju – ka tikai mierīgā ceļā un caur dialogu var censties risināt kodolieroču jautājumu, nekādas citas darbības Dienvidkoreja pret Ziemeļiem neuzsāks. Visas sankcijas, kuras ASV vēlējās ieviest pret Ziemeļkoreju Dienvidi noraidīja. Lai pierādītu stratēģijas pareizību Dienvidi piedāvāja Ziemeļkorejai 2 miljonus kilovatu elektrības, ja tā iestāsies atpakaļ kodolieroču neizplatīšanas līgumā. Tikmēr sankcijas no citu valstu puses pret Ziemeļkoreju turpinājās, kas saspringumu valstu attiecībās nemazināja.¹⁴⁴

Gadu pēc it kā veiksmīgās vienošanās Ziemeļkoreja veica 2006.gada kodolizmēģinājumu, kas bija lielākais miera un labklājības politikas izaicinājums. Sešu pušu sarunu valstis pēc šī

¹⁴⁰ Kim Nack H., 2006., *South Korean relations under the Roh Moo-Hyun government* http://www.icks.org/publication/pdf_2006_s/2_Kim.pdf (38.lpp)

¹⁴¹ Kim Nack H., 2006., *South Korean relations under the Roh Moo-Hyun government* http://www.icks.org/publication/pdf_2006_s/2_Kim.pdf (41.-42.lpp)

¹⁴² Turpat

¹⁴³ Kim Nack H., 2006., *South Korean relations under the Roh Moo-Hyun government* http://www.icks.org/publication/pdf_2006_s/2_Kim.pdf (42.lpp)

¹⁴⁴ Kim Nack H., 2006., *South Korean relations under the Roh Moo-Hyun government* http://www.icks.org/publication/pdf_2006_s/2_Kim.pdf (44.-46.lpp)

gadījuma pret Ziemeļkoreju izvirzīja stingras sankcijas, arī Dienvidkoreja tām pievienojās, tomēr ekonomiskā sadarbība ar Ziemeļkoreju saglabāja ievērojamus apjomus.

Kopumā miera un labklājības politika, kas bija kā turpinājums saulainajai politikai, tiek kritizēta par tās amatierismu, īpaši attiecībā pret Ziemeļkorejas kodolizmēģinājumiem. Dienvidkorejas opozīcija izteica īpašu neapmierinātību ar pozīcijas reakciju pret kodolizmēģinājumiem un kopējo atbalsta politiku, kas ilgstoši palīdzējusi Ziemeļkorejai turpināt savu izolācijas politiku. Arī sabiedrības atbalsts šādai politikai tika zaudēts. Izvērstā atbalsta politika nebija likusi Ziemeļkorejai veikt reformas, atvērties vai mainīt savus uzskatus. Turklāt tas ilgtermiņā neuzlaboja arī Ziemeļu – Dienvidu attiecības, jo Ziemeļkoreja joprojām otru Korejas pusi uzskata par ASV imperiālisma vietu. Dienvidkoreja ne tikai neieviesa atbilstošas sankcijas pret Ziemeļiem, bet arī visu laiku to finansiālu atbalstījusi un apgādājusi ar visu nepieciešamo, līdzīgi kā Ķīna. Dienvidkorejai neizdevās integrēt Ziemeļkoreju, kā tas bija iecerēts, netika panāktas izmaiņas politiskajā sistēmā vai politiskajā kultūrā.¹⁴⁵

2008.gadā beidzās saulainās politikas posms un iesākās cita veida politika attiecībā pret Ziemeļkoreju. 2008.gadā par Dienvidkorejas prezidentu kļuva Lī Mjūnbaks (Lee Myung Bak), kas attiecībā uz Ziemeļkoreju vēlējās ieviest jaunu politiku, kas liktu Ziemeļkorejai atvērties un pārtraukt izmantot un attīstīt kodolieročus. Izvēlēto politiku nosauca par “mutual benefits and common prosperity” jeb abpusējs izdevīgums un labklājība. Šīs politikas pamatā bija vēlme apvienot abas Korejas miermīlīgā ceļā un turpināt stiprināt Ziemeļkorejas ekonomiku ar Dienvidkorejas palīdzību tā, lai arī Dienvidkorejai tas būtu finansiāli izdevīgi. Radīt Ziemeļkorejai tādus ekonomiskos apstākļus, lai tā vēlētos veidot atvērtu politisko režīmu un varētu notikt Koreju apvienošanās. Vienlaicīgi tika izveidots plāns ar nosaukumu “Vīzija 3000 caur atvēršanos un atteikšanos no kodolieročiem”, kas nozīmēja palīdzēt sasniegt Ziemeļkorejas IKP uz vienu iedzīvotāju 3000 ASV dolāru, nodrošināt mieru, stabilitāti un atvērtību.¹⁴⁶ Jaunais prezidents bija pārliecināts, ka šoreiz izdosies mainīt Ziemeļkoreju uzskatot, ka sākumā Ziemeļkorejai jāatsakās no kodolieročiem un tad tiks sniegts viss nepieciešamais ekonomiskais atbalsts.

Jaunieceltais prezidents vēlējās novērst to, ka Ziemeļkoreja varētu kļūt par kodollielvalsti, tāpēc uzstādīja stingru prasību - vispirms atteikties no kodolieročiem un tad Ziemeļkorejai

¹⁴⁵ Kim Nack H., 2006., *South Korean relations under the Roh Moo-Hyun government*
http://www.icks.org/publication/pdf_2006_s/2_Kim.pdf (49.-54.lpp)

¹⁴⁶ Bae H.Jung., *Myung-Bak Lee Administration's North Korea Policy and the Inter Korean relations*,
http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/114040/ichaptersection_singledocument/54e3bc97-2ea3-4433-a1d2-cdfc6d12fa60/en/Chapter+2.pdf (47.-50.lpp)

tiks nodrošināts viss nepieciešamais.¹⁴⁷ Šī politika no iepriekš aprakstītajām atšķīrās ar to, ka stingri, konkrēti un atklāti tika pieprasīts Ziemeļkorejai pārtraukt izmantot kodolieročus.

Jau uzreiz pēc inaugurācijas prezidenta amatā viņš pārtrauca Ziemeļkorejai piegādāt lauksaimniecības mēslojumu. Līdz tam ik gadu Ziemeļkorejai piegādāja ap 200-300 tūkstošiem tonnu mēslojumu, tāpēc šāds lēmums izteikti ietekmēja Ziemeļkorejas lauksaimniecības ražīgumu.¹⁴⁸ Tas tika darīts, lai rosinātu Ziemeļkoreju rīkoties pēc Dienvidkorejas plāna.

Ziemeļkoreju jaunā prezidenta politika neapmierināja, tai likās, ka izvēlētā politika ir pārāk drastiska un nežēlīga. Turklāt Ziemeļkoreja baidījās, ka Dienvidkoreja patiesi varētu vēlēties režīma maiņu un uzsāktu tās atbrīvošanu no kodolieročiem. Jaunais prezidents palika nelokāms un pieprasīja Ziemeļkorejai ievērot prasības. Lai parādītu savu pretim nākšanu, tādējādi saņemot nepieciešamo ekonomiskās palīdzības piegādi no Dienvidkorejas, Ziemeļkoreja likvidēja vienu kodolreaktora dzesēšanas torni. Tomēr 2008.gadā cerības par sadarbību no jauna zuda- Ziemeļkorejas karavīrs nošāva Dienvidkorejas iedzīvotāju. Dienvidkoreja piedāvāja situāciju izmeklēt, tikmēr, apturot tūristu kustību, savukārt Ziemeļi to noliedza un nekādus paskaidrojumus nesniedza, atkāpjoties no iesāktās sadarbības ar Dienvidiem kopumā.¹⁴⁹ Ziemeļkorejai bija radusies iespēja pārtraukt iesāktās sarunas par iespējamo kodolieroču neizmantošanu un ieņemt nelokāmu nostāju pret politiku, kas tai nebija izdevīga.

Ziemeļkoreja uzsāka nomelnošanas kampaņu pret Dienvidkoreju. Kampaņas vēstījums bija nepārprotams - Ziemeļkorejas lielākais ienaidnieks ir Dienvidkoreja, kuras mērķis ir vājināt Ziemeļkoreju un atņemt tās lielāko spēku - kodolieročus. Ziemeļkoreja draudēja slēgt robežas, ierobežojot cilvēku kustību, un ierobežot telefona sakarus starp abām Korejām, kā arī atļaut 50% no Dienvidkorejiešiem, kas tiek nodarbināti Koesang industriālajā kompleksā. Ziemeļkoreja paziņoja, ka Dienvidkoreja vainojama attiecību krīzē, un pasludināja visus jebkad noslēgtos līgumus ar Dienvidkoreju par neeksistējošiem.¹⁵⁰

---

¹⁴⁷ Bae H.Jung., *Myung-Bak Lee Administration's North Korea Policy and the Inter Korean relations*, http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/114040/ichaptersection_singledocument/54e3bc97-2ea3-4433-a1d2-cdfc6d12fa60/en/Chapter+2.pdf (63.-67.lpp)

¹⁴⁸ Roehrig T., Heo U., (2014.). *Inter Korean relations: confrontation, economic exchanges, and the nuclear crisis*. No Roehrig T., Heo U., *South Korea's rise: economic development, power and foreign relations*, (45.lpp). UK:Cambridge University Press

¹⁴⁹ Kim Nack H., 2006., *South Korean relations under the Roh Moo-Hyun government* http://www.icks.org/publication/pdf_2006_s/2_Kim.pdf (47.- 51.lpp)

¹⁵⁰ Kim Nack H., 2006., *South Korean relations under the Roh Moo-Hyun government* http://www.icks.org/publication/pdf_2006_s/2_Kim.pdf (48.-50.lpp)

Turpinot protestēt pret sev netīkamo Dienvidkorejas politiku 2009.gadā Ziemeļkoreja veica kodoltestu un paziņoja, ka multilaterālajās sarunās par atbrūošanos vairs negrasās piedalīties, ka atkāpjas no visiem solījumiem atbrīvoties no kodolieročiem un turpinās sevis iesāktu politiku ar izolēšanos un militārās jomas attīstību. Nenoliedza arī iespējamus kodoltestus nākotnē. Ziemeļkoreja draudēja Dienvidiem ar karu gadījuma, ja tās vai ASV kuģi pietuvināsies neatbilstoši tuvu robežai.¹⁵¹ Ziemeļkoreja izjuta negatīvu attieksmi ne tikai no Dienvidiem, bet arī no Japānas un ASV, kas ar vārdiem un darbiem sodīja Ziemeļkorejas rīcības.

Dienvidkorejai un ASV radās bažas par Ziemeļkorejas plāniem, tāpēc piedāvāja tai sadarbību darījuma veidā. Ja Ziemeļkoreja atgrieztos multilaterālajās sarunās, tad Dienvidkoreja un ASV varētu mazināt sankcijas un rūpēties par Ziemeļkorejas ekonomiku. Savukārt Ziemeļkoreja uz to atbildot 2010.gadā nogremdēja Dienvidkorejas karakuģi ar 46 karavīriem. Dienvidi samazināja humanitārās palīdzības, tirdzniecības, ekonomisko un tūrisma attiecību esamību līdz minimumam, atstājot pilnvērtīgi darbojamies tikai Koesang industriālo projektu. Dienvidkoreja izveidoja stipru koalīciju ar ASV un vienojās par stingrām sankcijām, kas šoreiz izteikti ietekmētu luksusa preču un finanšu plūsmu uz Ziemeļkoreju.¹⁵² Rezultātā pasliktinājās Ziemeļkorejas ekonomiskā situācija, sākās inflācija un trūka ēdiens. Ja pirms uzbrukumiem un provokācijām abu pušu tirdzniecības bilance bija 2 miljardi ASV dolāru, tad pēc tam saruka uz 500 miljoniem.¹⁵³ Kopumā L.Mjunbaka laikā valsts aizdevums Ziemeļkorejai stipri saruka, piemēram, 2007.gadā tie bija 209 miljoni ASV dolāru, tad jau 2009.gadā 37 miljoni dolāru.¹⁵⁴

Ekonomiskā situācija radīja nepieciešamību Ziemeļkorejai uzsākt sarunas ar Dienvidiem, jo Dienvidkoreja izrādīja nepiekāpību un stingru nostāju, ka tikmēr, kamēr Ziemeļkoreja nedarīs neko, lai parādītu, ka atsakās no kodolieroču izmantošanas, sadarbība nebūs iespējama. Lai arī Ziemeļkoreja slēdza vienu urāna bagātināšanas iekārtu sistēmu, tomēr attiecības paguva saasināt, uzbrūkot vienai no Dienvidkorejas salām, nogalinot vairākus civiliedzīvotājus un

---

¹⁵¹ Kim Nack H., 2006., *South Korean relations under the Roh Moo-Hyun government* http://www.icks.org/publication/pdf_2006_s/2_Kim.pdf (50.-51.lpp)

¹⁵² Kim Nack H., 2006., *South Korean relations under the Roh Moo-Hyun government* http://www.icks.org/publication/pdf_2006_s/2_Kim.pdf (55.-56.lpp)

¹⁵³ Roehrig T., Heo U., (2014.). *Inter Korean relations: confrontation, economic exchanges, and the nuclear crisis*. No Roehrig T., Heo U., *South Korea's rise: economic development, power and foreign relations*, (47.lpp). UK:Cambridge University Press

¹⁵⁴ Jeffries I., (2013.). *Political developments*. No Jeffries I., *North Korea 2009.-2012: a guide to economical and political developments* (168.lpp). USA:Routledge

karavīrus.¹⁵⁵ Ziemeļkoreja nepārprotami provocēja Dienvidkoreju un citas valstis, tā izrādot savu nepatiku pret to izvērstās politikas dēļ.

2013. gadā par Dienvidkorejas prezidenti kļuva Parka Gunhje (Park Geun – hye), kas par ārpolitikas galveno uzdevumu uzstādīja veiksmīgu sarunu veidošanu ar Ziemeļkoreju, kas sevī ietvertu fleksiblu politiku pret Ziemeļiem, sarunas, sociālu, politisku un ekonomisku integritāti, humanitāras palīdzības sniegšanu. Jaunā prezidente bija nolēmusi veicināt Ziemeļkorejiešu uzticību Dienvidiem un no jauna radīt draudzīgas attiecības, jo tikai tā var panākt Ziemeļkorejas režīma maiņu un miermīlīgu pušu apvienošanos.¹⁵⁶ Kopumā jaunās prezidentes mērķis ir realizēt tādu politiku, kas būtu vidusceļš starp abām iepriekšējām. Būt ne tik pretimnākošai kā saulainās politikas principi un ne tik striktai kā L.Mjunbaka politika.¹⁵⁷ Par abu pušu attiecībām jaunās prezidentes laikā vēl pārāgri spriest, tomēr par attiecību uzlabošanu arī nekas neliecina.

Ziemeļkorejas līderis pagājušajā gadā Dienvidu-Ziemeļu attiecības nosaucis par katastrofālām¹⁵⁸ un jaunās prezidentes pieņemto politiku neuzskata par pieņemamu, galvenokārt dēļ Dienvidu un Vašingtonas sadarbības īpaši militārās apmācības jautājumos pēc pēdējā kodoltesta.

Dienvidkorejas rīcībpolitikas analīze:

1)Spiediena izdarīšanas stratēģija - spiediena izdarīšanas stratēģiju Dienvidkoreja izmantojusi laika posmā no 2008.-2013.gadam, kad Dienvidkoreja ieviesa abpusējā izdevīguma politiku. Šīs stratēģijas motivācija bija panākt Ziemeļkorejas atteikšanos no kodolieročiem, panākt lielāku tās ārpolitikas uzvedības prognozējamību un tikai pēc šī nosacījuma izpildīšanas veicināt Ziemeļkorejas labklājību un stiprināt ekonomisko attīstību.

Šajā laikā spiediena izdarīšana bijusi dažādas intensitātes, atkarībā no Ziemeļkorejas vēlmes sadarboties. Respektīvi, jo mazāk Ziemeļkoreja rīkojās pēc Dienvidkorejas plāna, jo vairāk spiediena tika izdarīts. Piemēram, sākotnēji tika apturēta lauksaimniecības mēslojuma

---

¹⁵⁵ Kim Nack H., 2006., *South Korean relations under the Roh Moo-Hyun government*
http://www.icks.org/publication/pdf_2006_s/2_Kim.pdf (59.-60.lpp)

¹⁵⁶ Cheon S., 06.05.2013., *Trust-the underlying philosophy of the Park Geun Hye administration*,
http://csis.org/files/publication/130506_Trust_President_Park.pdf (1-3.lpp)

¹⁵⁷ Foster-Carter A., 04.22.2013., *South Korea's Park-Geun Hye finds a middle way*,
<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/southkorea/10425787/South-Korea-Park-Geun-hye-finds-a-middle-way.html>

¹⁵⁸ Presse France A., 29.04.2014, *Catastrophic relations, north korea warns south against triggering war*,
<http://www.interakson.com/article/83723/catastrophic-relations--north-korea-warns-south-against-triggering-war>

piegāde, ar mērķi likt Ziemeļkorejai risināt kodolieroču jautājumu, tā kā rezultāts nebija, spiediens tika palielināts. Tika samazināti tirdzniecības apjomi, humanitārā palīdzība, tūrisma apjomi, luksusa preču piegāde un cita ekonomiskā sadarbība. Tas tika darīts arī tā iemesla pēc, ka Ziemeļkoreja izrādīja klaju nepatiku, nogremdējot Dienvidkorejas kara kuģi, pret Dienvidkorejas politiku. Un tas jau bija jautājums par tieši Dienvidkorejas drošības apdraudējumu, tāpēc spiediena palielināšana bija loģisks solis no Dienvidkorejas puses.

Manuprāt, šādu stratēģiju Ziemeļkoreja nevēlējās akceptēt, tāpēc, ka uztvēra to kā apdraudējumu režīma stabilitātei un kā atbildi sniedza aizvien lielākus kodolieroču izmantošanas draudus un pat kara draudus, kā arī turpināja provokācijas. Ziemeļkoreju neapmierināja fakts, ka tai tik izdevīgā saulainā politika ir mainījusies un pret to tiek uzstādītas prasības. Tāpat Dienvidkoreja bija sākusi runāt par jautājumiem, kas bija neērti Ziemeļkorejai, nolemjot, ka saulainās politikas klusēšana par kodolieročiem nav bijusi pareizākā.

Rezultātā šīs stratēģijas ietekmē abu pušu attiecības pasliktinājās un Ziemeļkoreja saskārās ar pārtikas nepietiekamību un kopējās ekonomiskās situācijas pasliktināšanos, jo atbalstu centieniem mainīt Ziemeļkorejas rīcības sniedza arī citas valstis, piemēram ASV. Manuprāt, Dienvidkoreja ļoti rūpīgi izvērtējusi spiediena izdarīšanas taktiku, kritiskākos brīžos no jauna, aicinot Ziemeļus mainīties, un tad sekotu ekonomiskais un cita veida atbalsts, ko tā vēlētos. Dienvidkoreja caur to rūpējusies, lai spiediena izdarīšanas taktika neradītu apdraudējumu režīma stabilitātei, un, lai šī taktika panāktu pozitīvas izmaiņas Ziemeļkorejas rīcībā.

Dienvidkoreja kopumā jautājumu risināšanu nesāka ar spiediena izmantošanas taktiku, jo pirms tam vairākus gadus tika izmantota izteikta atbalsta sniegšanas taktika, un tikai tad, kad Dienvidkoreja bija pārliecinājusies par šīs taktikas nepiemērotību, tika piemērota spiediena izmantošana. Tas nozīmē, ka Dienvidkorejas mērķis nav tikai radīt nelabvēlīgu vidi Ziemeļkorejā. Visā aplūkoto attiecību periodā spiediena izdarīšanas taktika ir galējā stingrākā, ko Dienvidkoreja ieviesusi pret Ziemeļkoreju. Manuprāt, spiediena izdarīšanas taktika ļāvusi Dienvidkorejai parādīt savu nostāju pret Ziemeļkorejas iekšpolitiku un ārpolitiku, tomēr ne mainīt to kā cerēts. Ziemeļkoreja asi reaģējusi pret saulainās politikas nomaiņu un caur provokācijām, piemēram, nogalinot Dienvidkorejas karavīrus, centusies atgriezt Dienvidus pie sev labvēlīgākas politikas ieviešanas.

Jāatzīmē, ka spiediena izdarīšanas taktika šajā gadījumā aizvien vairāk veicināja Ziemeļkoreju izdarīt dažādas provokācijas kā atbildes reakciju, tāpat turpināt izolēšanās taktiku, piemēram,

izstājoties no sešu pušu sarunām. Tomēr, vienlaikus parādīja arī to, ka konstanta atbalsta sniegšanas stratēģija, nenesot vēlamos rezultātus, pārtop spiediena izdarīšanā.

Tāpat jāatzīmē, ka spiediena izdarīšana pilnībā nepārtrauca, piemēram, medicīnas preču vai pārtikas piegādi, apjomi krietni samazinājās, tomēr sadarbība minimālā līmenī turpinājās arī šajā laikā. Tas skaidrojams ar to, ka Dienvidkorejas mērķis nebija panākt strauju režīma sabrukšanu, bet mainīt neprognozējamo Ziemeļkorejas uzvedību un parādīt to, ka ja vēl kādreiz tiks pielietota atbalsta sniegšanas stratēģija kā saulainās politikas laikā, varbūt ir vērts padomāt arī par pretī nākšanu.

Vēl cits aspekts, kāpēc Dienvidkoreja kādu laiku pielietojusi spiediena izmantošanas taktiku, ir ASV spiediens un Dienvidkorejas draudzīgās attiecības ar to. Tā kā ASV bieži izteikusi bažas par Dienvidkorejas pārlietu laipno politiku pret Ziemeļkoreju, tad, lai nezaudētu ASV valstu atbalstu, un nepasliktinātu pušu attiecības spiediena izdarīšana ir loģisks solis, kā demonstrēt savu atbalstu, un saprati ASV.

2) Izolēšanas stratēģija – apskatītajā laika periodā Dienvidkoreja savā ārpolitikā pret Ziemeļkoreju nav izmantojusi izolēšanas stratēģiju. Manuprāt, Dienvidkoreja vienmēr apzinājusies savu lomu Ziemeļkorejas režīma stabilitātes nodrošināšanā un nav vēlējusies radīt režīmam draudus, tā iemesla pēc, ka tad nāktos pievērsties režīma maiņas seku novēršanā. Apzināti kavēt vai apgrūtināt Ziemeļkorejas ekonomisko attīstību un kopēju režīma izdzīvošanu Dienvidkorejai nav izdevīgi un tas var būt bīstami tieši ģeogrāfiskā tuvuma dēļ.

Piemēram, apturot visu tirdzniecību ar Ziemeļkoreju, tajā atsevišķos brīžos var radīt ekonomisko krīzi vai bada situāciju, kas, iespējams, liktu sabiedrībai radīt neapmierinātību ar pastāvošo režīmu, kas varētu novest pie režīma sabrukšanas. Tad Dienvidkorejai nāktos uzņemt un izmitināt izsalkušos bēgļus, ieguldīt finanses medicīnas un pārtikas preču nodrošināšanā un domāt, kā apvienot abas Korejas, lai tas radītu pēc iespējas mazākus zaudējumus. Pēc manām domām, šādu stratēģiju Dienvidkoreja izmantotu tikai galējā variantā, kad būtu nolēmusi nekavējoties apvienot Korejas un panākt režīma krišanu.

Ja režīms sāktu brukt, Dienvidkorejai rastos milzīgi ekonomiskie zaudējumi, piemēram, būtu jārada jaunas darba vietas, mājvietas vai jāveic labklājības sistēmas pārveidošana un tas apturētu pašas valsts attīstību uz vairākiem gadiem, turklāt Dienvidkorejieši labprātāk dzīvo pārticībā šodien, nevis to atliek uz nenoteiktu laiku. Turklāt ekonomiskā izaugsme nav viegli nopelnīta. Tiek lēsts, kas Koreju apvienošanās izmaksātu vairāk nekā 500 miljardus ASV

dolāru.¹⁵⁹ Tas būtu smags un sarežģīts process, kura sekas spēcīgi izjustu Dienvidkorejas valdība, kas brīžiem varētu zaudēt kontroli pār notiekošo un sabiedrība, kam nāktos ziedot ekonomiku un labklājību uz noteiktu laiku.

Rastos jautājums, kā novērst bada sekas, kas bijušas Ziemeļkorejā, kā sniegt palīdzību bēgļiem, kas varētu būt pat ap 2 miljoniem, kā ierobežot šo bēgļu plūsmu. Tāpat cilvēki abās Korejas pusēs ir ļoti atšķirīgi savās vērtībās, uzskatos un izglītības vai labklājības līmeņos. Tāpat, vispirms neatrisinot kodolieroču jautājumi, pastāv iespēja, ka tie nonākt teroristu rokās un notiktu to nekontrolēta tirdzniecība. Pastāv arī cilvēciskais faktors, kas nebūtu viegli atrisināms – Dienvidkorejieši komunistisko Ziemeļu daļu un cilvēkus uzskatījusi par neizglītoties un ļauniem, tāpēc varētu rasties nesaskaņas starp abām grupām apvienojoties. Iespējams, rastos kultūršoks.¹⁶⁰ Tas viss attur Dienvidkoreju no izolēšanas stratēģijas ieviešanas, jo tad teorētiskie apsvērumi kļūtu par neizbēgamu realitāti, kam sekas ir grūti paredzamas.

No otras puses Dienvidkoreja sen sapņojusi par vienotas Korejas eksistenci, taču tam vajadzētu notikt tad, kad abas Korejas puses būs pietiekoši vienlīdzīgas savās vērtībās, mērķos un uzstādījumos, kad integrācija starp abu pušu cilvēkiem varētu notikt pēc iespējas veiksmīgāk un no tā maz ciestu ekonomika. Pagaidām tas ir tālejošs mērķis.

3) *Atbalsta sniegšanas stratēģija*-Dienvidkoreja šo ārpolitikas stratēģiju pārliecinoši izmantojusi saulainās politikas laikā no 1998.gada līdz pat 2008.gadam. Atbalsta sniegšana galvenokārt izpaudusies caur ekonomisko atbalstu, kas Ziemeļkorejas režīma eksistencei vienmēr bijis vitāli svarīgs. Tas noticis kā valstiskā, tā privātā līmenī. Dienvidkoreja atbalstīja tirdzniecības apjomu celšanu, finanšu aizdevumu izsniegšanu, investīciju piesaisti, biznesa attīstību un biznesmeņu savstarpējo sakaru veidošanos. Ekonomiskā atbalsta sniegšanas mērķis bija veidot pēc iespējas ciešākas ekonomiskās attiecības un pat Ziemeļkorejas ekonomisko atkarību no Dienvidkorejas, kas skaidrojams ar saulainās politikas mērķi - sasniegt tik ciešu ekonomisko sadarbību un atkarību, lai caur to vēlāk Ziemeļkorejai rastos vēlme mainīties un kļūt atvērtakai un iegūt vēl vairāk ekonomiskās sadarbības partnerus.

Dienvidkoreja ilgstošo Ziemeļkorejas atbalstīšanu un uzturēšanu pamatoja ar vēlmi mainīt tās rīcību, taču sākumā radīt uzticību, savstarpējo sadarbību un simpātijas, kas Ziemeļkorejai

---

¹⁵⁹ Duce I., (2002). Korean unification problems. No Duce I., *Status power: Japanese foreign policy making toward Kora*, (182-185.lpp). New York: Routledge

¹⁶⁰ Turpat

liktu pašai izvēlēties veidot atvērtāku politisko režīmu. Dienvidkoreja piegādāja arī pārtiku, medicīnas preces un lauksaimniecībai nepieciešamo, lai tikai nodrošinātu sabiedrību ar primārās nepieciešamības precēm, kas savukārt rosināja domāt, ka Dienvidkoreja ne tikai vēlas attīstīt Ziemeļkoreju, bet nodrošināt stabilitāti un sabiedrības apmierinātību ar valdošo režīmu. Arī situācijās, kurās citas valstis vienojās ieviest sankcijas, Dienvidkoreja atturējās un pretojās to ieviešanai, turpinot uzturēt milzīga apjoma ekonomisko atbalstu. Dienvidkoreja apzinājās sekas, kas varētu rasties, ja visas sešu pušu valstis vienlaicīgi ieviestu stingras sankcijas pret Ziemeļkoreju.

Atbalsta politika tika izvērsta arī citās jomās - diplomātiskajās sarunās Dienvidkoreja iestājās par mazāk stingru sankciju ieviešanu, par drastisku mēru nepieņemšanu pret Ziemeļkoreju arī tad, kad tā bija nolēmusi veikt kodoltestus. Tāpat tika nodrošināta infrastruktūras attīstība, atsevišķu reģionu pārvēršana par biznesa centriem un īpašajā nodokļu zonām. Manuprāt, pie atbalsta stratēģijas var pieskaitīt arī Dienvidkorejas izvēli risināt tikai tos jautājumus, kas ir ērti abām valstīm, un ignorēt tos, kas varētu nepatikt Ziemeļkorejai, piemēram, militārie jautājumi. Tas nodrošināja to, ka jautājumi, kas varētu bojāt valstu attiecības, tika izslēgti no dienaskrāpības.

Kopumā atbalsta sniegšanas stratēģija Ziemeļkorejas režīmu ilgstoši uzturējusi, veidojusi režīma stabilitāti un sabiedrības apmierinātību ar pastāvošo iekārtu, tomēr nav veicinājusi Ziemeļkorejas režīma atvēršanos, vai vēlmi mainīties. Manuprāt, viens no Dienvidkorejas mērķiem ir nodrošināt kārtību Korejas pussalā, ko varētu izjaukt Ziemeļkorejas režīma nepārdomāta maiņa vai tā sabrukšana. Dienvidkorejai tas radītu milzīgus finansiālus zaudējumus, bēgļu plūsmas, nekontrolētu kodolieroču izmantošanu pierobežā un savas ekonomiskās attīstības ierobežošanu. Arī karš ir pēdējais, ko vēlas Dienvidkoreja, tāpēc atbalsta sniegšanas stratēģija ir veids, kas var nodrošināt kārtību Korejas pussalā un samazināt kara un haosa draudus un tikmēr veicināt savas valsts ekonomisko izaugsmi un labklājību.

Pēc izpētes veikšanas, manuprāt, var secināt, ka atbalsta politika, ko izvēlējusies veikt Dienvidkoreja attiecīgajā laika posmā, nebalstās kādās vēsturiskās vai kultūras saiknēs, bet racionālā aprēķinā par to, kas notiks, ja Ziemeļkorejas režīms sabruktu. Atbalsta politika ir bijis risinājums, lai uzlabotu Ziemeļkorejas ekonomisko situāciju un vienlaikus attīstītos arī Dienvidkoreja un tai nebūtu jārisina problēmas, kas rastos no režīma maiņas.

Manuprāt, tas, ka Dienvidkoreju un Ziemeļkoreju vieno gara kopējā sauszemes robeža neļauj Dienvidkorejai izdarīt izolēšanas stratēģiju vai pietuvināt spiediena izdarīšanu izolēšanas

stratēģijai, jo sekas, kas rastos no Ziemeļkorejas režīma sabrukšanas, tiešā veidā skartu Dienvidkoreju. Ja Dienvidkoreja atrastos tālāk no Ziemeļkorejas, tad, manuprāt, tā izvēlētos mazāk saudzīgas ārpolitikas stratēģijas pret Ziemeļkoreju, vairāk pakļautos ASV spiedienam par nepieciešamo režīma maiņu Ziemeļos. Kopumā būtu mazāk iemeslu saglabāt režīma iekšpolitisko stabilitāti.

Tāpat ilgtermiņā abu pušu attiecības atbalsta sniegšanas stratēģija nav uzlabojusi. Pozitīvs progress bija manāms tikai laikā, kad šī politika tika pieņemta, savukārt tiklīdz Dienvidkoreja kaut nedaudz mainīja savus uzstādījumus, iepriekšējai vairs nebija nozīmes. Ziemeļkoreja uz saulaino politiku raudzījās piesardzīgi, pat ja tā bija konstanta atbalsta sniegšana, Ziemeļkoreja stingri uzraudzīja datu un personu plūsmu un analizēja visas Dienvidkorejas rīcības.

2.3. Krievijas rīcībpolitikas analīze

Šajā nodaļā maģistra darba autore pētīs Krievijas un Ziemeļkorejas attiecības laika posmā no astoņdesmito gadu vidus un neliela ieskata vēsturē līdz mūsdienām, lai parādītu Krievijas mainīgo rīcībpolitiku, kas vienu brīdi veidojusi aliansi ar Phenjanu, citu ar Seulu un vēl citu – balansēju starp abām Korejām. Pēc tam tiks analizētas trīs rīcībpolitiku stratēģijas šo attiecību perspektīvā.

Kā jau nodaļā par Dienvidkoreju minēts, tad Otrā pasaules kara laikā Koreja tika sadalīta divās ietekmes zonās. Padomju Savienības ietekmes zonā atradās Ziemeļkoreja. Otrā pasaules kara laikā un pēc tā PSRS atbalstīja Ziemeļkoreju attiecībās pret Japānu un ASV. Ziemeļkoreja varēja paļauties uz visa veida PSRS atbalstu. Abas valstis vienoja ideoloģija un ģeogrāfiskais novietojums. Tika veidota politiska, diplomātiska un militāra sadarbība. Abu valstu attiecības kļuva vēsākas pēc Josifa Staļina nāves 1953.gadā. 1955.gadā Ziemeļkoreja ārpolitikā pieņēma uzstādījumu par pašpaļāvību, kas nozīmēja centienus kļūt neatkarīgai no Pekinas un Maskavas un stiprināt totalitārismu. Par spīti dažādiem attiecību periodiem PSRS ilgstoši bijusi Ziemeļkorejas atbalsts un Ziemeļkoreja bijusi ekonomiski atkarīga no PSRS. Piemēram, 1950. gadā tirdzniecības apjoms starp abām valstīm bija 80%, 1970.gadā 20%.¹⁶¹

Kad pie varas 1985.gadā Krievijā nāca Mihails Gorbačovs (Mikhail Gorbachev), tik samazinātas visas subsīdijas Ziemeļkorejai un Krievija nodibināja diplomātiskās attiecības ar

---

¹⁶¹ Joo Ho S., (2009). North Korean policy toward Russia. No Kwak Hwan T., *North Korea's foreign policy under Kim Young Il*, (179.lpp). Great Britain: Ashgate Publishing

Dienvidkoreju, par spīti Ziemeļkorejas nepatīkai pret to.¹⁶² Pāris gadus pēc M.Gorbačova nākšanas pie varas Ziemeļkorejas un Krievijas attiecības pasliktinājās. 1987.gadā M.Gorbačovs deklarēja “jauno domāšanu” ārpolitikā. Mērķis bija mazināt ideoloģijas nozīmi ārpolitikā un vairāk pievērsties attiecību normalizēšanai, ekonomisko attiecību veidošanai ar dažādām valstīm, Āzijas kontekstā īpaši Dienvidkoreju. Ziemeļkorejai nepatika PSRS un Dienvidu tuvināšanās, tāpēc valstu attiecības pasliktinājās. Par labu nenāca ar M.Gorbačova paziņojums par nepieciešamību veidot no kodolieročiem brīvu Ziemeļkoreju. M.Gorbačova mērķis nebija pavisam pārraut attiecības ar Ziemeļkoreju, bet kļūt tajās nepielaidīgākam attiecībā uz Ziemeļkorejas politiku un kodolieročiem.¹⁶³ Tā kā šajā laikā PSRS piedzīvoja ekonomiskās situācijas pasliktināšanos, tad Dienvidkoreja bija izdevīgs biznesa partneris un samazināt subsīdijas Ziemeļkorejai bija loģisks solis.

Kopumā M.Gorbačova prezidēšanas laiku attiecībā pret Ziemeļkoreju dēvē par pāreju uz koncentrēšanos uz Dienvidkoreju. Lielākā Ziemeļkorejas vilšanās bija samazinātas ieroču piegāde no PSRS un ekonomisko attiecību mazināšanās, tāpēc Ziemeļkoreja pievērsās sadarbībai ar Japānu, Ķīnu un ASV.¹⁶⁴ M.Gorbačova prezidentūras beigās pārtikas, enerģijas un militārais atbalsts tika samazināts līdz minimumam.¹⁶⁵ Kopumā tirdzniecība ar Ziemeļkoreju kritās no 3.5 miljardiem ASV dolāru 1988.gadā uz 100 miljoniem deviņdesmito gadu vidū.¹⁶⁶ Savukārt tirdzniecība ar Dienvidkoreju strauji auga.

Pēc PSRS sabrukuma Krievijas un Ziemeļkorejas attiecības aizvien saasinājās, galvenokārt tāpēc, ka Krievija desmitkārtīgi samazināja finanšu plūsmu uz Ziemeļkoreju ļoti īsā laikā, kas Ziemeļkorejai radīja ekonomisko krīzi.¹⁶⁷ 1991.gadā par Krievijas prezidentu kļuva Boriss Jeļcins un Ziemeļkoreja tika uzskatīta par mazsvarīgu vai pat nevēlamu partneri. Krievijas galvenā interese šajā laikā bija meklēt demokrātisko valstu atbalstu un iestāties dažādās organizācijās. Krievijas ārpolitika bija vērsta uz attālināšanos no Ziemeļkorejas totalitārā režīma un attiecības un laiku tika iesaldētas. Piemēram, Krievija tirgoja ieročus visām valstīm, kas to vēlējās, izņemot Ziemeļkoreju, jo nevēlējās atbalstīt totalitāru režīmu, uzskatot, ka pati

---

¹⁶² Strukov V., Saunders R. (2010). North Korea relations with Russia:dictionary. No Strukov V., Saunders R., *Historical dictionary of Russian Federation*, (422.lpp). United Kingdom: Scarecrow Press

¹⁶³Whisnick E.,(2002). Russian – North Korea relations: a new era? No Kim S, Lee Hwan T., *North Korea and Northeast Asia*, (140-141.lpp). USA: Rowman and littlefield Publishers

¹⁶⁴ Ellison H.,(2012). Russia, Korea and Northeast Asia. No Ellings R., Eberstadt N., *Koreas future and the great powers*, (165-166.lpp). USA:University of Washingtons Press

¹⁶⁵ Moltz C., (2013), DPRK briefing book: Russain policy on North Koreas nuclear crisis,

<http://nautilus.org/publications/books/dprkbb/russia/dprk-briefing-book-russian-policy-on-the-north-korean-nuclear-crisis/>

¹⁶⁶ Turpat

¹⁶⁷ Lankov A., (22.06.2014), N Korea and Russia: a step towards worldwild anti-hegemonic front?

<http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2014/06/n-korea-russia-step-toward-worl-201462253320470677.html>

virzās demokrātijas virzienā.¹⁶⁸ Turklāt pat ja vēlētos finansiāli atbalstīt Ziemeļkoreju, tas nebūtu iespējams, jo Krievijas ekonomiskā situācija tam nebija labvēlīga, deviņdesmito gadu sākumā Krievija piedzīvoja ekonomisko krīzi.¹⁶⁹ Līdz ar to B.Jeļcins (Boris Yeltsin) turpināja M.Gorbačova iesāktu politiku, kas fokusējās un ekonomisko attiecību veidošanu ar citām valstīm Tālajos Austrumos.

Pāris gadus B.Jeļcins koncentrējās un izteiktu sadarbību ar Dienvidkoreju. Dienvidkoreja pat piedāvāja paaugstināt tirdzniecības un ekonomiskās attiecības ar Krieviju, ja tā turpinās attālināties no Ziemeļkorejas. Krievija piedāvājumu pieņēma, tomēr, pasliktinoties Krievijas un Dienvidkorejas attiecībām, laika gaitā, Krievija atjaunoja sarunas arī ar Ziemeļkoreju.¹⁷⁰ Krievijas un Dienvidkorejas attiecības vājinājās galvenokārt tādēļ, ka Dienvidkorejai bija grūti sastrādāties ar Krievijas haotisko ekonomiku un tāpēc, ka izsniegto kredītu slogs Krievijai bija kļuvis par smagu.¹⁷¹ Līdz ar to cerības par grandiozo Krievijas un Dienvidkorejas ekonomisko sadarbību nebija pilnībā realizējušās.

1996.gadā Krievija izrādīja pretimnākšanu attiecību atjaunošanā ar Ziemeļkoreju. Vispirms Krievijas prezidents B.Jeļcins apsveica Ziemeļkorejas līderi dzimšanas dienā, tad abas puses tikās starpvaldību grupā par ekonomikas, tirdzniecības un tehnoloģiju attīstības sadarbības veidošanu. Turpmāk jau notika regulāras augsta ranga amatpersonu tikšanās, kas liecināja par bilaterālo attiecību veidošanos un nostiprināšanos.¹⁷² Krievija bija nolēmusi sadarboties ar abām Korejas pusēm. Sākumā Ziemeļkoreja uz to raudzījās piesardzīgi, tomēr piekrita uzsākt jaunu attiecību posmu.¹⁷³

Pretī nākšanu var skaidrot arī ar to, ka Krievijas domē pie varas 1995.gadā nāca komunistisko noskaņoti politiķi, kas nolēma stiprināt saites ar Ziemeļkoreju, kā tas bijis vēsturiski. Krievijā no jauna parādījās anti-amerikānisks noskaņojums. Radās vēlme atjaunot kā ekonomisko, tā

---

¹⁶⁸ Vorontsov A., 2007., *Current Russia North Korea relations: challenges and achievements*. Washington: The brookings institution center for northeast asia studies,

<http://www.brookings.edu/fp/cnaps/papers/vorontsov2007.pdf> (5.lpp)

¹⁶⁹ Moltz C.J., *Russia and the two Koreas: the dilemmas of dual engagement*,

http://www2.gwu.edu/~ieresgwu/assets/docs/demokratizatsiya%20archive/06-02_moltz.pdf (384.lpp)

¹⁷⁰ Vorontsov A., 2007., *Current Russia North Korea relations: challenges and achievements*. Washington: The brookings institution center for northeast asia studies,

<http://www.brookings.edu/fp/cnaps/papers/vorontsov2007.pdf> (6-7.lpp)

¹⁷¹ Moltz C.J., 2013, DPRK briefing book: Russian policy on North Korean nuclear crisis,

<http://nautilus.org/publications/books/dprkbb/russia/dprk-briefing-book-russian-policy-on-the-north-korean-nuclear-crisis/>

¹⁷² Vorontsov A., 2007., *Current Russia North Korea relations: challenges and achievements*. Washington: The brookings institution center for northeast asia studies,

<http://www.brookings.edu/fp/cnaps/papers/vorontsov2007.pdf> (7.lpp)

¹⁷³ Vorontsov A., 2007., *Current Russia North Korea relations: challenges and achievements*. Washington: The brookings institution center for northeast asia studies,

<http://www.brookings.edu/fp/cnaps/papers/vorontsov2007.pdf> (7-8.lpp)

militāro sadarbību ar Ziemeļkoreju. Tāpat Krievijai īsti neveicās meklējot jaunus tirdzniecības partnerus, tā kā, nācās atjaunot sakarus ar vecajiem.¹⁷⁴ Meklēt visas iespējas ekonomisko saišu veidošanai.

M.Gorbačova un B.Jeļcina piekoptā politika attiecībā pret abām Korejām bija balstīta savtīgās interesēs par ekonomiskās situācijas uzlabošanu Krievijā, cenšoties sadarboties ar Tālo Austrumu valstīm, izņemot, Ziemeļkoreju, jo tika uzskatīts, ka tā ir valsts bez nākotnes,¹⁷⁵ un ekonomiskā sadarbība ar to nes maz labuma.

Par īstenu attiecību atjaunošanu var uzskatīt 2000.gadu, kad Krievija un Ziemeļkoreja noslēdza līgumu par draudzību, sadarbību un labām kaimiņattiecībām. Abas puses atrada kopēju viedokli par NATO izplešanos Āzijas reģionā un ASV kā galveno lielvaru cīņā pret kodolieročiem.¹⁷⁶ Šajā laikā Krieviju vadīja Vladimirs Putins (Vladimir Putin), kura personīgā simpātijas pret Ziemeļkorejas līderi Kim Joun-Il veicināja abu valstu attiecību uzlabošanu un pragmatiskas politikas veidošanu.¹⁷⁷ Tas bija abu valstu attiecību jauns sākums ekonomiskās un reģionālās sadarbības jomā, kā arī V.Putina mērķu, par Krieviju kā ietekmīgāko spēku Korejas pussalā un ASV unipolaritātes novēršanas, uzstādīšana.

V.Putins vēlējās veidot ekonomisko sadarbību un diplomātiskās attiecības ne tikai ar Ziemeļkoreju, bet vienlaikus arī Dienvidkoreju, lai pēc iespējas veicinātu savu ietekmi šajā reģionā. Krievijas interešu lokā bija arī sadarbība ar Ķīnu, Indiju, Irāku, Lībiju, Kubu un Vjetnamu, jo pēc ASV iebrukuma Kosovā Krievija nolēma veikt spēku balansēšanu pret ASV. Krievijai cerēja arī uz to, ka sadarbība ar Korejas pussalu radīs finansiālus ieguvumus. Piemēram, ja izdotos vienoties par dzelzceļa infrastruktūru, vai cauruļvadiem, kas sasniedz abas Korejas daļas, tad Krievija varētu iegūt finansiālu izdevību un iekonomētu uz preču transportēšanas cenām. Tas kopumā ļautu radīt ietekmi reģionā un iegūt sadarbību arī ar Ķīnu un Indiju,¹⁷⁸ ka arī, paplašinātu tirdzniecības apjomus kopumā.

Putins deklarēja trilateriālu sadarbību starp Krieviju, Dienvidkoreju un Ziemeļkoreju, lai tikai veicinātu Krievijas ekonomisko attīstību. V.Putinam bija nepieciešama sadarbība ar abām

---

¹⁷⁴ Moltz C.J., *Russia and the two Koreas: the dilemmas of dual engagement*, http://www2.gwu.edu/~ieresgwu/assets/docs/demokratizatsiya%20archive/06-02_moltz.pdf (385-386.lpp)

¹⁷⁵ Joo H.S., *Russia and the Korean peace process*, http://faculty.morris.umn.edu/~joos/us/Readings/4_Korea/chapter%208_Joo.pdf (147.lpp)

¹⁷⁶ Vorontsov A., 2007., *Current Russia North Korea relations: challenges and achievements*. Washington: The brookings institution center for northeast asia studies, <http://www.brookings.edu/fp/cnaps/papers/vorontsov2007.pdf> (8.lpp)

¹⁷⁷ Kim Y., (2010). *Russia in North Korea's foreign Policy*. No Kim Y., *North Korean foreign policy-security dilemma and succession*, (159.lpp). United Kingdom: Lexington books

¹⁷⁸ Kim Y., (2010). *Russia in North Korea's foreign Policy*. No Kim Y., *North Korean foreign policy-security dilemma and succession*, (159-160.lpp). United Kingdom: Lexington books

Korejām, lai caur Ziemeļkoreju veidotu gāzes cauruļvadu ceļu uz Dienvidkoreju. Tāpat, lai izmantotu Ziemeļkorejas lēto darbaspēku un Dienvidkorejas investīcijas kopējos projektos. Arī plānotais dzelzceļa mērķis caur Ziemeļkoreju bija Dienvidkoreja, kam piegādāt dažādas preces, jo Dienvidkoreju raksturo augsta pirktspēja.¹⁷⁹ Sadarbība ar abām Korejām bija daudz izdevīgāka, kā nostāšanās vienā pusē, turklāt Ziemeļkoreja, galvenokārt, bija posms ceļā uz Dienvidkoreju.

V.Putina ārpolitika attiecībā pret Ziemeļkoreju un Korejas pussalu kopumā vairāk bijis jautājums par Krievijas izdevīgumu no attiecību veidošanas. Korejas pussalai īpašu uzmanību V.Putins pievērša tāpēc, ka tā stratēģiski atrodas izdevīgā vietā, kas savieno Eiropu un Tālos Austrumus, kā arī tirdzniecība ar šīm valstīm varētu veicināt Krievijas ekonomisko situāciju. Krievija bija pārliecināta, ka ekonomiskā integrācija šajā reģionā varētu krasī uzlabot pašas labklājību un drošību.¹⁸⁰ Tomēr problēmas sagādāja tas, ka Krievijai vairs nebija tik viegli ietekmēt Ziemeļkoreju, kā tas bija PSRS laikā.

Pirmajā V.Putina prezidentūras laikā starp Krieviju un Ziemeļkoreju kopumā pastiprinājās diplomātiskās un politiskās attiecības. Šajā periodā abas puses tikās biežās augsta ranga amatpersonu tikšanās un noslēdza ap 40 starpvaldību līgumiem dažādās jomās – tirdzniecība, komunikācijas, cīņa pret terorismu un nozveja.¹⁸¹ V.Putins izrādīja pretimnākšanu un labvēlību Ziemeļkorejas līderiem.

V.Putina laikā Ziemeļkoreja veica savu pirmo kodoltestu, kuru publisko sauca par negaidītu un nosodāmu rīcību, tomēr aicināja pārējās valstis piemērot saprātīgu sodu un nedraudēt Ziemeļkorejai, jo tas izraisītu milzīgas problēmas un vēl neparedzamāku rīcību. Krievijas nostāja nepieļāva nekādu militāru iebrukumu Ziemeļkorejā, tomēr tāpat kā citas valstis uzskatīja, ka sods ir jāsaņem un sankcijām pievienojās. Krievija piekrita, ka būtu svarīgi panākt Ziemeļkorejas rīcību ar kodolieroči izmantošanu kontrolējamu, nosakot, ka kodolenerģiju tā var izmantot tikai miermīlīgiem mērķiem. Tāpat Krievijas mērķis nebija

---

¹⁷⁹ Quinones Kenneth C., (2014). US domestic politic impact on policy toward North Korea. No Joo Ho S., Kwak Hwan T., *North Korea and security cooperation in Northeast Asia*, (210-211.lpp). England: Ashgate Publishing

¹⁸⁰ Hoo Jo S., (2013). Russias role in Korean peace regime building process. No Hoo Joo S., Hwan Kwak T., *Peace regime building on North Korean Peninsula and Northeast Asian security cooperation*, (179-180.lpp). England: Asgate Publishing

¹⁸¹ Vorontsov A., 2007., *Current Russia North Korea relations: challenges and achievements*. Washington: The brookings institution center for northeast asia studies, <http://www.brookings.edu/fp/cnaps/papers/vorontsov2007.pdf> (13.lpp)

panākt režīma maiņu Ziemeļkorejā, bet ierobežot kodolieroču izmantošanu, lai neapdraudētu pašu Krieviju.¹⁸²

Arī nākošajā Ziemeļkorejas kodoltestā 2009.gadā Krievija piekrita pievienoties Vašingtonas izvirzītajai prasībai par sankcijām, ja vien tas neietver militāru uzbrukumu Ziemeļkorejai. Uzskatīja, ka par visu svarīgāk ir rast risināju caur sarunām. Šis kodoltests jau notika prezidenta Dmitrija Medvedeva (Dmitry Medvedev) laikā, kurš publiski pauda, ka Ziemeļkorejas kodolarsenāls Krievijai ir bīstams, jo atrodas pie tās robežām, tāpēc ir svarīgi to risināt.¹⁸³ Abās reizēs, kad ASV uzstāja uz sankciju ieviešanu Krieviju to pieņēma, tomēr nelabprāt, jo baidījās no haosa, kas varētu izcelties sabrūkot Ziemeļkorejas režīmam.

Šajā laikā Krieviju bija sācis vadīt prezidents D.Medvedevs, kura politika kopumā pret Ziemeļkoreju bija tāda pati kā iepriekšējam prezidentam V.Putinam, kurš pats iecēlis savus pēcteci, sevi atstājot ministru prezidenta amatā.¹⁸⁴ Tāpēc laika posmā no 2008.gadam līdz brīdim, kad pie varas no jauna nāca V.Putins par izmaiņām Krievijas rīcībpolitikā pret Ziemeļkoreju nevar runāt. Uzsvars tika likts uz trilaterālo sadarbību un Ziemeļkorejas ierobežošanu kodolieroču izmantošanā caur multilaterālajām sarunām.

2011.gadā, kad nomainījās Krievijai simpātiskais Ziemeļkorejas līderis attiecības abu pušu starpā kļuva vēsākas uz vairākiem gadiem. Turklāt 2013.notika vēl viens Ziemeļkorejas kodoltests, par kuru Krievija ļoti bažījās, saprotot, ka multilaterālās sarunas nav guvušas panākumus un Ziemeļkoreja ir bīstama Krievijas drošībai. Krievija publiski draudēja Ziemeļkorejai, ka izslēgs to no saviem nākotnes plāniem ekonomiskajā sadarbībā un dažādos projektos, jo ar to nav iespējams vienoties par kodolieroču neizmantošanu.¹⁸⁵ Krievija draudēja Ziemeļkorejai sakot, ka, ja tā nesadarbosies dzelzceļa būvniecībā un cauruļvadu izbūvē, lai Krievija Dienvidkorejai varētu piegādāt importējamās preces, tad Krievija to izslēgs no šī un citiem projektiem.¹⁸⁶

---

¹⁸² Hoo Jo S., Kwak Hwan T., (2013). North Korea's missile and nuclear tests. No Hoo Jo S., Kwak Hwan T., *North Korea's second nuclear crisis and Northeast Asia security*, (141-143.lpp). Great Britain: Asgate Publishing

¹⁸³ Quinones Kenneth C., (2014). North Korea's nuclear tests and long range missile launches. No Joo Ho S., Kwak Hwan T., *North Korea and security cooperation in Northeast Asia*, (200-204.lpp). England: Ashgate Publishing

¹⁸⁴ Hwan Kwak T., (2013). Introduction. No Hoo Joo S., Hwan Kwak T., *Peace regime building on North Korean Peninsula and Northeast Asian security cooperation*, (16-17.lpp). England: Asgate Publishing

¹⁸⁵ Younkyoo K., Russia-South Korea-North Korea trilateral cooperation in 2013-2014, <http://nautilus.org/napsnet/napsnet-policy-forum/russia-south-korea-north-korea-trilateral-cooperation-in-2013-2014/>

¹⁸⁶ Kim Y., Blank S. 2014., Putins and Korea's Silk road express: Russia's game on Korean peninsula. http://www.iks.or.kr/renew/addition/download.asp?ftype=issue&ftb=hm_issue_tb&idx=1327 (617.lpp)

Kopumā vērtējot Ziemeļkorejas un Krievijas ekonomiskās attiecības, jāsaka, ka tās nav ievērojamas un bieži vien kritizētas par savu neievērojamo apjomu. Ja PSRS laikā, astoņdesmito gadu beigās tirdzniecības apjoms starp abām valstīm bija 1 miljards ASV dolāru, tad 1999.gadā vairs tikai 80 miljoni. Ekonomiskā sadarbība uzlabojās Putina pirmās prezidentūras laikā no 105 miljoniem ASV dolāru gadā uz 172 miljoniem. Turklāt ap 80% no visas tirdzniecības veido sadarbība starp atsevišķiem abu pušu reģioniem.¹⁸⁷ 2006. gadā Krievija bija kļuvusi par trešo lielāko Ziemeļkorejas tirdzniecības partneri, tomēr krietni atpaliekot no Ķīnas un Dienvidkorejas ekonomiskās sadarbības, jo nodrošināja tikai 9% no tirdzniecības apjoma. 2008.gadā Korejas pētnieks L.Petrovs rakstīja, ka kopumā Krievija ekonomiski sadarbojas ar Ziemeļkoreju tikai tik daudz, cik to prasa multilaterālās sešu pušu sarunas.¹⁸⁸

Lai arī V.Putina prezidēšanas laikā Ziemeļkorejas un Krievijas ekonomiskās attiecības uzlabojas, tās nekad nav bijušas ievērojamas. Piemēram, 2011.gadā Krievijas tirdzniecība ar Ziemeļkoreju bija tikai 110 miljoni ASV dolāru, ka ir 50 reizes mazāks apjoms kādu nodrošina Ķīna un 15 reīzu mazāks kā to nodrošina Dienvidkoreja. 2012. gadā tirdzniecība kritās vēl par 30 miljoniem ASV dolāru gadā.¹⁸⁹

Jaunākās iezīmes Krievijas un Ziemeļkorejas attiecībās parādījušās 2014.gadā, laikā, kad Krievija okupējusi Krimu. No jauna notikusi attiecību tuvināšanās. Par spīti sarunām par Ziemeļkorejas atbrīvošanos no kodolieročiem Krievijas amatpersonu vizītes uz Phenjanu kļuvušas biežas. Tajās tiek runāts par ekonomisko sadarbību – par to, lai Krievija varētu uzcelt dzelzceļu uz Tālajiem Austrumiem un izmantot Ziemeļkorejas neaizsalstošās ostas ogļu piegādei.¹⁹⁰ Tāpat puses vienojušās līdz 2020.gadam tirdzniecību palielināt līdz 1 miljardam ASV dolāru.¹⁹¹ Sarunu pamatā ir Krievijas vēlme veicināt ekonomisko sadarbību, lai mazinātu Eiropas un ASV sankciju ietekmi. Ziemeļkoreja ir Krievijas ceļš uz sadarbību ar Dienvidkoreju. Lai uzlabotu Ziemeļkorejas attieksmi, Krievija turpina iestāties par aizliegumu militāri atbrīvot Ziemeļkoreju no kodolieročiem un kritizē ASV par bargajām sankcijām.

---

¹⁸⁷ Vorontsov A., 2007., *Current Russia North Korea relations: challenges and achievements*. Washington: The brookings institution center for northeast asia studies,

<http://www.brookings.edu/fp/cnaps/papers/vorontsov2007.pdf> (12-13.lpp)

¹⁸⁸ Petrov L., Russia power politics, North Korea and the futur of Northeast Asia, <http://www.japanfocus.org/-Leonid-Petrov/2835>

¹⁸⁹ Zakharov L., (04.06.2014)., Economic ties between Russia and North Korea- heading for a breakthrough, <http://journal-neo.org/2014/06/04/rus-e-konomicheskie-otnosheniya-rossii-i-kndr-kurs-na-prory-v/>

¹⁹⁰ Kim Y., Blank S. (2014.) Putins and Koreas Silk road express:Russias game on Korean peninsula.

http://www.iks.or.kr/renew/addition/download.asp?ftype=issue&ftb=hm_issue_tb&idx=1327 (619.lpp)

¹⁹¹ Zakharov L., (04.06.2014)., Economic ties between Russia and North Korea- heading for a breakthrough, <http://journal-neo.org/2014/06/04/rus-e-konomicheskie-otnosheniya-rossii-i-kndr-kurs-na-prory-v/>

Kopumā kopš 2014.gada Krievija vairāk sākusi pievērsties Ziemeļkorejai, veidojot kopīgus infrastruktūras projektus, piemēram, neaizsalstošas ostas. Veikusi diplomātiskās sarunas, izrādījusi draudzīgu un ieinteresētu attieksmi, solot veiksmīgu un ciešu sadarbību nākotnē. Un tas skaidrojams ar Krievijas ārpolitikas problēmām, kas radušās okupējot Krimu.

Krievija aktīvi iesaistījies multilaterālajās sešu pušu sarunās par Ziemeļkorejas atbrīvošanu no kodolieročiem jau no sarunu pirmās dienas. Kā visās situācijās arī šajās sarunās Krievija vadījies savu nacionālo interešu vārdā – saglabāt mieru pierobežā, veicināt savu ietekmi reģionā un iegūt no tā ekonomisko labumu. Kopumā pētnieki Krieviju raksturo kā konstruktīvu sarunu dalībnieku, kas bijusi kā mediators starp Ziemeļkoreju un ASV, kā arī vienmēr centusies rast kompromisu un mīkstināt sankcijas pret Ziemeļkoreju. Tā kā kodolieroču neizmantošana bijusi tiešās Krievijas interesēs, tā vienmēr nesaskaņu brīžos centusies visas iesaistītās puses vest atpakaļ pie sarunu galda. Tomēr kopumā nevar apgalvot, ka Krievijai bijusi nozīmīga un izšķiroša loma šajās sarunās kā tas bijis ASV gadījumā. Krievija un Ķīna sarunās parādījusi viennozīmīgu attieksmi par to, ka nepieļaus militāra spēka izmantošanu pret Ziemeļkoreju, tādējādi ierobežojot pārējo valstu rīcību.¹⁹²

Krievijas rīcībpolitikas analīze:

Tā kā Krievijas un Ziemeļkorejas attiecības ir visvājākās starp aplūkotajām valstīm, kā arī pēc PSRS sabrukuma nav bijušas vitāli svarīgas, Krievijas intereses Ziemeļkorejā mēdz būt mainīgas vai pastarpinātas, tad nevar runāt par vienu vai pat vairākām konkrētām un noturīgām stratēģijām attiecībā pret Ziemeļkoreju. Manuprāt, Krievijai kopumā nav izteiktas ārpolitikas stratēģijas pret Ziemeļkoreju, bet atsevišķas un periodiskas intereses, kuru sasniegšanai tiek izmantoti dažādu stratēģiju elementi. Tas nozīmē, ka Krievija var gan izvēlēties atbalstīt nedemokrātisku režīmu, īpaši diplomātiskajās sarunās, gan, retāk, izdarīt pret to spiedienu, tomēr tikai tik tālu, kamēr tas neapdraud pastāvošo režīmu.

1)Spiediena izdarīšanas stratēģija – spiediena izdarīšanas stratēģijas elementi izmantoti tikai laikā, kad ieviestas ekonomiskās sankcijas vai izteikta nosodoša retorika un draudi par kodolieroču izmēģināšanu, kas nozīmē, ka spiediena izdarīšanas stratēģijas elementi izmantoti tieši kodolieroču jautājumā.

Krievija pievienojusies ekonomiskajām sankcijām salīdzinoši negribīgi un, pateicoties ASV spiedienam, bet tomēr to darījusi. Tā kā Ziemeļkorejas un Krievijas ekonomiskā sadarbība

---

¹⁹² Hoo Jo S., Kwak Hwan T., (2013). North Korea's missile and nuclear tests. No Hoo Jo S., Kwak Hwan T., *North Korea's second nuclear crisis and Northeast Asia security*, (148-149.lpp). Great Britain: Asgate Publishing

nav ievērojama, tad Krievijai tas lielus zaudējumus nerada. Papildus tam, Krievija tāpat kā citas valstis savā retorikā nosodījusi Ziemeļkorejas provokācijas un saukusi tās par nepieņemamām. Tomēr kopumā nevar apgalvot, ka noteiktu periodu Krievija būtu izmantojusi spiediena izdarīšanas taktiku. Tas nav bijis nepieciešams raugoties no Krievijas interešu skatu punkta. Krievijai bijis izdevīgi uzturēt vismaz minimālas attiecības ar Ziemeļkoreju, lai nepieciešamības gadījumā nākotnē varētu veidot tādu sadarbību, kas būs nepieciešama. Un spiediena izdarīšanas stratēģijas elementi ļāvuši gan izpildīt ASV prasības, gan uzturēt attiecības ar Ziemeļkoreju tādā mērā, lai veicinātu savas ekonomiskās intereses reģionā. Spiediena izdarīšanas stratēģijas elementi kopumā Krievijai bijuši aktuāli brīžos, kad Ziemeļkoreja izmantoja kodolieročus, kas šķiet bīstami Krievijai.

Krievijas rīcībpolitikai nav ievērojamas ietekmes uz Ziemeļkoreju, tāpēc, ka abu pušu starpā kopš PSRS sabrukuma nav izveidojušās izteiktas attiecības un jo īpaši ekonomiskā sadarbība. Tomēr Krievija raizējas par kaimiņvalsti Ziemeļkoreju, kas ir pietiekami neparedzama un bruņota. Krievijas primārais mērķis tāpat kā Ķīnai nav panākt nepārdomātu un sasteigtu Ziemeļkorejas režīma maiņu, bet atbrīvot to no kodolieročiem, kas apdraud pašu.¹⁹³ Tāpēc spiediena izdarīšanas elementu izmantošana bijusi kā vidusceļš.

Manuprāt, var piekrist tiem pētniekiem, kas apgalvo, ka, jo lielāku spiedienu pret Krieviju izdarīs ES un ASV saistībā ar tās dalību Ukrainas karā, jo mazāk spiediena un prasību arī kodolieroču jautājumā Krievija izdarīs pret Ziemeļkoreju. Tas aizvien varētu vājināt sešu pušu sarunas un Ziemeļkorejas atbrīvošanu no kodolieročiem.

Par simbolisku žestu var uzskatīt Ziemeļkorejas līdera plānoto vizīti – apmeklēt Krieviju 2015. gada 9.maija svētkos, lai atzīmētu PSRS uzvaru pār nacistisko Vāciju. Vairākas valstis atteikušās vai izturas atturīgi pret šo Krievijas piedāvājumu, savukārt Ziemeļkoreja to uztver pozitīvi.¹⁹⁴ Tas nozīmē, ka uz šo brīdi Krievija un Ziemeļkoreja izrāda savstarpējo draudzību un spiediens no Krievijas puses visticamāk nav gaidāms. Vienlaikus tas norāda uz solidaritāti ar Ziemeļkoreju un pretstatu vairumam Rietumvalstu.

2) Izolēšanas stratēģija – Krievija nav izmantojusi izolēšanas stratēģiju vai tās elementus attiecībā pret Ziemeļkoreju, jo vēlas uzturēt attiecības tādā līmenī, lai varētu realizēt savas intereses. Krievijai Ziemeļkoreja ir iespēja veidot savu ietekmi Korejas pussalā un šajā

---

¹⁹³ Turku H., (2013). North Korea. No Turku H., *Isolationist states in interdependent world*, (120-122.lpp). Great Britain: Ashgate Publishing

¹⁹⁴ Park M., Eshcenko A., North Korea's Kim expected to visit Moscow in May, Russia officials say, <http://edition.cnn.com/2015/03/19/asia/russia-kim-jong-un/>

reģionā kopumā, tas ļauj mazināt ASV ietekmi un realizēt ekonomiskās intereses un ekonomisko sadarbību ar citām valstīm reģionā. Ziemeļkoreja ir piekļuve lētam darbaspēkam, infrastruktūras ceļš jauniem tirgiem. Izmantojot izolēšanas stratēģiju, Krievijai šīs iespējas Ziemeļkoreja varētu liegt.

Krievijas mērķis nav režīma maiņa Ziemeļkorejā vai tās vispārēja noslēgšana no starptautiskās vides, jo tas apdraudētu Krievijas mērķu realizāciju. Īpaši pēc Krimas okupācijas un ES sankcijām pret Krieviju, tai nepieciešami jauni noieta tirgi un partneri. Arī kopš prezidenta V.Putina nākšanas pie varas definēta trīspusējā sadarbība ar abām Korejām, kas automātiski izslēdz izolēšanas stratēģijas izmantošanu.

Arī prezidenta B.Jeļcina laikā, kad pie Krievijas uzstādījums bija attālināties no Ziemeļkorejas, mērķis nav bijis Ziemeļkorejas režīma izolēšana, sodīšana vai pārmācīšana, bet Krievijas intereses veidot savu publisko tēlu un raudzīties sev izdevīgāku valstu virzienā.

Krievija apzinās, ka režīma stabilitātes apdraudēšana Ziemeļkorejā tai nav izdevīga. Iniciējot izolēšanas stratēģiju vai piedaloties šādas stratēģijas atbalstā var rasties situācija, kurā tiek apdraudēts Ziemeļkorejas esošais režīms un tad Krievijai varētu nākties saskarties ar bēgļu plūsmu, kodolieroču nonākšanu nezināmās rokās. Protams, ka Ķīnas un Dienvidkorejas robežas ar Ziemeļkoreju ir stipri lielākas, kā tās ir Krievijai, tāpēc Krievijai tas ir mazāk aktuāli un bēgļu plūsmas to varētu skart mazāk. Ne mazāk svarīgi, ka Krievija nevēlas, lai no pasaules kartes pazūd tāda valsts kā Ziemeļkoreja, jo tas aizvien varētu veicināt ASV nostiprināšanos Korejas pussalā. Tāpat esošajā situācijā ar karu Ukrainā, Krievija caur sadarbību ar Ziemeļkoreju var parādīt savu anti-amerikānisko nostāju.

Krievija maz iegūtu no režīma maiņas Ziemeļkorejā un visticamāk zaudētu visas cerības tur nostiprināt savu ietekmi, tāpēc tās interesēs ir režīma status quo saglabāšana. Protams, ar nosacījumu, ka Ziemeļkoreja savus kodolieročus neizmanto militāros nolūkos, kas var apdraudēt Krieviju. Tāpat tas ietekmētu nelielās tomēr pastāvošās ekonomiskās attiecības un karš pierobežā ar kodolieročiem būtu bīstams.¹⁹⁵

Tam, ka, Krievijas interesēs nav Ziemeļkorejas režīma maiņa un Koreju apvienošanās, piekrīt arī Gregorijs Mors (Gregory Moore), kurš apgalvo, ka Krievija labāk izvēlētos samierināties

---

¹⁹⁵ Lankov A., (2014). North Korea's nuclear blackmail., No Moore J.G., North Korean nuclear operatinality-regional security and nonproliferation, (179.lpp). USA:JHU Press

ar kodolieročiem bagātu kaimiņu, nevis paplašinātu ASV ietekmi Korejas pussalā¹⁹⁶ un savā pierobežā. Kopumā savā rīcībpolitikā Krievija cenšas balansēt starp abām Korejām un tās rīcībpolitika balstās savtīgās interesēs un ir mainīga, tomēr diplomātiski Krievija atbalsta Ziemeļkoreju un rūpējās par to, lai nenotiktu militāra režīma maiņa Ziemeļkorejā un Korejas pussalā valdītu miers un stabilitāte.

Krievijas politiku pret Ziemeļkoreju kopumā nosaka Krievijas intereses, ko var raksturot kā vēlmi saglabāt mieru un stabilitāti Korejas pussalā un jebkuru Ziemeļkorejas kodolieroču krīzi risināt tikai miermīlīgā ceļā, caur diplomātiskām sarunām, nevis jebkādā veidā to izolējot. Otrs svarīgais aspekts ir stiprināt un veidot ekonomisko sadarbību ar Tālajiem Austrumiem, ne tikai Ziemeļkoreju, tomēr to izmantojot kā ceļu uz citām valstīm. Tāpēc ir svarīgi saglabāt mieru Ziemeļkorejā, ko vienbalsīgi atbalsta Krievija.¹⁹⁷ Krievija, vairāk nekā jebkura cita valsts, izmanto ārpolitiku, lai realizētu savas nacionālās intereses, kā arī cenšas iegūt maksimālu labumu no sadarbības ar visām valstīm.

3) *Atbalsta sniegšanas stratēģija* – Krievijas ārpolitikā nav vērojama izteikta atbalsta sniegšanas stratēģija pret Ziemeļkoreju nevienā no aplūkotajiem laika posmiem pēc Padomju Savienības sabrukšanas, tikai atsevišķi šīs stratēģijas elementi, kas īpaši pastiprinājušies pēdējo gadu laikā. Tas skaidrojums ar to, ka Krievijai pēc PSRS sabrukuma zuda iespējas finansiāli atbalstīt Ziemeļkoreju, jo nācās glābt savu ekonomiku un vēlāk rūpēties par tās attīstību. Tika meklēti jauni un izdevīgi sadarbības partneri, Ziemeļkoreja nebija prioritāte. Savukārt karš Ukrainā licis Krievijai meklēt jaunus draugus, tajā skaitā Ziemeļkoreju.

Līdz pirmajai prezidenta V.Putina nākšanai pie varas Ziemeļkoreja netika uzskatīta par partneri, kas nestu labumu. Arī pirmo, V.Putina, prezidentūru laikā nevar runāt par izteiktu un ilgstošu atbalsta sniegšanu, drīzāk normālu valstu sadarbību ar atbalsta sniegšanas elementiem. Manuprāt, Krievija izvēlas sadarboties un kādā no aspektiem atbalstīt Ziemeļkoreju tikai tad, kad tas paver iespēju iegūt kādus labumus. Piemēram, V.Putina laikā tika uzsākta sadarbība ar Ziemeļkoreju un mēģinājumi sniegt diplomātisko atbalstu caur cenšanos atrunāt ASV ieviest sankcijas pret Ziemeļkoreju, tāpēc, lai izmantotu Ziemeļkoreju, kā iespēju nostiprināt savas pozīcijas reģionā un iegūtu ceļu uz Dienvidkoreju.

---

¹⁹⁶ Toloraya G., (2014). *Russias de facto nuclear neighbor.*, No Moore J.G., *North Korean nuclear operationality: regional security and nonproliferation*, (128.lpp). USA:JHU Press

¹⁹⁷ USA international business publications, (2013). *North Korea- Russia relations.*, No *Russian political atlas – political situation, elections, foreign policy, contacts*,(141.lpp). USA:IBP

Manuprāt, Krievijai izdevies arī bez ilgstošas vai viennozīmīgas atbalsta sniegšanas stratēģijas sasniegt to, ko tā gribējusi, piemēram, uzsākt sarunas, lai caur Ziemeļkoreju tiktu izbūvēts enerģijas ceļš uz Dienvidkoreju, kas Krievijai radītu ne tikai ekonomiskus ieguvumus, bet arī ļautu mazināt Ķīnas un ASV ietekmi reģionā. Tas savukārt, iespējams, Krievijai pavērtu ceļu arī Japānu.

Savukārt šodien, trešajā V.Putina prezidentūrā, redzama izteiktāka Krievijas un V.Putina vēlme no jauna tuvināties Ziemeļkorejai un Āzijai kopumā, ko veicina prezidenta simpātijas pret Ziemeļkoreju, īpaši pēc Krimas okupācijas, paziņojot, ka Ziemeļkoreja, ir kļuvusi par stratēģisko partneri.¹⁹⁸ Krieviju joprojām interesē ekonomiskā sadarbība ar Ziemeļkoreju, lai caur to sasniegtu arī citus noieta tirgus. Abas valstis veikušas arī kopīgas militārās mācības, uzsākušas sadarbības kopējos projektos. Speciālisti to skaidro ar to, ka, kopš Ukrainas kara sākuma, Krievija vēlas parādīt savu, anti Rietumniecisko stāju, sadarbojoties ar Ziemeļkoreju. Tāpat Krievija Ziemeļkorejai izrāda solidaritāti, jo abas valstis cietušas no ASV ieviestajām sankcijām un sadarbība ar Ziemeļkoreju ir kā atbilde Rietumiem un ASV par sankcijām pret Krieviju.

Krievijai nepieciešami jauni noieta tirgi un Ziemeļkorejai pieņems tehnoloģijas, investīcijas un infrastruktūru no jebkura, kurš to piedāvās un šajā gadījumā tā ir Krievija. Abas puses būtu ieguvējas.¹⁹⁹ Tāpat Ziemeļkoreja uz Ķīnu sāk raudzīties piesardzīgi, jo saprot, ka tās pacietība pēc daudzajiem kodoltestiem var sarukt, tāpēc Krievija Ziemeļkorejai var būt interesanta.

Tas, kāpēc, Krievija diplomātiskajās sarunās izvēlējusies atbalstīt Ziemeļkoreju skaidrojams ar to, ka Krievija nevēlas radīt lielāku ASV ietekmi Korejas pussalā, un strauja režīma maiņa Ziemeļkorejā Krievijai radītu virkni problēmu, ja tās pierobežā sāktos haoss.²⁰⁰

2.4. Japānas rīcīpolitikas analīze

Šajā nodaļā maģistra darba autore pētīs Japānas un Ziemeļkorejas attiecības laika posmā no 1991.gada līdz mūsdienām, kad notika pirmās abu pušu sarunas un tika uzsākta attiecību normalizēšanas politika pirms tam sniedzot nepieciešamo ieskatu vēsturē. Pēc tam tiks analizētas trīs rīcīpolitiku stratēģijas šo attiecību perspektīvā.

---

¹⁹⁸ (19.07.2014), Putin makes first visit to North Korea, <http://abcnews.go.com/International/story?id=83114>

¹⁹⁹ Ryall J., (03.02.2015), North Korea builds closer ties with fellow outcast Russia, <http://www.dw.de/north-korea-builds-closer-ties-with-fellow-outcast-russia/a-18231690>

²⁰⁰ Van Der Meer S., 2011., *Why nobody wishes for regime change in North Korea*, http://www.clingendael.nl/sites/default/files/20111106_meer_fairobserver.pdf (3.lpp)

Japānai ir diplomātiskās attiecības ar visām valstīm, izņemot Ziemeļkoreju. Attiecību saspīlējums kopumā manāms jau no laika, kad Ziemeļkoreja bija Japānas kolonija 1910.gadā līdz pat 1945.gadam,²⁰¹ kad 2.Pasaules karā tika sakauta Japāna. Aukstā kara laikā abas valstis atradās katra savas lielvaras pusē – Japānai iestājoties ASV pusē, arī Ziemeļkorejas jautājuma sakarā. 1965.gadā Japāna izveidoja diplomātiskas attiecības ar Dienvidkoreju, savukārt pret Ziemeļkoreju izmantoja neatzīšanas taktiku, līdz ar to Ziemeļkoreja uzskatīja Japānu par naidīgu kaimiņu.²⁰² Kopumā starp abām valstīm nepastāvēja nekādas attiecības, vien ierobežota komunikācija par spīti vēsturiskām, ģeogrāfiskām un kultūras saiknēm.

Pēc PSRS sabrukuma Maskava un Pekina uzsāka diplomātiskās attiecības ar Seulu, lai neatpaliktu no citām valstīm, arī Japāna vēlējās izveidot attiecības ar abām Korejām un piedāvāja Ziemeļkorejai uzsākt sarunas par sadarbību. Ziemeļkoreja sarunām piekrita galvenokārt tāpēc, ka cerēja savu grimstošo ekonomiku stimulēt ar iespējamajiem Japānas aizdevumiem un ekonomisko atbalstu, ja izdotos attiecības uzlabot.²⁰³

Laikā no 1991.-1992.gadam notika 8 raundu sarunas ar mērķi normalizēt abu valstu savstarpējās attiecības, tomēr kopsaucējs rasts netika. Abas valstis nespēja vienoties par nepieciešamajām kompensācijām, ko Ziemeļkoreja vēlējās no Japānas par laiku, kad tika kolonizēta, tāpat nespēja rast vienotu viedokli par kodolieroču neizmantošanu un citiem vēsturiskiem jautājumiem.²⁰⁴ Trīs papildus sarunas notika 2000.gadā un joprojām risinājums netika rasts. Ziemeļkoreja pieprasīja kompensācijas vai reperācijas par laiku, kad tika kolonizēta, tomēr Japāna nepiekrita terminoloģijai par kolonizāciju, savukārt vienkārša kompensāciju Ziemeļkoreja nepieņēma principiālu iemeslu vadīta.²⁰⁵ Mēģinājumi normalizēt attiecības notikuši kā deviņdesmitajos, tā divi tūkstošajā gadā, tomēr tas nav rezultējies ar ievērojamiem panākumiem.

Tāpat Japānas attieksmi pret Ziemeļkoreju noteikusi kodolieroču izgatavošana. Pat ja deviņdesmito gadu sākumā Ziemeļkoreja ieturēja pauzi kodolieroču arsenāla paplašināšanā, Japāna bijusi ļoti piesardzīga, jo tas nav nozīmējis kodolarsenāla neizmantošanu. 1998.gadā Ziemeļkoreja realizēja ballistisko raķeti, kas ielidoja Japānas gaisa telpā un vēlāk iekrita

---

²⁰¹ Manyin E.M., 2003, *Japan-North Korea relations: selected issues*, summary, <http://fpc.state.gov/documents/organization/27531.pdf> (1-3.lpp)

²⁰² Kim Nack H., (2006). Japanese-North Korean relations under the Koizumi government, No Kim Nack H., Kihl W.Y., *North Korea: the politics of regime survival*, (161.lpp). New York:M.E Sharpe

²⁰³ Turpat

²⁰⁴ Kim Nack H., (2006). Japanese-North Korean relations under the Koizumi government, No Kim Nack H., Kihl W.Y., *North Korea: the politics of regime survival*, (161-162.lpp). New York:M.E Sharpe

²⁰⁵ Manyin E.M., 2003, *Japan-North Korea relations: selected issues*, summary, <http://fpc.state.gov/documents/organization/27531.pdf> (1-3.lpp)

okeānā, tāpat Ziemeļkorejas spiegu kuģi reizēm mēdza uzturēties Japānas ūdeņos.²⁰⁶ Otrs būtiskais fakts, kas ietekmējis Japānas attieksmi pret Ziemeļkoreju ir Japānas iedzīvotāju nolaupīšana starp 1970.un 1980.gadu, kas tika pārvesti uz Ziemeļkoreju, vai neizlaisti no valsts, lai, piemēram, iemācītu spiegiem Japāņu valodu vai, lai izprecinātu sievietes teroristiem.²⁰⁷

Par konkrētiem Japānas centieniem normalizēt attiecības ar Ziemeļkoreju uzskata premjerministra Janičiro Koizumi (Junichiro Koizumi) nākšanu pie varas 2001.gadā. Premjerministrs kā vienu no galvenajām ārpolitikas prioritātēm uzstādīja attiecību uzlabošanu ar Ziemeļkoreju. 2002.gadā pēc Japānas iniciatīvas starp abām valstīm tika noslēgta deklarācija, kas paredzēja, ka abas puses nekavējoties strādās pie attiecību uzlabošanas, veidos ekonomisko sadarbību, tiks pieņemta Japānas atvainošanās par kolonizācijas periodu, un tiks panākta vienošanās par statusa noteikšanu Korejas rezidentiem Japānā.²⁰⁸ Tāpat Ziemeļkoreja solīja turpmāk rīkoties saprātīgi un Japāna uzstāja uz kodolieroču neizmantošanu un nolaupīto Japānas cilvēku atgriešanu. Turklāt tikai tad, ja tas tiks izdarīts Japāna sniegs ekonomisko atbalstu Ziemeļkorejas vājajai ekonomikai.

2002.gadā varēja šķīst, ka sarunu politika ar spiediena izdarīšanu, ko izvēlējies premjers būs rezultējiesies panākumiem. Ziemeļkoreja atzina 13 cilvēku nolaupīšanu, mājās ļaujot atgriezties 5 no tiem, sakot, ka pārējie, ir gājuši bojā. Japānas aplēses liecināja, ka nolaupīti varētu būt pat vairāki simti Japāņu un tā kā Ziemeļkoreja to noliedza un nekādas izmeklēšanas veikt neļāva, tad abu pušu attiecībās iestājās krīze. Vienlaikus, Ziemeļkoreja turpināja palielināt urāna krājumus, kas lika apšaubīt tās nodomus.²⁰⁹ Attiecību normalizēšanas politika nebija veiksmīga, jo puses nespēja vienoties par galvenajiem jautājumiem – kodolieročiem un nolaupīto Japāņu atgriešanu.

2003.gadā abu pušu attiecības aizvien pasliktinājās, jo Ziemeļkoreja izstājās no kodolieroču neizplatīšanas līguma un aktivizēja iepriekš apturēto kodol reaktoru, tādējādi pārkāpjot ar Japāņu iepriekš noslēgto vienošanos par kodolieroču neizmantošanu un stabilitātes veicināšanu Korejas pussalā. Japāna izteica paziņojumu Ziemeļkorejai, ka šādā gadījumā tā izmantos spiediena izdarīšanu un sarunas, lai panāktu Ziemeļkorejas kodolieroču arsenāla

---

²⁰⁶ Kim Nack H., (2006). Japanese-North Korean relations under the Koizumi government, No Kim Nack H., Kihl W.Y., *North Korea: the politics of regime survival*, (162.lpp). New York:M.E Sharpe

²⁰⁷ Turpat

²⁰⁸ Stockwin J.,A., (2003). Korea relations with, No Stockwin J.A., *Dictionary of modern politics of Japan*, (472.lpp). New York:Routledge

²⁰⁹ Kim Nack H., (2006). *The Koizumi government and politics of normalizing Japanese-North Korea relations*. East West working center papers. <http://www.eastwestcenter.org/fileadmin/stored/pdfs/PSWp014.pdf> (11-12.lpp)

paplašināšanas izbeigšanu un to neizmantošanu. Japāna nevēlējās sev kaimiņos kodolieročiem bruņotu valsti un no otras puses nevēlējās radīt konfliktu un nestabilitāti pussalā, tāpēc izvēlējās spiediena izdarīšanas taktiku.²¹⁰

Japāna bija pārliecināta, ka Ziemeļkoreja izmanto kodolieročus kā briedu, lai iegūtu beznosacījuma finanšu palīdzību, kas nepieciešama režīma stabilitātei, tāpēc Japāna un tās sabiedrotā ASV nolēma, ka masveida finanšu palīdzība tiks sniegta tikai tad, kad tiks atrisināts kodolieroču jautājums. Lai to risinātu, tika izmantotas sarunas un spiediena izdarīšana, sakot, ka politika par attiecību normalizēšanu tiek pārtraukta, kamēr Ziemeļkoreja neatsakās no kodolieročiem.²¹¹

Tāpat Japāna sāka stingri kontrolēt kuģu kravas, kas importē un eksportē preces uz Ziemeļkoreju, lai pārliecinātos, ka netiek piegādātas preces, kas būtu domātas kodolieroču arsenāla uzlabošanai. Tāpat uzraudzīja Korejas rezidentu firmas un to darbību, lai pārliecinātos un samazinātu to uzņēmumu skaitu, kas nelegāli nodarbojās ar tehniku izgatavošanu priekš kodolieroču ražošanu. Lai pārliecinātos par kodolarsenāla apjomiem un spējām, Japāna izmantoja spiegu satelītus un uzstādīja pretraķešu aizsardzības sistēmu.²¹²

Pasliktinoties valstu attiecībām, samazinājās arī tirdzniecības apjomi. Piemēram, 2003.gadā tirdzniecības bilance samazinājās par 33%. Tāpat Japāna nolēma samazināt ēdiena piegādi – ja laikā no 1995.gada līdz 2000.gadam Japāna piegādāja 118200 tonnas ēdiena Ziemeļkorejai, tad pēc tam piegādāja tikai tik daudz ēdiena, lai cilvēki neciestu badu.²¹³ Tāpat 2003.gadā Japānas parlaments izdeva likumu, kas Japānas valstij dod vairāk iespēju kā rīkoties kara ārkārtas situācijās, piemēram, sadarboties ar ASV militārajiem spēkiem, atbildēt uz Ziemeļkorejas raķešu šāvieniem.²¹⁴

2003.gadā Japāna iesaistījās arī multilaterālajās sarunās sešu pušu sarunās, lai risinātu kodolieroču jautājumu, tomēr šajās sarunās bijusi mazāk aktīvs spēlētājs kā bilaterālajā sadarbībā ar Ziemeļkoreju. Kopumā Japāna bijusi ASV sabiedrotais vairumā lēmumu un

---

²¹⁰ Kim Nack H., (2006). *The Koizumi government and politics of normalizing Japanese-North Korea relations*. East West working center papers. <http://www.eastwestcenter.org/fileadmin/stored/pdfs/PSwp014.pdf> (12-13.lpp)

²¹¹ Kim Nack H., (2006). *The Koizumi government and politics of normalizing Japanese-North Korea relations*. East West working center papers. <http://www.eastwestcenter.org/fileadmin/stored/pdfs/PSwp014.pdf> (13-15.lpp)

²¹² Kim Nack H., (2006). *The Koizumi government and politics of normalizing Japanese-North Korea relations*. East West working center papers. <http://www.eastwestcenter.org/fileadmin/stored/pdfs/PSwp014.pdf> (15-17.lpp)

²¹³ Kim Nack H., (2006). *The Koizumi government and politics of normalizing Japanese-North Korea relations*. East West working center papers. <http://www.eastwestcenter.org/fileadmin/stored/pdfs/PSwp014.pdf> (16-17.lpp)

²¹⁴ French H., (07.06.2013), Japan adopts laws strengthening military powers, <http://www.nytimes.com/2003/06/07/world/japan-adopts-laws-strengthening-military-powers.html>

ieviesusi nepieciešamās sankcijas pret Ziemeļkoreju nekavējoties.²¹⁵ Piemēram, 2006.gadā Japāna ieviesusi ne tikai sankcijas, ko paredzēja multilaterālās sarunas, bet arī vienpusējās sankcijas – aizliedzot Ziemeļkorejas kuģiem izmantot Japānas ostas, aizliedza importēt noteiktas preces no Ziemeļkorejas, kā arī ierobežoja Ziemeļkorejas cilvēku ierašanos Japānā.²¹⁶ Arī pēc 2009. gada Japāna aizvien pastiprināja savas 2006. gadā ieviestās unilaterālās sankcijas.²¹⁷

Kopš 2006. gadā par Japānas premjerministru kļuva Šindzo Abe (Shinzo Abe) tiek uzskatīts, ka Japānas politika pret Ziemeļkoreju kļūst aizvien stingrāka, tomēr turpināja iesākto politiku. Pats premjers nosaucis nepieciešamību ieviest proaktīvu politiku pret Ziemeļkoreju, cieši sadarbojoties ar ASV, ko pierāda arī iepriekš minēto unilaterālo sankciju ieviešana.²¹⁸ S. Abes politiku kopumā raksturo sankciju ieviešana pret Ziemeļkoreju, ko ļoti atbalstīja arī Japānas sabiedrība. S. Abes laikā 2009. gadā tirdzniecība starp Ziemeļkoreju un Japānu saruka praktiski līdz nullei.²¹⁹ S. Abe vienmēr atbalstījis papildus unilaterālo sankciju ieviešanu pret Ziemeļkoreju pēc kodoltestiem un raķešu palaišanām. Tāpat kā vienu no prioritātēm S. Abe uzstādīja pabeigt risināt nolaupīto japāņu jautājumu.

Lai panāktu savu prioritāšu realizēšanu, un galvenokārt nolaupīto japāņu atgriešanu S. Abe uzstādīja nepieciešamību izmantot dialogu un spiediena izdarīšanu pret Ziemeļkoreju. Tomēr, rasts risinājumu kodolieroču un nolaupīšanas jautājumā, neizdevās. Kopš tā laika Ziemeļkorejas un Japānas attiecības aizvien pasliktinājās.

Gadu pirms no jauna premjera amatā iecelts S. Abe, Japāna savā politikā pret Ziemeļkoreju ieturējusi pauzi, un nekādas rīcības nav veikusi. Šīs īslaicīgās valdības politiku pret Ziemeļkoreju var dēvēt par nogaidīšanas politiku, kurā nekādas rīcības vai ievērojama progresa attiecības nav panākts.²²⁰ Japāna novēroja Ziemeļkoreju un izvairījās no konkrētu rīcību veikšanas.

2012. gadā otro reizi par premjerministru kļuva S. Abe un šoreiz pieņēma tādu rīcībpolitiku pret Ziemeļkoreju, kas no vienas puses centās uzlabot attiecības abu valstu starpā un no otras

---

²¹⁵ Finnemann N., Howe S., Kim A., Lee L.F., 2011, *Prospects of emerging East Asian cooperation and implications for the US*, http://keia.org/sites/default/files/publications/jukas_2011-11_auslin.pdf (199-203.lpp)

²¹⁶ Mathur A., (2006), *Japans response to North Koreas nuclear tests*, http://www.idsa.in/strategicanalysis/JapansResponsetoNorthKoreasNuclearTest_amathur_1006.html

²¹⁷ *The North Korean rocket launch*, (27.09.2009), http://cns.mii.s.u-tokyo.ac.jp/stories/090427_dprk_launch.htm

²¹⁸ Nagashima K., N., (2007). *Insecurity in East Asia: the erratic north*. No Nagashima K., N., *Waves of Japanese foreign policy*, (60.lpp). United States: ProQuest

²¹⁹ Isozaki A., *Japan-North Korea relations: the Abe administration and the abduction issue*, http://www.seriworld.org/16/qt_PdfDown.html?mncd=0301&pub=20130321&seq=325 (70.lpp)

²²⁰ Auslin M., (22.12.2011), *Japan needs a North Korea reset*, <https://www.aei.org/publication/japan-needs-a-north-korea-reset/>

pusēs panāktu savus mērķus. S.Abe solīja ne tikai dialoga uzturēšanu, bet praktisku pretimnākšanu, ja Ziemeļkoreja palīdzēs atrisināt esošās problēmas, vienlaikus stiprinot iekšpolitiku un reaģēšanas spējas Japānā. Tika samazināts sankciju apjoms, ceļojumu ierobežojumi, finanšu plūsmas ierobežojumi un ostu izmantošanas striktie nosacījumi par to, ka Ziemeļkoreja ļaus speciālai komisijai izpētīt nolaupīto japāņu lietu. Pret Japānas jaunieviesto tuvināšanās politiku iebilda ASV.²²¹ Tomēr Japāna palika pie viedokļa, ka, lai risinātu galvenās problēmas-kodolieroču jautājumu un nolaupīšanas gadījumu nepieciešams uzturēt dialogu un atvērtību sarunām ar Ziemeļkoreju.

Tomēr 2013.gadā Ziemeļkoreja no jauna veica kodoltestu un Japānai nācās atgriezties pie jaunu sankciju ieviešanas, pilnībā pārtraucot tirdzniecību starp abām valstīm. Japāna ieviesa kā multilaterālās, tā unilaterālas sankcijas, kas ietekmēja arī finanšu un cilvēku plūsmas ierobežojumus.²²² Tādējādi atstājot pavisam nelielu ekonomisko sadarbību, kas kopumā samazina instrumentus, ar kuriem Japāna turpmāk var centies ietekmēt Ziemeļkoreju.

Šoreiz savu ārpolitiku attiecībā pret Ziemeļkoreju S.Abe nosauca par pāreju no pasīvā pacifisma uz proaktīvo pacifismu, kas nozīmēja, ka Japāna aktīvāk iesaistīsies reģiona miera un stabilitātes veidošanā un savas drošības garantēšanā. S.Abes uzraudzībā tika izveidota Japānas nacionālās drošības padome un izstrādāta pirmā nacionālās drošības stratēģija, kas sevī ietvēra ideju par ātrās reaģēšanas aizsardzības spēkiem, stiprinot aizsardzību un spēju reaģēt uz uzbrukumiem jūrā, sauszemē un gaisā. 2014.gadā S.Abe mainīja likumdošanu, kas ļautu biežāk trenēties vietējai armijai paš aizsardzības nolūkos un aicināja skolotājus bērniem skolā pasniegt vairāk patriotiskus priekšmetus. Kopumā tika palielināts aizsardzības budžets.²²³ To visu iekļāva nacionālās drošības stratēģijā, kura tika izstrādāta galvenokārt atsaucoties uz Ziemeļkorejas provokācijām un kodolarsenāla stiprināšanu. Japānas mērķis nebija radīt agresīvu tēlu, bet parādīt, ka Ziemeļkorejas provokācijas tai nav bīstamas.

Kopš S.Abe otro reizi ir premjerministra amatā joprojām nav panākts reāls risinājums kodolieroču un nolaupīto cilvēku jautājumā. Ziemeļkoreja piekritusi no jauna izpētīt pazudušo cilvēku lietu, apmaiņā pret samazinātām sankcijām, tomēr pirmajā izmeklēšanas procedūras noslēgumā, paziņojusi, ka nekādas jaunas ziņas par pazudušajiem nav atrastas.²²⁴ Līdz ar to

---

²²¹ Miller B., (10.08.2014), Abes North Korea advances, <http://www.foreignaffairs.com/articles/141844/j-berkshire-miller/abes-north-korean-advances>

²²² Tatsumi Y., (22.04.2013), Has Japans DPRK policy reached a dead end? <http://38north.org/2013/04/ytatsumi042213/>

²²³ Takahashi B., (13.02.2014), Shinzo Abes nationalist strategy, <http://thediplomat.com/2014/02/shinzo-abes-nationalist-strategy/>

²²⁴ Where do Japans- North Korea relations stand today? (23.01.2015), http://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_northkorea/674975.html

pastāv iespēja, ka dialogs ilgi neturpināsies, galvenokārt, Japānas iekšpolitiskā spiediena dēļ. Tas, kā turpmāk veidosies abu valstu attiecības atkarīgs no tā, ka risināsies nolaupīto japāņu jautājums, jo to kā prioritāti uzstādījusi esošā valdība.

Kā iepriekš minēts, Japāna savu attieksmi izteikti parādījusi caur ekonomisko sadarbību jau kopš pirmā Ziemeļkorejas kodoltesta. Piemēram, ja 2005.gadā kopēja tirdzniecības bilance starp abām valstīm bija 194 miljoni ASV dolāru, tad 2007.gadā 9 miljoni un 2008.gadā 7 miljoni ASV dolāru. Turklāt 2007. un 2008.gadā Japāna no Ziemeļkorejas neimportēja pilnīgi nekādu apjomu preču.²²⁵ Un pēc 2009.gada kodoltesta tika apturēts Japānas eksports uz Ziemeļkoreju.²²⁶ Savukārt, vēsturiski Japāna bijusi nozīmīgs Ziemeļkorejas tirdzniecības partneris, īpaši līdz 1980.gadam Japāna bija otra lielākā tirdzniecības partnere pēc Ķīnas, vēlāk ekonomiskā sadarbība sarukusi nolaupīto japāņu dēļ. Uzlabojoties attiecībām, periodiski uzlabojusies ekonomiskā sadarbība, piemēram, laikā, kad atgūti 5 nolaupītie japāņi, tomēr tas bijis īslaicīgi. Un Japāna parādījusi to, ka ekonomiskā sadarbība atjaunosies tikai tad, kad tiks izpildītas tās nemainīgās prasības.

Japānas rīcībpolitikas analīze:

1)Spiediena izdarīšanas stratēģija – jāpiekrīt Ziemeļkorejas un Japānas valstu attiecību pētniekiem, kuri apgalvo, ka Japāna ieturējusi vienu taktiku-dialogu un spiediena izdarīšanu, attiecībā pret Ziemeļkoreju kopš deviņdesmitajiem gadiem, tikai, no 2012.gada, papildus reaģējusi uz Ziemeļkorejas militārā arsenāla palielināšanos.²²⁷ Arī pati Japāna savos ārpolitikas dokumentos savu rīcībpolitiku pret Ziemeļkoreju definē precīzi kā “dialogue and pressure”²²⁸ jeb dialogs un spiediens.

Tas nozīmē, ka Japāna spiediena izdarīšanas stratēģiju kombinējusi ar dialoga uzturēšanu, jo uzskatīja, ka tikai šāda veidā var atrisināt vienu no sev svarīgākajiem jautājumiem – nolaupīto japāņu atgriešanu. Ja izslēgtu dialoga pielietošanu, iespējams, tiktu zaudētas visas cerības, šo jautājumu vispār kādreiz atrisināt.

Jau attiecību sākumā, deviņdesmitajos gados, Japāna sarunās uzstādīja konkrētu prasību par diviem jautājumiem – kodolieroču neizmantošanu un nolaupīto japāņu atgūšanu, nosakot, ka

²²⁵ Nanto K.D., Avery C.E.,2010., *North Korea:economic leverage and policy analysis*, <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL32493.pdf> (39-40.lpp)

²²⁶ Smith S., 07.10.2013, North Korea in Japans strategic thinking, <http://www.theasanforum.org/north-korea-in-japans-strategic-thinking/>

²²⁷ Akutsu H., (24.04.2014), Japans North koreas strategy: the challenge of enhancing deterrence, <http://cogitasia.com/japans-north-korea-strategy-the-challenge-of-enhancing-deterrence/>

²²⁸ Kishida F., (24.01.2014), Foreign policy speech by ministre for foreign affairs Fumio Kishida to the 186th session of the diet, http://www.mofa.go.jp/fp/pp/page18e_000037.html

tikai pie šo jautājumu atrisināšanas Japāna veidos un stiprinās attiecības ar Ziemeļkoreju un sniegs atbalstu visvairīgākajā Ziemeļkorejas režīma posmā – ekonomikā. Tā kā Ziemeļkoreja uz aicinājumu risināt abus jautājumus patiesībā neatsaucās, tad Japāna turpināja iesākto spiediena izdarīšanas stratēģiju, kuras mērķis vienmēr bijis panākt Ziemeļkorejas uzvedības maiņu.

Japāna izvērta spiediena izmantošanu plašākos mēros, kad Ziemeļkoreja turpināja izmantot kodolarsenālu, izstājās no sešu pušu sarunām un provocēja citas valstis. Lai parādītu savu nepiekāpīgo attieksmi, Japāna apgrūtināja dažādas Ziemeļkorejas biznesa sfēras, kas varētu radīt labumu kodolarsenāla attīstībai un ieviesa ekonomiskās sankcijas.

Manuprāt, spiediena izdarīšana Japānas politikā pret Ziemeļkoreju bijusi vienmēr, kas norādījis uz nelokāmu Japānas nostāju un nav ļāvis Ziemeļkorejai cerēt uz beznosacījuma attiecību veidošanu. Līdz ar to abu pušu attiecības ilgstoši nav progresējušas, drīzāk stagnējušas, jo Japāna nav piekāpusies savām izvirzītajām prasībām. Spiediena izdarīšanas stratēģija nebija spējusi panākt abu jautājumu atrisināšanu, arī par spīti aizvien bargākām ekonomiskajām sankcijām, tomēr Japānai, raugoties uz Dienvidkorejas saulainās politikas rezultātu, bija skaidrs, ka atbalsta sniegšanas stratēģija ir vēl mazāk piemērota.

Liels atbalsts Japānai bijusi ASV, kas vienmēr atbalstījusi spiediena izdarīšanu pret Ziemeļkoreju, kas bijis viens no iemesliem tik nemainīgai Japānas politikai. Cits būtisks aspekts ir arī Japānas sabiedrības atbalsts šai ārpolitikas stratēģijai, kas uzņemas izdarīt spiedienu ar cerībām panākt prognozējamu kaimiņvalsti.

Manuprāt, Japāna nav panākusi sev vēlamus rezultātus izmantojot šo stratēģiju, tomēr veiksmīgi parādījusi to, ka savu atbalstu Ziemeļkorejai nesniegs. Ziemeļkoreja nav reaģējusi prefimnākoši uz spiediena izdarīšanas stratēģiju un nav tai pakļāvusies, tā uzskatījusi to par apdraudošu un nepieņemamu arī tad, ja tā tikusi kombinēta ar dialogu un sarunām.

2) Izolēšanas stratēģija – lai arī pēdējos gados Japāna pret Ziemeļkoreju ieviesusi kā multilaterālas, tā unilaterālas sankcijas, kas nozīmē aizvien lielāka spiediena izdarīšanu, Japāna nav izmantojusi izolēšanas stratēģiju, kaut nereti tai ļoti pietuvojusies.

Pēckara laikā Japāna kopumā nevēlējās iejaukties citu valstu politikā un pagāja desmitgades, līdz Japāna vispār uzsāka izmantot sankcijas. Japānai no Ziemeļkorejas nepieciešamas divas lietas – atrisināt kodolieroču un nolaupīšanas jautājumus, manuprāt, izolēšanas stratēģijas izmantošana pavisam apturētu šo jautājumu risināšanu, un tas ir iemesls, kāpēc Japāna izvēlas

uzturēt dialogu un izdarīt spiedienu. Stratēģija tiek izvēlēta atbilstoši Japānas nacionālajām interesēm un iekšpolitiskajam spiedienam, izvairoties no situācijām, kas varētu neatgriezeniski apturēt galveno jautājumu risināšanu.

Nevar izslēgt, ka nākotnē, pēc savu mērķu sasniegšanas, ar ASV atbalstu Japāna varētu pievērsties izolēšanas stratēģijas izmantošanai, tomēr pagaidām to novērot Japānas ārpolitikas stratēģijā nevar. Japānas mērķis nav izolēt Ziemeļkoreju un apturēt tās kopējo eksistenci esošā formā, tomēr Japāna vēlētos mazāk bruņotu valsti kaimiņos, kas ļauj risināt esošās problēmas.

Tāpat, manuprāt, izolēšanas stratēģiju Japāna izvēlētos veikt kopā tikai ar savu sabiedroto ASV. Izolēšanas stratēģija varētu radīt bīstamu situāciju Ziemeļkorejā, bet karš un strauja režīma maiņa Ziemeļkorejā nav Japānas mērķis. Tas novērstu iespēju koncentrēties uz savas ekonomikas attīstību un apdraudētu citas salas Klusajā okeānā. Tāpat vienota Korejas valsts laika gaitā varētu izrādīties ekonomiska un politiska konkurence.

Tomēr salīdzinot Dienvidkorejas un Ķīnas vai Krievijas ieinteresētību esošā režīma saglabāšanā, Japānai tas ir krietni mazāk izteikts, manuprāt, tas skaidrojams ar to, ka Ziemeļkoreju un Japānu nesaista kopīga sauszemes robeža, kas tai ļautu izvairīties no masveida bēgļu plūsmas un Koreju apvienošanās, ja notiktu režīma brūkšana. Abas valstis atdala jūra, kas mazina iespējamo režīma brūkšanas sekas risināšanu Japānai. No otras puses kodolieroču izplatība vai to nekontrolēta izmantošana tāpat varētu skart Japānu, tomēr arī tad apdraudējums būtu mazāks, kā ģeogrāfiski blakus novietotajām valstīm.

Salīdzinot arī ar ģeogrāfiski blakus novietotajām valstīm, Japāna savu spiediena izdarīšanu izvērsusi ļoti strikti un nav baidījies to tuvināt izolēšanas stratēģijai, piemērojot ne tikai multilaterālas sankcijas, bet arī ieviešot vienpusējus ierobežojumus, lai pastiprinātu spiediena izdarīšanu, tomēr, konkrētu izolēšanas stratēģiju pagaidām nav ieviesusi, jo apzinās, ka režīma brūkšana radīs sekas.

Manuprāt, var piekrist pētniekiem, kas apgalvo, ka Japāna neizmanto izolēšanas stratēģiju arī tāpēc, ka tai nav skaidra tā situācija, kas rastos, ja notiktu Ziemeļkorejas režīma maiņa un Koreju apvienošanās. Piemēram, vai apvienotā Koreja sadarboties vairāk ar Ķīnu vai ASV? Kāda būtu nostāja pret Japānu? Kas notiks ar kodolarsenālu pēc Ziemeļkorejas režīma

sabrukšanas? Kā mainīsies spēku samērs reģionā? Vai apvienotā Koreja spēs atrisināt Japānai sen aktuālos jautājumus par kodolarsenālu un nolaupītajiem pilsoņiem?²²⁹

3) *Atbalsta sniegšanas stratēģija* – aplūkotajā laika periodā Japāna pret Ziemeļkoreju nav izmantojusi atbalsta sniegšanas stratēģiju ļoti principiālā veidā. Pirmkārt, Japānas uztverē Ziemeļkoreja ir valsts, kas neievēro pilnīgi nekādas vienošanās. Otrkārt, Ziemeļkoreja ir bīstama un neparedzama. Treškārt, jau vēsturiski abu pušu starpā pastāv nesaskaņas un nespēja vienoties. Ceturkārt, režīma atbalstīšana tikai veicinātu visas iepriekš minētās rīcības. Tomēr tas nenozīmē, ka Japāna ir novērsusies no Ziemeļkorejas un pārtraukusi sarunas. Manuprāt, Japānai ir ļoti konkrētas prasības un principi, kas ilgstoši palikuši nemainīgi – risinājums kodolieroču un nolaupīto Japānas pilsoņu jautājumā, tā kā progress un risinājums šajā jautājumā nav panākts, tad ir pilnīgi loģiski, ka Japāna neiedomājas atbalstīt Ziemeļkoreju.

Pēc manām domām, Japāna kopumā ir pretstats Ziemeļkorejai un savā ārpolitikā izvirzījusi drošības, stabilitātes un miera atbalstīšanu pasaulē, lielu uzsvaru liekot arī uz cilvēkdrošību. Savukārt tas ir pilnīgā pretstatā ar Ziemeļkorejas politisko būtību, kas automātiski izslēdz Japānas atbalsta sniegšanu šādai valstij. Tāpat Japāna šajā jautājumā ir uzticama ASV sabiedrotā un abas valstis šāda režīma atbalstīšanu neuzskata par pieņemamu.

Pēc abu pušu attiecību izpētes varu sacīt, ka Japāna neiestāsies par tādu kaimiņvalsti, kas rada kodoldraudus vai kara draudus. Tāpat Japāna jau ilgu laiku ir ASV sabiedrotā, kas savu nostāju pret Ziemeļkoreju nav mainījusi un uzskatījusi, ka atbalsta sniegšana šādu valsti tikai stiprinātu, uzturētu tās režīmu un režīma stabilitāte tikai iegūtu. Jāsecina, ka Japāna nav izvērsusi atbalsta sniegšanas stratēģiju, pat ja atsevišķos brīžos uzturējusi kādas ekonomiskas attiecības ar Ziemeļkoreju, piemēram, pārtikas piegādi Ziemeļkorejas cilvēkiem. Arī attiecību normalizēšanas periodā, kad Japāna aicinājusi Ziemeļkoreju uz dialogu un likusi visas cerības un attiecību uzlabošanu, nevar runāt par atbalsta sniegšanas stratēģiju, bet vienkārši centieniem uzturēt savstarpējās attiecības vai censties tās normalizēt, lai varētu turpināt mēģinājumus mainīt Ziemeļkorejas rīcības.

Tā kā pēc pēdējiem kodoltestiem Japāna apjauš, ka mainīt Ziemeļkorejas rīcības ir visai grūti un atbalsta sniegšana to radītu pavisam neiespējamu, tad cerības, ka Japāna izvērstu atbalsta sniegšanas stratēģiju pret Ziemeļkoreju tuvākajā nākotnē nav lolojamas.

---

²²⁹Smith S., (07.10.2013), North Korea in Japans strategic thinking, <http://www.theasanforum.org/north-korea-in-japans-strategic-thinking/>

2.5. ASV rīcībpolitikas analīze

Šajā nodaļā tiek pētītas ASV un Ziemeļkorejas attiecības laika posmā no 1993.gada līdz pēdējiem aktuālajiem notikumiem abu pušu starpā. Sākumā iezīmēšu arī abu valstu pirmo zīmīgo attiecību sākumu. Nodaļas beigās sekos trīs rīcībpolitiku analīze.

Pēc 2.Pasaules kara un Japānas atkāpšanas Koreja tika sadalīta divās daļās. Dienvidkoreja nonāca ASV ietekmes zonā, bet Ziemeļkoreja Padomju Savienības. ASV neatzina Ziemeļkorejas izveidošanu PSRS pakļautībā un līdz šim brīdim abas puses nesaista diplomātiskas attiecības. Korejas kara laikā ASV viennozīmīgi iestājās Dienvidkorejas pusē un aizsargāja to no Ziemeļkorejas agresijas. Lai gan Korejas sadalīšana bija pagaidu variants, abas Korejas daļas joprojām atdala demilitarizācijas zona un katra puse ir atsevišķa valsts ²³⁰ arī šodien.

ASV kā Dienvidkorejas sabiedrotā sevi deklarēja 1953.gadā, noslēdzot savstarpējo līgumu, kas paredzēja drošības un stabilitātes nodrošināšanu, caur ASV karaspēka uzturēšanos Dienvidkorejā. Arī Aukstā kara laikā ASV un Dienvidkoreja veidoja aliansi cīņā pret komunistisko Ziemeļkorejas režīmu.²³¹ Pēc Aukstā kara beigām situācija nedaudz mainījās, jo ASV uzstāja uz nepieciešamību veidot trīspusējo sadarbību starp Ziemeļkoreju, Dienvidkoreju un ASV ²³² un normalizēt trīspusējās attiecības.

Līdz pat šodienai ASV Dienvidkoreju uzskata par draugu, kas jāaizsargā no tik neparedzamas kaimiņvalsts kā Ziemeļkoreja, piegādājot kā militāro tehniku, tā uzturot ekonomiskās attiecības.²³³ Līdz ar to saspīlējums starp ASV un Ziemeļkoreju pastāv jau kopš Korejas kara laika.

1993.gadā par ASV prezidentu kļuva B.Klintonš un viņa pārliecība bija tāda, ka par Ziemeļkorejas labajiem darbiem tā jāatalgo un jāpiesola vēl vairāk labumu, bet par sliktajiem darbiem tā jāsoģa. Prezidents B.Klintonš uzskatģja, ka tikai tā var sasniegt ASV mērģi atbrģvot Ziemeļkoreju no kodolieroģiem un to izmantoģanas.²³⁴ Arģ atalgoģana par Ziemeļkorejas paklausģbu bija mērģģeta neģis, lai uzlabotu ekonomģskos apstākģlus Ziemeļkorejģ, bet ņģ

²³⁰Bureau of East Asian and Pacific affairs, (05.02.2015), US relations with North Korea <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2792.htm>

²³¹ Sung Han K., (2005). Brothers versus friends - inter Korean reconciliation and emerging anti americanism in South Korea. No Steinberg D., *Korean attitudes toward U.S-changing dynamics*, (180.lpp). USA: M.E sharpe

²³² Turpat

²³³ Lee C., (24.07.2015), Time for U.S forces to leave South Korea, <http://warontherocks.com/2014/07/time-for-u-s-forces-to-leave-south-korea/>

²³⁴ Berry E.William., (2006). The North Korean nuclear weapons program. No Richardson S., *Perspectives on U.S policy toward North Korea*, (10.lpp). USA:Lexington books

atalgošana kalpoja kā spiediena izdarīšana, lai mainītu Ziemeļkorejas rīcības un neparedzamību.

Piemēram, 1999.gadā pirmo reizi kopš Korejas kara laika ASV bija tik pretī nākoša Ziemeļkorejai. Prezidents samazināja pus gadsimtu ilgušos ierobežojumus tirdzniecībai, ceļošanai un finanšu plūsmai ar Ziemeļkoreju, par to, ka tā piekrita līgumam par raķešu neizmantošanu noteiktos attālumos. Tika ļauts noteiktam skaitam kuģu un lidmašīnu no Ziemeļkorejas izmantot ASV ostas, un otrādi. Tie bija prezidenta centieni uzlabot attiecības ar Ziemeļkoreju, normalizēt tās un radīt cerīgu skatu nākotnei.²³⁵ Tā bija iespēja likt Ziemeļkorejai rīkoties sev vēlamā virzienā.

Visu savu prezidēšanas laiku attiecībās ar Ziemeļkoreju prezidents veltīja kodolieroču jautājuma risināšanai cerot, ka savos divos termiņos spēs panākt Ziemeļkorejas atteikšanos no kodolieročiem, kodolieroču infrastruktūras un spēs panākt šādu reaktoru likvidēšanu. Vienlaikus vēlējās normalizēt valstu attiecības.

Laikā, kad B.Klintoni nāca pie varas Ziemeļkoreja bija atteikusies starptautiskajām inspekcijām ļaut pārbaudīt kodolreaktoru esamību un to spējas, dažus kodolreaktorus pat cenšoties slēpt. Tāpat šajā laikā Ziemeļkoreja ieturēja pauzi sarunās ar Dienvidkoreju par solījumiem nekad neizmēģināt un neturpināt izmantot un attīstīt kodolieročus.²³⁶

B.Klintoni, stājoties amatā nekavējoties, uzsāka sarunas par to, lai Ziemeļkoreja ļautu starptautiskajām inspekcijām pārbaudīt kodolarsenāla apjomus, tomēr Ziemeļkoreja nepiekāpās un draudēja, ja ASV izdarīs šādas pārbaudes, tad Ziemeļkoreja izstāsies no kodolieroču neizplatīšanas līguma. ASV to uztvēra kā milzīgu apdraudējumu, tāpēc nolēma turpināt diplomātiskās sarunas ar Ziemeļkoreju un panāca to, ka Ziemeļkoreja tomēr atlika savu izstāšanos no kodolieroču neizmantošanas līguma. Tomēr B.Klintoni turpināja uzstāt arī uz nepieciešamību ļaut pārbaudīt Ziemeļkorejas kodolarsenālu un infrastruktūru, tā kā Ziemeļkoreja tam nepiekrita B.Klintoni nolēma dod mēnesi laika, vēlāk vēl papildus pāris dienas, kas ļautu Ziemeļkorejai pārdomāt savu rīcību – citā gadījumā solot pārtraukt

---

²³⁵ Terence H., (18.09.1999), Clinton ends most N.Korea sanctions, <https://www.globalpolicy.org/global-taxes/42450.html>

²³⁶ Berry E. William., (2006). The North Korean nuclear weapons program. No Richardson S., *Perspectives on U.S policy toward North Korea*, (2-3.lpp). USA:Lexington books

ekonomiskās, tehniskās un cita veida palīdzības. Spiediena izdarīšana bija rezultējusies, un Ziemeļkoreja piekrita ASV prasībai.²³⁷

B.Klintonas padomnieks militārajos jautājumos ir rakstījis, ka B.Klintonam bija vairākas iespējas kā attiekties pret Ziemeļkoreju. Viens variants esot bijis atzīt Ziemeļkoreju kā kodolvalsti un nedarīt neko, otrs – ar militāru intervenci iejaukties Ziemeļkorejā un izpostīt kodolarsenālu, trešais – ar sarunām un spiediena izdarīšanu panākt vienošanos ar Ziemeļkoreju par kodolieroču neizmantošanu. Militārais padomnieks raksta, ka B.Klintonas iespējams esot apsvēris arī iespēju par militāru iebrukumu, tomēr citas valstis to nav atbalstījušas un arī B.Klintonas to uzskatīja par pēdējo un galējo variantu²³⁸ attiecībā ar Ziemeļkoreju.

1994.gadā ASV un Ziemeļkoreja parakstīja līgumu, kas paredzēja apturēt kodolreaktoru izbūvi, to infrastruktūru attīstīšanu un apturēt savu kodolieroču programmu apmaiņā pret ASV sniegtiem labumiem- ekonomiskajiem, diplomātiskajiem un enerģijas. Piemēram, samazināt investīciju un tirdzniecības barjeras vai uzlabot diplomātiskās attiecības²³⁹ vēstnieku līmenī. Pasaule bija pārsteigta par Ziemeļkorejas pretimnākšanu un kodolarsenāla izbūves apturēšanu. Šo līgumu var uzskatīt par B.Klintonas ievērojamāko sasniegumu attiecībā ar Ziemeļkoreju, kas pavēra cerību, ka ASV spēs tikt galā ar kodolieroču jautājumu.

Tomēr kopumā nevar teikt, ka B.Klintonas uzstādītais uzdevums attiecībā pret Ziemeļkoreju tika sasniegts ilgtermiņā, jo ASV nebija izdevies nokontrolēt tās kodolarsenālu. 1998.gadā Ziemeļkoreja izmēģināja kodolraķeti, kura pārlidoja pāri kādai no Japānai piederošajām salām un iekrita jūrā. Tas pierādīja, ka Ziemeļkoreja joprojām uzdrošinās rīkoties tikai un vienīgi pēc saviem ieskatiem. Arī pēc šī notikuma ASV izvēlējās izvairīties no militāras intervences kaut vai tā iemesla pēc, ka kara situācijā tiktu apdraudēti Dienvidkorejā izvietotie ASV karavīri un ASV plānoja turpināt izdarīt spiedienu sarunās ar Ziemeļkoreju. Tāpat stratēģija palika nemainīga – ja Ziemeļkoreja turpinās sarunas un izrādīs interesi sadarboties, tad ASV var piedāvāt kādu atbalstu, ja atteiksies no sarunā un turpinās provokācijas, tad ASV kopā ar sabiedrotajām valstīm ieviesīs ekonomiskas sankcijas, diplomātisku izolāciju un pat solīja apsvērt militāru intervenci.²⁴⁰

---

²³⁷ Berry E.William., (2006). The North Korean nuclear weapons program. No Richardson S., *Perspectives on U.S policy toward North Korea*, (3-8.lpp). USA:Lexington books

²³⁸ Turpat

²³⁹ Martin J.,US-DPRK agreed framework, <http://www.nti.org/treaties-and-regimes/us-dprk-agreed-framework/>

²⁴⁰ Berry E.William., (2006). The North Korean nuclear weapons program. No Richardson S., *Perspectives on U.S policy toward North Korea*, (8-10.lpp). USA:Lexington books

2001.gadā par ASV prezidentu kļuva Džordžs Bušs (George Walker Bush) un viņš uz B.Klintonu izmantoto politiku un tās vājadiem rezultātiem raudzījās ļoti skeptiski, tāpēc bija nolēmis pārskatīt iepriekš pieņemto politiku pret Ziemeļkoreju un nolēma savu ārpolitiku padarīt krietni stingrāku, striktāku un neiecietīgāku, kā arī mazāk pašauties uz diplomātisko sarunu efektivitāti. Visa prezidēšanas perioda laikā manāmas divas Dž.Buša pieejas Ziemeļkorejai – vispirms manāma nevēlēšanās sadarboties, vispārīgs naidīgums un asas sarunas, vēlāk diplomātiskas prasības un mēģinājumi noslēgt darījumus.²⁴¹

Arī Dž.Bušs par savu prioritāti izvirzīja Ziemeļkorejas atbrīvošanu no kodolieročiem un kodolieroču provokāciju izbeigšanu. Tāpat sacīja, ka vēlas panākt režīma maiņu Ziemeļkorejā, un cerēja to visu panākt ar dažādu ierobežojumu noteikšanu, piemēram, uzlikt aizliegumu Ziemeļkorejai eksportēt raķetes, un, uzstādot stingras prasības, vienpusējās sarunās. Tas nebija viss, Dž.Bušs izdeva jaunu ASV ārpolitikas stratēģiju un tās pavaddokumentus, nosakot, ka ASV veidos dažādas aizsarg sistēmas pret iespējamiem kodol draudiem, ka gatavos konvenciālos un kodolieročus, ar kuriem nepieciešamības gadījumā varētu iznīcināt Ziemeļkorejas kodolarsenālu. Tāpat savā nacionālajā drošības stratēģijā definēja Ziemeļkoreju kā teroristisku valsti un lielāko ballistisko raķešu tirgotāju pasaulē un dēvēja to par vienu no ļaunuma ass valstīm. ASV solīja, ka visām teroristiskajām valstīm var veikt priekšlaicīgus uzbrukumus, lai novērstu to pavaļu.²⁴² Savos ārpolitikas dokumentos Dž.Bušs bija tik strikts un agresīvs, jo 2001.gadā bija noticis teroristu uzbrukums Ņujorkas dvīņu torņiem. Teroristu uzbrukums Ņujorkai kā prioritāti izvirzīja attiecības ar Afganistānu un Irāku, tomēr uzmanība tika pievērsta arī Ziemeļkorejai.

2002.gadā situācija aizvien pasliktinājās un Ziemeļkorejā tika atklāti aizvien jauni urāna bagātināšanas reaktori, tāpēc ASV reaģēja nekavējoties apturot naftas piegādi uz Ziemeļkoreju. Tajā pašā laikā, Dž.Bušam tobrīd prioritāte bija balsojums par karu Irākā, kas mazināja Ziemeļkorejā notiekošā nozīmi un kā reakciju pret sankcijām Ziemeļkoreja izvēlējās izstāšanos no kodolieroču neizplatīšanas līguma. Tā kā ASV gatavojās karam ar Irāku, tad apsvēra arī militārā iebrukuma iespēju Ziemeļkorejā, tomēr to neizvēlējās, jo uzskatīja Ziemeļkoreju par pārāk bruņotu. Tika ieviestas ekonomiskas sankcijas, kas stipri pasliktināja Ziemeļkorejas ekonomisko situāciju un aizvien aktualizējās pārtikas trūkums, jo ASV uz laiku

---

²⁴¹ Revere J.R., 2013., *Facing the facts: towards a new U.S North Korea policy*, <http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2013/10/16-north-korea-denuclearization-revere/16-north-korea-denuclearization-revere-paper.pdf> (6.lpp)

²⁴² Berry E.William., (2006). The North Korean nuclear weapons program. No Richardson S., *Perspectives on U.S policy toward North Korea*, (10-12.lpp). USA:Lexington books

apturēja arī pārtikas piegādi sabiedrībai.²⁴³ Dž.Bušs uzskatīja, ka tikai diplomātiskās sarunas vien rezultātus negūs, tāpēc nepieciešami konkrēti spiediena izdarīšanas mehānismi, kas nereti pārtapa izolēšanas paņēmienos, jo bija mērķēti, ne tikai mainīt Ziemeļkoreju, bet pēc iespējas to sodīt. Diemžēl sodīšana nereti bija tikai ASV interesēs, savukārt, piemēram, Ķīna tam vienmēr pretojās. Kopumā Dž.Bušs nereti atgādināja, ka visas metodes pret Ziemeļkoreju ir iespējamās, tajā skaitā militārs iebrukums nav izslēgts. Galvenā tā brīžā prezidenta motivācija bija režīma maiņa Ziemeļkorejā.

Tā kā Dž.Bušs nebaidījās konfliktus risināt izmantojot militārus paņēmienus, ko pierāda Irākas gadījums, tad nebija izslēgta iespēja, ka arī Ziemeļkorejas režīma maiņu varētu panākt šādi. ASV likās pieņemami tā izturēties pret valstīm, kas veic provokācijas ar kodolieročiem vai varētu tādas veikt. Tomēr pat ja šāda stratēģija pret Ziemeļkoreju nebija izslēgta, tā netika izmantota.²⁴⁴ ASV cerēja, ka Irāka kalpos kā piemērs Ziemeļkorejai, un tā sapratīs, cik nopietni ir ASV nolūki.

Dž.Bušs nebaidījās definēt jēdzienus karš pret terorismu un ļaunuma ass valstis, ko mērķēja arī uz Ziemeļkoreju, tomēr saprata, ka militārs iebrukums Ziemeļkorejā būtu pārlietu bīstams un šādu iebrukumu atstāja kā galējo variantu. Iesaistīties vairākos karos vienlaikus nebija iespējams, tāpat ASV baidījās, ka tas radīs vēlmi uzsākt militāru konfliktu arī citām valstīm, piemēram, Izraēla varētu iedomāties veicināt konfliktu Palestīnā.²⁴⁵

Kā iepriekš minēts Dž.Bušs sākotnēji bijis visai strikts attiecībā ar Ziemeļkoreju un ļoti skaidri paudis savu nostāju. Viņa vēlme bija ne tikai mainīt Ziemeļkoreju, bet arī to sodīt. Viņš daudz pievērsās diskusijām par nepieciešamību ekonomiski izolēt Ziemeļkoreju, tomēr neguva atbalstu no galvenajiem Ziemeļkorejas sponsorētājiem, piemēram, Ķīnas. Arī Dienvidkoreja baidījās izolēt Ziemeļkoreju, apgalvodama, ka tas izraisīs aizvien jaunas kodol krīzes. Tomēr pati ASV ieviesa ekonomiskās sankcijas pret Ziemeļkoreju, izveidoja vienpadsmit nāciju koalīciju, kas iestājās pret Ziemeļkorejas kodolieroču esamību un organizētās noziedzības atbalstīšanu, tāpēc ierobežoja nelegālās naudas plūsmu uz Ziemeļkoreju, kas varētu būt mērķēta kodolieroču attīstībai. Izteica militārus draudus, retoriski nomelnoja Ziemeļkoreju, tomēr, saprotot, ka šādi negūst atbalstu no sabiedrotajiem,

---

²⁴³ Bush Walker G., (2005). Security issues. No Bush Walker G, *The George W. Bush foreign policy reader-presidential speeches and commentary*, (121-122.lpp). USA: M.E Sharpe

²⁴⁴ Walton D., (2010). Nuclear questions: Bush Administrations WMD security strategy and the second nuclear age. No Cimbala J.S., *The George W Bush defense program*, (199.lpp). USA: Potomac Books

²⁴⁵ Guoliang G., (2003). Redefine cooperative security, not preemption. No Lennon A., Eiss C., *Reshaping rogue states*, (75-77.lpp). USA: MIT Press

un vedina izcelties, iespējams, pat militāram konfliktam, ASV grasījās mainīt taktiku – paverot iespējas vairāk sarunām,²⁴⁶ ko tobrīd prasīja arī Ziemeļkoreja.

Pēc 2003.gada ASV sacīja, ka mainīja savu taktiku pret Ziemeļkoreju ļoti strauji, paziņojot, ka atlikušo prezidēšanas laiku attiecības ar Ziemeļkoreju uzsvars atkal tiks likts uz daudzpusējām sarunām un ļoti ātri prezidenta komanda aizmirsa iepriekš sacīto, ka diplomātiskās sarunas nav efektīvas un Ziemeļkorejai nav vērts uzticēties. Kā galvenais iemesls šādam pavērsienam tiek minēts fakts, ka ASV saprata, ka tomēr vēl vienu karu uzsākt tai nav ne iespēju, ne finanšu un starptautiskās, kā arī vietējās sabiedrības acīs ASV varētu izskatīties pārāk nežēlīga, jo iepriekš uzsāktā Dž.Buša taktika vedināja uz militāra konflikta iespējamību.²⁴⁷ Dž.Bušs 2003.gadā sacīja, ka ir gatavs sarunām ar Ziemeļkoreju jebkurā vietā un jebkurā laikā, kad Ziemeļkoreja tam atsauksies un joprojām saglabā par mērķi panākt Ziemeļkorejas atteikšanos no kodolieročiem. Šoreiz vēloties to panākt caur miermīlīgu sarunu risinājumu.²⁴⁸ Saprotot, ka Ziemeļkoreja patiešām izstājas no kodolieroču neizplatīšanas līguma un tas ir milzīgs apdraudējums Dž.Bušs nolēma mainīt savu taktiku un izvēlējās likt lielāku uzsvaru uz dialoga veidošanu, tomēr tas vairākus gadus nerādīja nekādu progresu valstu attiecībās un valstis turpināja apmainīties pārmetumiem, turklāt Ziemeļkoreja paziņoja, ka negrasās pārtraukt izmantot kodolieročus un šādiem izteicieniem sekoja sankciju ieviešana, kas apturēja tādu materiālu piegādi Ziemeļkorejai, kas var palīdzēt attīstīt kodolarsenālu.²⁴⁹

Ziemeļkoreja uz šādu ASV spiedienu reaģēja ar 2006.gada kodoltestu uz kuru Dž.Bušs nolēma reaģēt ar sankcijām, kā ekonomiskām, tā militārām, saprotot, ka tikai diplomātisko sarunu centieni nav bijuši veiksmīgi un sešu pušu sarunas nav spējušas panākt nepieciešamo. Pēc 2006.gada incidenta Dž.Bušs vēlreiz nolēma runāt ar Ziemeļkoreju piedāvājot darījumu – ja Ziemeļkoreja slēgts vismaz vienu savu kodolreaktoru, tad ASV to izslēgs no teroristu atbalstošo valstu saraksta un kopā ar sešu pušu sarunu valstīm divus mēnešus piegādās pārtiku un degvielu.²⁵⁰ Ziemeļkoreja piekrita, tomēr uzlabojums kārtējo reizi bija īslaicīgs. Dž.Bušs

---

²⁴⁶ Son K., (2006).North Korea's nuclear ambitions: a bargaining chip or a bargaining goal. No Son K., *South Korean engagement policies and North Korea: identities, norms and sunshine policy*, (167-169.lpp). New York: Routledge

²⁴⁷Driscoll K., 2010., *Bomb, sanction or negotiate: understanding U.S policy toward North Korea*, <https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/553550/oDriscollKevin.pdf?sequence=1> (12-15.lpp)

²⁴⁸ Quinones Kenneth C., 2003., *Dualism in Bush administrations North Korea policy*, <http://ckquinones.com/wp-content/uploads/2008/08/2003-4-bushs-dualism.pdf> (15-16.lpp)

²⁴⁹ James P., Ozdamar O., (2013). The United States and North Korea: avoiding a worst case scenario. No Carter G., *Contemporary cases in U.S foreign policy: from terrorism to trade*, (151-152.lpp). USA: CQ Press

²⁵⁰ James P., Ozdamar O., (2013). The United States and North Korea: avoiding a worst case scenario. No Carter G., *Contemporary cases in U.S foreign policy: from terrorism to trade*, (153-154.lpp). USA: CQ Press

patiesi vēlējās režīma maiņu Ziemeļkorejā, tomēr viņam nebija skaidra taktika un politika, kā to panākt.

Dž.Bušs izmantoja kā sarunas, tā diplomātiju, tomēr bija pārliecināts, ka bez režīma maiņas Ziemeļkorejā, mērķis par tās atbrīvošanu no kodolieročiem nebūs sasniedzams, tāpēc viņa spiediena izdarīšanas taktika nereti pietuvojās izolēšanas stratēģijai, uz ko ASV centās pierunāt arī citas valstis.²⁵¹ Tomēr galvenie sabiedrotie atteicās palīdzēt izolēt Ziemeļkoreju un pārtraukt visus starptautiskos sakarus, jo tas var izrādīties pārlietu bīstami.

2009.gadā sekojot nākošajam Ziemeļkorejas kodoltestam ASV bija pārliecināta, ka Ziemeļkorejas motivācija ir iebiedēt pasauli un izspiest no ASV ekonomisko un humanitāro palīdzību. ASV savu neapmierinātību puda caur aicinājumu visām sešu pušu sarunu valstīm stingri uzraudzīt kuģu un citu kravu importu un eksportu uz Ziemeļkoreju, lai pārliecinātos, ka netiek piegādāts nekas tāds, kas varētu palīdzēt veidot kodolieročus. Tāpat ASV aicināja sekot savam, piemēram, un iesaldēt visus Ziemeļkorejas aktīvus, vai pārtraukt sadarbību ar noteiktām Ziemeļkorejas firmām. Tāpat ASV izveidoja speciālu komisiju, kas centās izveidot vispiemērotāko ekonomisko sankciju modeli pret Ziemeļkoreju, un izdomāt kā tās vislabāk ieviest tā, lai tās nebūtu iespējams apiet, kā arī centās izgaismot visas Ziemeļkorejas nelegālās aktivitātes saistībā ar narkotiku un ieroču tirdzniecību.²⁵² Līdz ar to var piekrist autoriem kas apgalvo, ka Dž.Bušs izmantoja duālu pieeju – viņš vienmēr palika atvērts sarunām, ja tās vedināja uz atteikšanos no kodolieročiem, bet paralēli izmantoja spiediena izdarīšanu vai pat izolēšanas stratēģijas elementus.

Kad 2009.gadā par prezidentu kļuva Baraks Obama (Barack Obama) attiecībā pret Ziemeļkoreju intereses palika nemainīgas – panākt Ziemeļkorejas atbrīvošanu no kodolieročiem. Šoreiz bija skaidrs, ka mēģināt piedāvāt labumus vien, vai paļauties tikai uz diplomātiskajām sarunām nav vērts. B.Obama izmantoja sankciju ieviešanu, ko pierāda 2009.gada kodoltests, un lielu paļaušanos uz sešu pušu sarunām. B.Obama šo savu politiku nosauca par stratēģiskās pacietības politiku, kas nozīmēja, ka B.Obama uzturēs sarunas un izmantos spiediena izdarīšanu, ja tas būs nepieciešams, tomēr pārlietu nesteidzinās Ziemeļkoreju atteikties no kodolieročiem, jo tas var izrādīties bīstami.²⁵³ B.Obama cerēja, ka

---

²⁵¹ Ness Van P., Gurtov M., (2005). The Bush doctrine and North Korea nuclear crisis. No Gurtov M., Ness Van P., *Confronting the Bush doctrine: critical views of Asia-Pacific*, (39-43.lpp). New York: Psychology Press

²⁵² Bechtol B., (2010). Running in place: North Korea's nuclear program and the six party talks during the Bush administration. No Bechtol B., *Defiant failed state: the North Korea threat to international security*, (98-99.lpp). USA: Potomac books

²⁵³ Snyder S., (01.2013), U.S policy toward North Korea, <http://www.cfr.org/north-korea/us-policy-toward-north-korea/p29962>

ar diplomātiskajām sarunām un kaut vai nelielu ekonomiskā atbalsta sniegšanu, apmaiņā pret atteikšanos no kodolieročiem, varētu mēģināt atrunāt Ziemeļkoreju no esošās politikas turpināšanas.

B.Obamas politika kodolieroču jautājumā kopumā vairāk pievērusies Irānai, nekā Ziemeļkorejai, kaut gan Ziemeļkoreja savās rīcībās bijusi krietni provokatīvāka un nebaidījās izdarīt kodolizmēģinājuma testus. B.Obamas mērķis tāpat kā visiem iepriekš aplūkotajiem prezidentiem bija padarīt Ziemeļkoreju brīvu no kodolieročiem un kopumā mazināt kodolieroču fenomenu pasaulē. Ziemeļkorejas kodolieroču esamība varētu likt gribēt arī citām valstīm reģionā bruņoties, tāpat Ziemeļkorejas noslēgtais režīms neļauj kontrolēt kodolieroču izmantošanu un tirgošanu to citām valstīm vai grupējumiem. Tāpat ASV baidās, ka Ziemeļkoreja varētu šos kodolieročus izmantot uzbrukumā pret ASV sabiedrotajām, piemēram, Dienvidkoreju.²⁵⁴

ASV vienmēr reaģējusi konkrēti uz Ziemeļkorejas provokācijām, arī situācijās, kurās Ziemeļkoreja uzbruka Dienvidkorejas salām vai nogremdēja Dienvidkorejas kara kuģi ASV to kritizēja kā savā retorikā, tā atteicās palielināt pārtikas piegādi un ieviesa sankcijas, skaidri norādot, ka ASV neizvēlēsies Ziemeļkoreju atbalstīt,²⁵⁵ kamēr tā rīkosies bezatbildīgi.

Arī pēc pēdējā Ziemeļkorejas kodoltesta, ASV ieviesa sankcijas pret Ziemeļkoreju, aicinot arī citas valstis, īpaši sabiedrotās sešu pušu sarunu valstis, to darīt, strādāja pie sankciju harmonizēšanas un efektīvizēšanas. ASV sacīja, ka mērķis nebija sodīt Ziemeļkoreju, bet drīzāk mainīt tās rīcības un ietekmēt tās rīcībspējas, lai liktu saprast, ka nepieciešams atbrīvoties no kodolieročiem miermīlīgā ceļā.²⁵⁶ B.Obama nevēlējās riskēt sodīt Ziemeļkoreju caur tās izolēšanu, jo pret to stipri iebilda citas valstis.

B.Obama ir visai skeptisks attiecībā ar Ziemeļkoreju un apzinās, ka ne atsevišķas sankcijas, ne atsevišķas sarunas, vai tikai atbalsta sniegšana nepanāks Ziemeļkorejas atteikšanos no kodolieročiem. ASV bija kļuvusi pietiekami pieredzējusi attiecībā ar Ziemeļkoreju, tāpēc uz to raudzījās racionāli. B.Obamam bija izvēlēties un realizējis tādu kā vidusceļu – neļaut izvērsties karam Korejas pussalā un parādīt, ka starp ASV un Ziemeļkoreju nepastāvēs normālas attiecības tikmēr, kamēr Ziemeļkoreja neatteiksies no kodolieročiem. Vienlaikus

---

²⁵⁴ Straub D., 2012., *The Obama administrations North Korea policy: an assessment*,

http://cisac.fsi.stanford.edu/sites/default/files/evnts/media/North_Korea_Policy_Assessment.pdf (2-3.lpp)

²⁵⁵ James P., Ozdamar O., (2013). The United States and North Korea: avoiding a worst case scenario. No Carter G., *Contemporary cases in U.S foreign policy: from terrorism to trade*, (155-156.lpp). USA: CQ Press

²⁵⁶ Davies G., (07.03.2013), U.S policy toward North Korea, <http://www.state.gov/p/eap/rls/rm/2013/03/205691.htm>

ASV palika atvērta sarunām tad, ja Ziemeļkoreja izrādīs pretimnākšanu.²⁵⁷ Tāpēc izvēlējās kombinēt spiediena izdarīšanu un palikšanu atvērtu dialogam tad, kad Ziemeļkoreja izrādīs vēlmi atsaukties ASV prasībām.

ASV rīcībpolitikas analīze

1) Spiediena izdarīšanas stratēģija – spiediena izdarīšanas stratēģija dominē aplūkotajā laika periodā pret Ziemeļkoreju, jo ASV gadījumā šī stratēģija bijusi kā vidusceļš, lai nesniegtu atbalstu, bet censtos mainīt Ziemeļkorejas iekšpolitiku un ārpolitiku, tā, lai neizraisītu strauju režīma sabrukšanu.

B.Klintoni skaidri definēja savu stratēģiju – spiediena izdarīšana. Caur sarunām, dialogiem un darījumiem centās panākt Ziemeļkorejas atteikšanos no ieročiem vai vismaz to izmantošanas un attīstības iesaldēšanu. Uz to brīdi šķita, ka šī stratēģija ir bijusi veiksmīga, jo Ziemeļkoreja piekrita apturēt kodolarsenāla paplašināšanu, izbūvi un jaunas provokācijas, tomēr ilgtermiņā, tas nedarbojās.

Spiediena izdarīšana izpaudās caur sarunām un prasībām, caur darījumiem, piemēram, solot palīdzēt ekonomiski, ja tiks izdarīts prasītais. B.Klintoni izmantoja labumu sniegšanu un atalgošanu, par Ziemeļkorejas paklausību un tas nebija ar mērķi veicināt režīma stabilitāti, bet radīt jaunus ceļus kā manipulēt un ietekmēt Ziemeļkorejas izvēles. Vienlaikus tika izmantoti arī draudu un prasības, lai padarītu Ziemeļkoreju sev tīkamāku.

Manuprāt, nevar apgalvot, ka B.Klintonu spiediena izdarīšanas stratēģija bijusi pilnīgi neveiksmīga, jo tā patiešām panāca vairākus sev vēlamus rezultātus īstermiņā, B.Klintoni tiešām normalizēja valstu attiecības un panāca dažādu līgumu noslēgšanu un to ievērošanu īstermiņā, tomēr, pamata mērķi par atteikšanos no kodolieročiem nepanāca. Grūti spriest par šādas politikas nepiemērotību vai piemērotību, jo nākamais prezidents krasi mainīja savu uzskatu par to, kā veidot attiecības ar Ziemeļkoreju, kas panākto attiecību normalizēšanos ietekmēja vairāk negatīvi un redzēt turpinājumu šādai spiediena izdarīšanai nebija iespējams.

Arī prezidents Dž.Bušs, manuprāt, izmantojis spiediena izdarīšanas taktiku, brīdī, kad saprata, ka izolēšanas stratēģiju neatbalsta sabiedroties sešu pušu sarunās, tā var novest pie militāra konflikta, kas ir visai dārgi, turklāt paralēli ASV uzsāka militāru intervenci Irākā. Spiediena

---

²⁵⁷ Straub D., 2012., *The Obama administrations North Korea policy: an assessment*, http://cisac.fsi.stanford.edu/sites/default/files/evnts/media/North_Korea_Policy_Assessment.pdf (13-14.lpp)

izdarīšana bija veids, ka palikt pie mērķa par Ziemeļkorejas atbrīvošanu no kodolieročiem, tomēr mīkstinot paņēmienus kā to panākt un izvairoties no kara izcelšanās.

No 2003.-2006.gadam Dž.Bušs pret Ziemeļkoreju centās būt pēc iespējas atvērtāks – aicināja uz dialogu, piedāvāja dažādus darījumus un uzstādīja prasības, neaizmirstot, ka Ziemeļkoreja joprojām ir kritiskais punkts. Pēc 2006.gada kodoltesta prezidenta spiediena izdarīšanas taktika aizvien pieņēmas spēkā. Lai arī joprojām pastāvēja dialogs un sarunas starp abām pusēm, prezidents turpināja stiprināt sankcijas un negatīvo retoriku pret Ziemeļkoreju, lai aizvien censtos mainīt tās uzvedību un novērstu nākotnē iespējamās provokācijas.

Dž.Bušs ir prezidents, kas izmēģinājis ļoti daudzus elementus no spiediena izdarīšanas taktikas, piemēram, draudu izteikšanu, mēģinājumus panākt vienošanās, sankciju ieviešanu, sarunu vešanu un citu valstu ietekmēšanu un izglītošanu par situāciju Ziemeļkorejā, lai tikai panāktu pēc iespējas vairāku valstu spiediena izdarīšanu pret Ziemeļkoreju un mazinātu valstīm vēlmi atbalstīt to.

Nereti Dž.Buša spiediena izdarīšanas taktika iegūst arī izolēšanas stratēģijas mērķi par režīma sodīšanu, jo uzskatīja, ka situācija netiks atrisināta, kamēr Ziemeļkoreja nemainīs politisko režīmu, un to var panākt tikai no ārpuses uzspiežot režīma maiņu, tomēr visbiežāk Dž.Bušs to spējis atstāt otrajā plānā.

Arī B.Obamam, stājoties prezidenta amatā un izvēršot attiecības ar Ziemeļkoreju, var secināt, ka tiek izmantota spiediena izdarīšanas stratēģija, kas ir visai loģiski, jo viņa prezidēšana sākas ar vienu no Ziemeļkorejas kodoltestiem, uz kuriem ASV reaģē ar nosodošu retoriku, sankcijām un mēģinājumiem caur sarunām risināt kodoljautājumu.

B.Obama atteicās izmantot izolēšanas stratēģiju, tā vietā izmantojot spiediena izdarīšanu, jo neuzskatīja, ka strauja un nepārdomāta režīma maiņa, ko neatbalsta Ziemeļkorejas kaimiņvalstis, ir pareizais ceļš. Tas aizvien aktualizētu kodolieroču jautājumu, to izplatību un haosu Korejas pussalā. Tāpat raugoties no vēstures mācībām Irākā bija skaidrs, ka režīma maiņa un demokrātijas iedibināšana ir smags, dārgs un ne vienmēr realizējams mērķis. Līdz ar to B.Obama bijis, salīdzinoši, neaktīvas attiecības ar Ziemeļkoreju, nosaucot savu politiku par stratēģisko pacietību, kas bija mērķēta izvairīties no kara izcelšanās Korejas pussalā.

Tas sevī ietvēra konkrētas stājas parādīšanu – ka ASV nebūs normālas attiecības ar kodolvalsti, kas ir neprognozējama un ļauna un tikmēr, kamēr netiks panākts risinājums ASV izdarīs lēnu spiedienu pret Ziemeļkoreju, kas varētu tai likt pārdomāt savus nākotnes mērķus.

Tajā ietilpst sankciju ieviešana, darījumu slēgšana, kritizēšana un draudu izteikšana. Tomēr kopumā B.Obama pārlietu nesteidzināja Ziemeļkoreju atteikties no kodolieročiem, par ko arī nereti tiek kritizēts.

Visās situācijās izmantotā spiediena izdarīšanas taktika vijusies ar veiksmi un neveiksmi. Jo lielāka spiediena izdarīšana, jo Ziemeļkoreja to uzskata par lielāku apdraudējumu, ko izrāda veicot kodoltestus. Jo spiediena izdarīšanas stratēģija bijusi maigāka, piemēram, B.Klintonā laikā, jo iespējams panākt sev vēlamo rezultātu, bet diemžēl vienmēr tas ir īslaicīgs un jebkura stratēģija, kas nav atbalsta sniegšana, liek Ziemeļkorejai veikt jaunas provokācijas. Turklāt, ne vienmēr viena un tā pati stratēģija sniedz vienādu Ziemeļkorejas reakciju.

Tāpat jāatzīmē, ka attiecībās ar ASV Ziemeļkoreja mēdz būt ļoti provokatoriska, lai parādītu, ka tā nevēlas iet demokrātiskas valsts ceļu un pilnībā atteikties no kodolieroču izmantošanas, kā arī, kodolieroči sniedz iespēju “tirgoties”, lai saņemtu pārtiku vai enerģiju. Bez tiem Ziemeļkoreja kļūtu daudz mazāk aizsargāta.²⁵⁸

2) *Izolēšanas stratēģija* – izolēšanas stratēģija ir galējā no visām šajā darbā aplūkotajām, un ASV ir vienīgā valsts, kura Dž.Buša pirmos prezidēšanas gadus izmantojusi skaidrus šīs stratēģijas elementus. Manuprāt, tas notika laikā no 2001.- 2004.gadam, līdz brīdim, kad šī stratēģija pārtapa spēcīgā spiediena izdarīšanas taktikā.

Nākot pie varas, Dž.Bušs kritizēja iepriekš pieņemto B.Klintonā stratēģiju pret Ziemeļkoreju, jo uzskatīja, ka nav realizēts galvenais mērķis par valsts atbrīvošanu no kodolieročiem un, stājoties amatā, entuziastiski iestājās pret nedemokrātisku režīmu provokācijām un šādu režīmu pārmācīšanu un sodīšanu.

Pirmkārt, Dž.Bušs bija skaidri definējis tās valstis, kas neatbilst ASV standartiem un kuras nepieciešams transformēt. Otrkārt, militāra intervence bija viena no iespējām, kā sodīt un pārmācīt šādas nepaklausīgās valstis. Ziemeļkoreja bija viena no tādām. Treškārt, savu nolūku patiesumu Dž.Bušs pierādīja ar intervenci Irākā. Ceturtkārt, savā retorikā viņš nebaidījās izmantot vārdu salikumu – izolēšanas stratēģija pret Ziemeļkoreju. Piektkārt, viņš centās panākt Ziemeļkorejas ekonomisku izolāciju, tomēr ideja neguva atbalstu no citām sešu pušu sarunu valstīm, kuras palīdzēja Dž.Bušu atrunāt no šīs stratēģijas elementu izmantošanas. Tomēr vienpusējus ierobežojumus ASV ieviesa.

---

²⁵⁸ Cha D.V., (2009). What do they really want? Obamas North Korea conundrum, <http://csis.org/files/publication/twq09octobercha.pdf> (123-126.lpp)

Visbeidzot un galvenokārt, Dž.Buša mērķis nebija tikai mainīt Ziemeļkorejas iekšpolitiku vai ārpolitiku, bet to sodīt, par to, ka tā apspiež un apdraud savus iedzīvotājus, tā neveicina labklājību, ir vardarbīga, neprognozējama, neuzticama un bīstama visai pasaule. Kā viens no risinājumiem patiešām bija to izolēt, vismaz ekonomiskā aspektā, tādā veidā to sodot un cerot uz režīma maiņu. Protams, šeit var diskutēt par to vai Dž.Buša taktika bija spēcīga spiediena izdarīšana vai patiesa izolēšana, tomēr, manuprāt, motivācija par režīma maiņu izsaka to, ka vismaz uz brīdi tika ieviesta izolēšanas stratēģija.

Manuprāt, šī stratēģija beidza eksistēt vairāku iemeslu pēc – karš Irākā parādīja, ka situāciju atrisināt nav tik vienkārši un režīma maiņa var ieilgt. Tas ir dārgi, un to neatbalsta sabiedrotie. Piemēram, ļoti izteikti pret izolēšanu iestājās Dienvidkoreja un Ķīna. Ķīna ne tikai atteicās no izolēšanas politikas, bet veica atbalsta sniegšanu, lai tikai novērst režīma nestabilitāti. Tas varētu radīt drošības draudus reģionā un radītu vēlmi bruņoties arī citām valstīm, kas apdraudētu ieroču pieaugumu pasaulē. Tāpat varētu izraisīt jaunas Ziemeļkorejas provokācijas vai pat karu Korejas pussalā. Un karš Korejas pussalā bija lielākais bieds šī reģiona valstīm, īpaši tām, kuras ar Ziemeļkoreju vieno kopēja robeža. Kopumā, pētot Dž.Buša ārpolitiku pret Ziemeļkoreju, paliek iespaids, ka tikpat svarīgi cik panākt no kodolieročiem brīvu Ziemeļkoreju, bija arī sodīt to.

Viennozīmīgi – Ziemeļkoreju neapmierina pret to piekopta izolēšanas stratēģija vai tās elementu izmantošana, un to arī parāda caur dažādu līgumu laušanu vai solījumu neturēšanu, gluži kā pret citām sava politiskā režīma apdraudošām politikām. Tas skaidrojams ar to, ka Ziemeļkoreja vienmēr rod attaisnojumu savām provokācijām, izolēšanas stratēģija ietekmē valsts ekonomiku un sabiedrības apmierinātību ar režīmu, valdošās elites labklājību un iespēju sev iegūt tās preces un pakalpojumus, ko var iegūt no citām stratēģijām.

Manuprāt, nevar apgalvot, ka izolēšanas stratēģija vai tās elementu izmantošana bijusi veiksmīgāka, kā citas un, laikam ejot, to saprata arī Dž.Bušs un citi prezidenti. Ziemeļkoreja turpināja attīstīt kodolarsenālu, veikt kodoltestus un provocēt citas valstis. Protams, ja visas sešu pušu valstis ilgstoši izmantotu šo stratēģiju tiktu panākts režīma sabrukums, tomēr nav garantijas, ka tas atrisinātu kodolieroču jautājumu vai tā vietā stātos demokrātiska pārvaldības forma.

Manuprāt, ASV salīdzinoši tālais ģeogrāfiskais novietojums ir viens no faktoriem, kas atšķirībā no citām valstīm tai ļāvis kaut uz laiku izmantot izolēšanas stratēģiju. Šīs ģeogrāfiskais novietojums sniedz lielākas ārpolitikas stratēģiju manevrēšanas iespējas.

3) *Atbalsta sniegšanas stratēģija* – aplūkotajā laika periodā ASV pret Ziemeļkoreju nav izmantojusi atbalsta sniegšanas stratēģiju. Tas skaidrojams ar to, ka ASV uztver Ziemeļkoreju kā valsti, kas vienmēr pārkāpusi starptautiskās normas un vērtības. Tā ir valsts, ko ASV uzskata par terorismu atbalstošu un ieroču tirgošanas valsti. ASV nav pieņemami Ziemeļkorejas principi un uzskati, abas valstis ir krasi pretējas. Arī, raugoties vēsturiskā perspektīvā, ASV un Ziemeļkorejas attiecības bijušas naidīgas un saspringtas, tāpēc nevar runāt par kultūras vai vēsturiski vienojošiem faktoriem.

Ne B.Klintonu, ne Dž.Bušu, ne B.Obamas politikās nevar runāt par atbalsta sniegšanas stratēģijas izmantošanu, jo tā nespētu realizēt ASV galveno mērķi – panākt no kodolieročiem brīvu Ziemeļkoreju. Tas, ka ASV principu un morāles vārdā ir piegādājusi Ziemeļkorejas iedzīvotājiem pārtiku, nenozīmē, ka ir izmantoti šīs stratēģijas elementi, jo mērķis nav bijis sniegt režīmam atbalstu, bet pasargāt cilvēkus no bada. Tāpat arī cita veida palīdzība, ko, reizēm ASV sniegusi Ziemeļkorejai, nav bijusi ar mērķi veicināt režīma stabilitāti vai attīstību, bet pasargāt cilvēkus no pašu diktatora.

Visu aplūkoto prezidentu amata pildīšanas laiku vieno vieni un tie paši mērķi, vienas un tās pašas ASV vērtības – demokrātija, miers, stabilitāte, labklājība. Kaut gan līderu taktikas atšķiras niansēs, visi bijuši vienoti, neizmantojot atbalsta sniegšanas stratēģiju, kas neatbilst ne ASV interešu realizēšanai, ne morālajām vērtībām.

Ziemeļkoreja vienmēr apdraudējusi ASV uzskatus par drošību un drošības politiku. Tās neparedzamība un provokācijas ASV vedina domāt, ka tiek, apdraudēta ne tikai reģiona un ASV sabiedroto, drošība, bet visas pasaules drošība, tāpēc nav pieļaujams šādu režīmu atbalstīt. Tā kā ASV sevi uzskata par pasaules lielvaru, kurai jāuzņemas atbildība par miera un demokrātijas vecināšanu, tad Ziemeļkoreja neatbilst ne šiem standartiem, ne grib uz tiem tiekties. Tāpat Ziemeļkoreja nerūpējas par saviem cilvēkiem, maldina tos un neveicina to labklājību, bet izmanto viņu lētticību režīma eksistences uzturēšanai. ASV vēlas veidot pasauli pēc saviem morāles principiem, kas ir pretstatā ar Ziemeļkorejas uzvedību.

Ļoti izteikta neiecietība pret Ziemeļkoreju manāma prezidenta Dž.Buša laikā, kurš ne tikai savā ārpolitikā Ziemeļkoreju definēja par valsti, kas ir ļaunuma sakne, bet centās panākt šādas valsts neatbalstīšanu arī citur, piemēram, kritizējot Dienvidkorejas saulaino un atbalstošo Ziemeļkorejas politiku. Tāpat Dž.Bušs bija vispārliciecinātākais tajā, ka nekāda veida atbalsta sniegšana neveicinās Ziemeļkorejas vēlmi atbrūnoties. Arī situācijās, kurās prezidents vēlējās

vienoties kādos darījumos ar Ziemeļkoreju, par kādu no atbalsta sniegšanas paņēmieniem tika runāts tikai tad, kad no Ziemeļkorejas varēja gaidīt reālas rīcības, kas realizētu ASV intereses.

Tāpat visā aplūkotajā laika periodā prezidenti vēlējušies, lai Ziemeļkorejas režīms mainītos, un saprata, ka sniedzot jebkāda veida palīdzību ar mērķi atbalstīt Ziemeļkoreju – finansiāli vai diplomātiski, tas tikai stiprinās Ziemeļkorejas iespējas provocēt un stiprinās arī tās režīmu. Tāpēc kamēr nebūs pamanāms progress atbrūošanās jautājumā, tikmēr nevar gaidīs ASV atbalsta sniegšanu Ziemeļkorejai. Kopumā ASV nekad nav uzticējušās ilūzijām par iespējamu Ziemeļkorejas uzvedības maiņu, caur beznosacījuma atbalsta sniegšanas stratēģiju.

Tāpat ASV ārpolitikas stratēģijā visā aplūkotajā laika periodā manāma tendence, kurā ASV jūtas kā visatbildīgākais spēlētājs pasaules miera un kārtības nodrošināšanā un to nevar panākt caur nedemokrātiska režīma atbalstīšanu, turklāt ja ASV izvēlētos atbalsta sniegšanas stratēģiju, tā zaudētu savu seju pasaules acīs. ASV Ziemeļkoreju nostādījusi kā valsti – ienaidnieku un pret to tieši tā arī izturas.

Lai apkopotu maģistra darba empīriskajā daļā izdarītos secinājumus, esmu izveidojusi tabulu, kas norāda uz to, kādas stratēģijas vai stratēģiju elementus katra valsts izmantojusi pret Ziemeļkoreju aplūkotajā laika periodā. Tabula palīdz redzēt visu valstu izmantotās ārpolitikas stratēģijas vienkopus un izdarīt nepieciešamos secinājumus par to, vai maģistra darbā izvirzītā hipotēze ir vai nav apstiprinājusies. Tomēr, lai sapratu tabulā veiktās atzīmes nepieciešams iepazīties ar darba empīrisko daļu.

1.tabula

Valstu izmantotās ārpolitikas stratēģijas pret Ziemeļkoreju

Stratēģija Valsts	Spiediena izdarīšanas stratēģija	Izolēšanas stratēģija	Atbalsta sniegšanas stratēģija
Ķīna	simulējusi x		x
Dienvīdkoreja	x		x
Krievija	x		x
Japāna	x		
ASV	x	x	

SECINĀJUMI

Maģistra darba tēma ir “Ķīnas, Dienvidkorejas, Krievijas, Japānas un Amerikas Savienoto Valstu ārpolitikas stratēģijas attiecībā pret Ziemeļkoreju”. Šo tēmu izvēlējos tāpēc, lai parādītu, ka, pat ja Ziemeļkoreju mēdz dēvēt par nemīlētāko režīmu pasaulē un valsti, kas neievēro nekādas starptautiskās vienošanās, vērtības vai normas, tad tas automātiski nenozīmē, ka citas valstis mēģinās radīt Ziemeļkorejas iekšpolitisko nestabilitāti, kas varētu panākt šī režīma brūkšanu. Valstis apdomā savas ārpolitikas stratēģijas, tā, lai šo stratēģiju iespējamās radītās sekas nebūtu nelabvēlīgas katras valsts interesēm.

Teorētiskajā darba daļā aplūkoju nedemokrātisko politisko režīmu stabilitātes skaidrojumus, izpētīju trīs iespējamās rīcībpolitikas veidus pret šādiem režīmiem, un iespējamo valsts atbildi uz, pret to vērsto rīcībpolitiku. Tāpat iekļāvu skaidrojumu par to, kā katru no rīcībpolitikām identificēt praksē.

Pirmkārt, no tā secināju, ka nedemokrātiski režīmi var būt tikpat stabili cik demokrātiski, ja tie spēj saglabātu savu noslēgtību. Otrkārt, pret nedemokrātisko režīmu var izvērst trīs rīcībpolitikas veidus - atbalsta sniegšanu, spiediena izdarīšanu vai izolēšanu. Tāpat noskaidroju, ka otrā pusē esošā nedemokrātiskā režīma valsts, šajā gadījumā - Ziemeļkoreja visas stratēģijas, izņemot konsekventi atbalstošas, var uzskatīt par apdraudošām. Tas izskaidro tās piesardzību, provokācijas un mēģinājumus pievērst sev pastiprinātu uzmanību.

Maģistra darba empīriskajā daļā tika izmantota gadījumu izpētes metode, aplūkojot konkrētu valstu – Ķīnas, Dienvidkorejas, Krievijas, Japānas un ASV ārpolitikas stratēģijas pret Ziemeļkoreju, un arī salīdzinošā metode, jo tika salīdzinātas valstu stratēģijas. Katras valsts ārpolitikas stratēģija tika pētīta nedaudz atšķirīgos laika periodos, vidēji tas ir laiks no divdesmitā gadsimta deviņdesmito gadu sākuma līdz pēdējām aktualitātēm pušu attiecībās, veicot maģistra darbam nepieciešamo izpēti.

Maģistra darba sākumā izvirzīju hipotēzi: *Ģeogrāfiski tuvu Ziemeļkorejai novietotās valstis neizvēlas izdarīt izolēšanas stratēģiju un izvēlas atbalsta sniegšanas vai spiediena izdarīšanas stratēģijas, kamēr tālāk novietotās izvēlas spiediena izdarīšanas vai izolēšanas stratēģijas.* Pēc veiktās izpētes varu secināt, ka izvirzītā hipotēze ir apstiprinājusies.

To, ka hipotēze apstiprinās, pierāda izpētītais fakts, ka tuvu novietotās valstis - Ķīna, Dienvidkoreja un Krievija nav izmantojušas izolēšanas stratēģiju, bet spiediena izdarīšana vai atbalsta sniegšana. Savukārt, tālāk novietotās valstis – ASV un Japāna ir izmantojušas

spiediena izdarīšanas vai izolēšanas stratēģijas. Līdz ar to varu apgalvot, ka maģistra darba sākumā izvirzītā hipotēze ir apstiprinājusies.

Tas nozīmē arī to, ka ģeogrāfiskajam novietojumam ir nozīme - tuvu novietotās valstis nevēlas apdraudēt Ziemeļkorejas iekšpolitisko stabilitāti, kas varētu radīt režīma bruksanu, savukārt tālāk novietotās valstis mazāk ciestu no režīma bruksanas, tāpēc var būt brīvākas savās ārpolitikas stratēģiju izvēlēs.

Tuvu novietotām valstīm, jeb valstīm, kam ir sauszemes robeža ar Ziemeļkoreju, ir lielāka iespēja saskarties ar tām sekām, ko radītu Ziemeļkorejas režīma bruksana. Piemēram, milzīgas un nekontrolētas bēgļu plūsmas, ieroču izplatība, kodolieroču nonākšana nezināmās rokās, haoss pierobežā, situācijas destabilizācija pierobežu reģionos, lielāka nepieciešamība risināt finansiālas problēmas un sniegt ekonomisko atbalstu, un kopumā neskaidra kaimiņvalsts nākotne. Tāpat režīma bruksana varētu mainīt valstu ietekmi reģionā, piemēram, apvienojoties Korejām, varētu rasties izteiktāka ASV ietekme pussalā. Tikmēr tālāk novietotas valstis, kam nav sauszemes robeža ar Ziemeļkoreju, šīs problēmas skartu krietni mazāk, piemēram, tās varētu sniegt ekonomisko atbalstu, lai uzlabotu Ziemeļkorejas cilvēku labklājību, tomēr tām būtu mazāk jāraizējas par izsalkušo bēgļu plūsmām, haosu pierobežā vai nepieciešamību integrēt imigrantus.

Apkopojot iegūto informāciju par valstu ārpolitikas stratēģijām attiecībā pret Ziemeļkoreju, aplūkotajā laika periodā, var izdarīt šādus secinājumus:

- Ķīna izmantojusi *atbalsta sniegšanas stratēģiju* un simulējusi *spiediena izdarīšanas stratēģiju*
- Dienvidkoreja izmantojusi *atbalsta sniegšanas* un *spiediena izdarīšanas stratēģijas*
- Krievija izmantojusi elementus no *spiediena izdarīšanas* un *atbalsta sniegšanas stratēģijas*
- Japāna pieturējusies pie vienas – *spiediena izdarīšanas stratēģijas*
- ASV izmantojusi *spiediena izdarīšanas stratēģiju* un *izolēšanas stratēģiju*

Manuprāt, Krievijas uzvedība ir visatšķirīgākā hipotēzes kontekstā, jo tai nav tik izteiktas stratēģijas, kā tas ir citām valstīm, bet drīzāk tiek izmantoti atsevišķi stratēģiju elementi noteiktos periodos. To var skaidrot ar to, ka vienlaikus Krievijai ir sauszemes robeža ar Ziemeļkoreju, tomēr tajā pašā laikā tā ir ļoti maza. Tāpat Krievijai ir periodiskas intereses Ziemeļkorejā salīdzinoši ar citām valstīm, kurām tās ir ilglaicīgākas un noturīgākas.

Piemēram, Japāna visu aplūkoto laika periodu centusies panākt risinājumu nolaupīto iedzīvotāju jautājumā un kodolieroču jautājumā, kamēr Krievija Ziemeļkoreju izmanto kā instrumentu savās rokās, lai parādītu attieksmi pret Rietumu valstīm, iegūtu atbalstu vai draugu atsevišķās situācijās, kad tas ir izdevīgi, savukārt citās to nosodot.

Tā kā Dienvidkorejai un Ķīnai ir vislielākās sauszemes robeža ar Ziemeļkoreju, redzama šo valstu izteiktāka stratēģiju izmantošana pret Ziemeļkoreju. Ķīna ietur atbalsta sniegšanas stratēģiju jau kopš PSRS sabrukuma, lai varētu sekmēt pati savu izaugsmi un attīstību, kam nepieciešama stabilitāte kaimiņvalstī, nevis haoss pierobežā un kaimiņvalsts problēmu risināšana. Ir vienkāršāk konsekventi sniegt Ziemeļkorejai ļoti nepieciešamo ekonomisko atbalstu, nekā riskēt ar savas valsts attīstību. Tomēr, lai radītu iespaidu, ka Ķīna cenšas mainīt Ziemeļkoreju, tā mēdz izlikties pielietojam spiediena izdarīšanu, piemēram, pievienojoties sankcijām un tad tās atceļot vai apejot. Ķīna īpaši pēdējos gados izsaka retorisku nosodījumu, neizprati pret Ziemeļkoreju, tomēr vienlaikus saglabājot tai vitāli nepieciešamo ekonomisko atbalstu, bez kura stipri sašķobītos Ziemeļkorejas iekšpolitiskā stabilitāte. Ķīna zina, ka sniedz primāri nepieciešamo atbalstu ekonomikai, tāpēc retoriski nosodījumi vai sankciju ieviešana un tad to izbeigšana ir sekundāra.

Dienvidkoreja, aptuveni desmit gadus no analizētā laika perioda, izdarījusi atbalsta sniegšanas stratēģiju, uzskatot, ka tas ir pareizais ceļš, lai panāktu Ziemeļkorejas uzvedības maiņu. Laika gaitā nespējot panākt risinājumus un lielāku Ziemeļkorejas paredzamību tā uzsāka arī spiediena izdarīšanu, kuras intensitāti mainīja attiecīgi no tā, kā rīkojās Ziemeļkoreja. Ne Ķīnas, ne Dienvidkorejas mērķis nav izolēt Ziemeļkoreju un panāktu šī režīma strauju brukšanu, jo tas ir pārāk liels risks saskarties ar ilgstošām ekonomiskām un sociālām problēmām, kas tieši skars abas šīs valstis, jo tās atrodas ģeogrāfiski tik tuvu. Protams, gan Ķīna, gan Dienvidkoreja labprātāk izvēlētos sev kaimiņos paredzamu un miermīlīgu valsti, tomēr apzinās, ka, lai par tādu padarītu Ziemeļkoreju, nāktos riskēt ar savu attīstību, iedzīvotāju labklājību un savu interešu upurēšanu.

Dienvidkoreja atrodas visīpašākajā situācijā ar Ziemeļkoreju, atšķirībā no citām valstīm, jo pastāv iespēja, ka pie Ziemeļkorejas režīma brukšanas, abām Korejas pusēm vajadzētu apvienoties vienotā valstī, kas nozīmē, ka Dienvidkoreja būtu vistiešāk iesaistīta situācijas risināšanā. Tas vairs nebūtu tikai jautājums par vairāku īslaicīgu vai vidēja termiņa problēmu risināšanu, bet ilglaicīgas politikas veidošanu, kurai būtu jāspēj izveidot vienota pārvaldes forma, jāintegrē tik dažādās sabiedrības un to attīstības pakāpes un jāspēj radīt vienots mērķis

jaunizveidotajai valstij un tās cilvēkiem. Un šis, manuprāt, ir galvenais iemesls, kāpēc tik ilgu laika periodu Dienvidkoreja atbalstījusi Ziemeļkorejas esošo režīmu.

Savukārt ASV un Japāna, kurām nav sauszemes robežas ar Ziemeļkoreju var justies brīvāk izvēloties savas ārpolitikas stratēģijas, jo tās mazāk skartu Ziemeļkorejas iekšpolitiskā nestabilitāte, kas varētu izraisīt režīma brūkšanu. Japāna bijusi konsekventa savā nostājā un aplūkotajā laika periodā izmantojusi vienu stratēģiju – spiediena izdarīšanu. To var skaidrot ar to, ka Japānai ir mazāk iemeslu atbalstīt Ziemeļkoreju, tās sabiedrotā ASV uzstāj uz negatīvas attieksmes paušanu pret Ziemeļkoreju un Japānai ilgstoši bijusi nemainīga interese atrisināt nolaupīto tautiešu jautājumu. Turklāt, raugoties uz to valstu sasniegumiem, kas, izmantojušas atbalsta sniegšanu, ir skaidrs, ka arī tā nav pareizā pieeja, lai panāktu sev vēlamu Ziemeļkorejas uzvedību, tā var tikai saglabāt režīma stabilitāti.

ASV atšķirībā no citām valstīm, manuprāt, sevi visvairāk asociē kā valsti, kam jā rūpējas par pasaules drošību un kārtību un, izmanto tās stratēģijas pret Ziemeļkoreju, kas cenšas mainīt tās uzvedību un reizēm sodīt to, jo uzskata to par viennozīmīgi nepatīkamu un naidīgu starptautiskās sistēmas dalībnieku. ASV ir vienīgā no analizētajām valstīm, kas neilgu laika periodu izmantojusi bargāko pieeju pret Ziemeļkoreju, izmantojot izolēšanas stratēģiju un tās elementus, ko var skaidrot ar Dž.Buša personisko nostāju pret nedemokrātisko režīmu valstīm un kopējo situāciju pasaulē tobrīd, kad nedemokrātiskajiem režīmiem tika pievērsta īpaša, negatīva uzmanība.

Vēl var secināt to, ka valstis laika gaitā var mainīt stratēģijas, piemēram, situācijās, kad saprot, ka stratēģija nav bijusi veiksmīga, situācijās, kad nomainās politiskais līderis vai valsts intereses. Piemēram, Dž.Bušs vēlējās pārmācīt un sodīt Ziemeļkoreju, tomēr saprotot, ka šī stratēģija, var radīt kara draudus, un citas valstis to neatbalsta, viņš savu taktiku mainīja. Savukārt Dienvidkorejā, mainoties politiskajiem līderiem, tika pārtraukta saulainā politika, kas jaunajai politiskajai elitei nešķita piemērota un veiksmīga.

Tāpat valsts var ne tikai laika gaitā mainīt savu ārpolitikas stratēģiju, bet arī kombinēt atšķirīgu stratēģiju elementus vienlaikus. Piemēram, aplūkotajā Ķīnas gadījumā var redzēt, ka Ķīna ilgstoši sniegusi izteiktu atbalstu Ziemeļkorejai, tomēr vienlaikus centusies parādīt citām pasaules valstīm, ka tā izdara spiedienu pret Ziemeļkoreju, lai neradītu negatīvu priekšstatu par savu lomu pasaulē. Tā sniegusi nepārtrūkstošu ekonomisko atbalstu, kas bijis vitāli svarīgs Ziemeļkorejas izdzīvošanai un, vienlaikus savā retorikā to nosodījusi, kritizējusi vai, pievienojusies sankcijām, kuras veiksmīgi apgājusi.

Tāpat ir valstis, piemēram, Japāna, kas visu aplūkoto laika periodu pieturējusies pie vienas ārpolitikas stratēģijas attiecībā pret Ziemeļkoreju, jo tā par labu esam savstarpējo, nemainīgo problēmu risināšanā uzskatījusi vienu – spiediena izdarīšanas stratēģiju. Tāpat arī pastāv iespēja, ka nākotnē stratēģija varētu tikt mainīta.

Manuprāt, šodien, kad valstis izmēģinājušas dažādas ārpolitikas stratēģijas pret Ziemeļkoreju, un raudzījušās uz citu valstu centieniem runāt ar Ziemeļkoreju, cerības par vienas pareizās un veiksmīgās stratēģijas pielietošanu pret nedemokrātisko režīmu sāk zust. Ar Ziemeļkoreju ir grūti sarunāties un tās rīcības joprojām mēdz būt neskaidras. Tāpat, manuprāt, nevar izsecināt kura stratēģija bijusi pati veiksmīgākā, taču var secināt, ka visbiežāk valstis izvēlējušās spiediena izdarīšanas taktiku, kas ir kā vidusceļš starp abām pārējām un tā sevī iekļauj elementus, ko valstis var izmantot, lai atsevišķos periodos veidotu draudzīgākas attiecības, tā citās situācijās elementus, kas cenšas mainīt Ziemeļkoreju. Spiediena izdarīšanas taktika sevī ietver daudz dažādus instrumentus un lielākas variācijas iespējas valstīm, kas komunicē ar Ziemeļkoreju jeb valsti, kuras rīcības ir pietiekoši dažādas, lai ar vienas – atbalsta sniegšanas vai izolēšanas stratēģijas instrumentiem būtu par maz.

Pēc maģistra darba uzrakstīšanas varu secināt arī to, ka teorētiskajā nodaļā aprakstītās ārpolitikas stratēģijas praksē nav tik konkrēti nodalāmas un teorijā tās ir idealizētas. Aplūkojot vairāku valstu piemērus, var redzēt, ka patiesībā stratēģijas var pārklāties un tās var nebūt tik vienkārši nodalāmas. Tāpat stratēģiju motivācijas reizēm var būt viegli interpretējamas, kas nozīmē, ka dažādiem autoriem var būt dažādas izpratnes un skaidrojumi.

Manuprāt, šī tēma ir ļoti interesanta un to var pavērst arī nedaudz citā perspektīvā. Pētot valstu ārpolitikas stratēģijas pret Ziemeļkoreju, var papētīt vai gadījumā nepastāv vēl citas sakarības, piemēram, vai, ja valstij ir spēcīgākas intereses Ziemeļkorejā, tad vai tās ārpolitikas stratēģijas ir nemainīgākas un noturīgākas? Tas nozīmē, ka šo tēmu iespējams turpināt pētīt.

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

1. Akongdit O.A.A., (2013). *Impact of Political Stability on Economic Development: Case of South Sudan*, USA: AuthorHouse
2. Aunger E., (1981). *In search of political stability*, Canada: McGill-Queen's Press
3. Beach D., (2012). *Analyzing foreign policy*, UK: Palgrave Macmillan
4. Bremmer I., (2007). *The J Curve*, USA: Simon and Schuster paperbacks.
5. Bush Walker G., (2005). *The George W. Bush foreign policy reader-presidential speeches and commentary*, USA: M.E Sharpe
6. Cameron F., (2006). *US foreign policy after cold war*, New York: Rotledge
7. Carter G., (2013). *Contemporary cases in U.S foreign policy: from terrorism to trade*, USA: CQ Press
8. Cha D.V., Kang C.D., (2013). *Nuclear North Korea: a debate on engagement strategies*, New York: Columbia University Press
9. Cimbala J.S., (2010). *The George W Bush defense program*, USA: Potomac Books
10. Ducke I., (2002)., *Status power: Japanese foreign policy making toward Korea*, New York: Routledge
11. Ezrow N., Frantz E., (2001). *Dictators and dictatorships*, New York: A&C Black.
12. Funabashi Y., (2008). *The Peninsula question: a chronicle of second North Korean nuclear crisis*, Washington: Brookings Institution Press
13. Greenberg K., (2005), *The torture debate in America*, New York: Cambridge University Press
14. Hook S., Jones C., (2012). *Routledge handbook of American foreign policy*, USA: Routledge
15. Howard T., (2014). *Failed states and origins of violence*, England: Ashgate Publishing
16. Hua S., Guo S., (2007). *New dimensions of Chinese foreign policy*, UK: Lexington books
17. Huntington S., (1968). *Political order in changing societies*, London: Yale University Press
18. International business publications., (2008). *North Korea- US political and economical cooperation handbook*, USA: International business publications
19. Jeffries I., (2013). *North Korea 2009.-2012: a guide to economical and political developments*, USA: Routledge
20. Joo Ho S., Hwan Kwak T., (2013). *Peace regime building on North Korean Peninsula and Northeast Asian security cooperation*, England: Ashgate Publishing
21. Joo Ho S., Kwak Hwan T., (2014). *North Korea and security cooperation in Northeast Asia*, England: Ashgate Publishing
22. Joo Hoo S., Kwak Hwan T., (2013), *North Korea's second nuclear crisis and Northeast Asia security*, Great Britain: Ashgate Publishing
23. Kim Nack H., Kihl W.Y. (2006). *North Korea: the politics of regime survival*, New York: M.E Sharpe
24. Kim S., (2003). *North Korea at crossroads*, USA: Mc Farland

25. Kim Y., (2010). *North Korean foreign policy-security dilemma and succession*, United Kingdom: Lexington books
26. Kreijen G., (2004). *State failure, sovereignty and effectiveness*, Netherlands: Martinus Nijhoff Publishers
27. Kurki M., Bridoux J., (2014). *Democracy promotion*, New York: Routledge
28. Kwak Hwan T., (2009). *North Korea's foreign policy under Kim Young Il*, Great Britain: Ashgate Publishing
29. Lennon A., Eiss C., (2003). *Reshaping rogue states*, USA: MIT Press
30. Litwak R., (2000). *Rogue states and US foreign policy*, USA: Woodrow Wilson Center Press
31. Litwak R., (2006). *Regime change: the US strategy through the prism of 9/11*, Washington: JHU Press
32. Looney R., (2014). *Handbook of US-Middle East relations*, New York: Routledge
33. Malkasian C., (2008). *The Korean war*, New York: The Rosen publishing group
34. Mesquita B., Smith A., (2011). *The dictators handbook: why bad behaviour is almost always good politics*, New York: Public Affairs
35. Moore J.G., (2014). *North Korean nuclear operationality: regional security and nonproliferation*, USA: JHU Press
36. Nagashima K., N., (2007). *Waves of Japanese foreign policy*, United States: ProQuest
37. Nanto D., Manyin M., (2010). *China- North Korea relations*, DIANE publishing
38. No Hoo Joo S., Hwan Kwak N., (2009). *North Korea's foreign policy under Kim Young Il*, England: Ashgate Publishing
39. No Zhong Y., Chen W., (2005). *Leadership in a changing China*, New York: Palgrave Macmillan
40. Oskar Lust E., (2005). *Structuring Conflict in the Arab World: Incumbents, Opponents, and Institutions*, New York: Cambridge University Press.
41. Richardson S., (2006). *Perspectives on U.S policy toward North Korea*, USA: Lexington books
42. Roach S., Griffiths M., O Callaghan T., (2014). *International Relations: The Key Concepts 3rd Edition*, New York: Routledge
43. Roehrig T., Heo U., (2014.), *South Korea's rise: economic development, power and foreign relations*, UK: Cambridge University Press
44. Ross R., (2009). *Chinese security policy: structure, power and policy*, New York: Routledge
45. Schultz K., (2001). *Democracy and Coercive Diplomacy*, UK: Cambridge University Press
46. Steinberg D., (2005). *Korean attitudes toward U.S-changing dynamics*, USA: M.E sharpe
47. Stockwin J., A., (2003). *Dictionary of modern politics of Japan*, New York: Routledge
48. Strukov V., Saunders R. (2010). *Historical dictionary of Russian Federation*, United Kingdom: Scarecrow Press

49. Tashev V., Volten P., (2007). *Establishing security and stability in the wider black sea area*, Amsterdam: IOS Press
50. Turku H., (2013). *Isolationist states in interdependent world*, Great Britain: Ashgate Publishing
51. Waxman M., Byman D., (2002). *The Dynamics of coercion: US foreign policy and the limits of military might*, USA:Cambridge University Press
52. Zartman W., (1995). *Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority*, London:Lynne Rienner Publishers
53. Zhang Y., (2010). *Rising China and world order*, Singapore: World scientific publishing

Interneta resursi:

54. Abrahamian A., (2012). *A convergence of interests: a prospects of Rason special economic zone*.
http://www.keia.org/sites/default/files/publications/rason_sez_paper.pdf
55. Ahlbrandt S., (05.06.2014), *Testimony before US-China economic and security review commission*, <http://www.usip.org/publications/testimony-the-us-china-economic-and-security-review-commission>
56. Akutsu H., (24.04.2014), *Japans North koreas strategy: the challange of enhancing deterrence*, <http://cogitasia.com/japans-north-korea-strategy-the-challenge-of-enhancing-deterrence/>
57. Armstrong C., 15.04.2013., *Ignoring North Korea*,
http://www.nytimes.com/2013/04/16/opinion/ignoring-north-korea.html?_r=1&
58. Asia for educators,*Key points in developments in east asia*, (2009),
http://afe.easia.columbia.edu/main_pop/kpct/kp_koreaimperialism.htm
59. Auslin M., (22.12.2011), *Japan needs a North Korea reset*,
<https://www.aei.org/publication/japan-needs-a-north-korea-reset/>
60. Bae H.Jung., *Myung-Bak Lee Administration's North Korea Policy and the Inter Korean relations*,
http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/114040/ichaptersection_singledocument/54e3bc97-2ea3-4433-a1d2-cdfc6d12fa60/en/Chapter+2.pdf
61. Bajoria J., Xu B., *The China- North Korea relationship*, (2014).
<http://www.cfr.org/china/china-north-korea-relationship/p11097>
62. Bureau of East Asian and Pacific affairs, (05.02.2015), *US relations with North Korea*
<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2792.htm>
63. Burnell P., 2006., *Autocratic opening to democracy*,
http://wrap.warwick.ac.uk/900/1/WRAP_Burnell_7270220-180609-autocraticopeningtwq.pdf?origin=publication_detail
64. Cha D.V., (2009). *What do they really want? Obamas North Korea conundrum*,
<http://csis.org/files/publication/twq09octobercha.pdf>
65. Cheng X., (2012). *From Jiang Zemin to Hu Jintao: the evaluation of chinas policies toward Korean Peninsula*. *Korea Observer*, The institute of Korean studies,

- http://www.iks.or.kr/renew/addition/download.asp?ftype=issue&ftb=hm_issue_tb&id x=1279
66. Cheon S., 06.05.2013., *Trust-the underlying philosophy of the Park Geun Hye administration*, http://csis.org/files/publication/130506_Trust_President_Park.pdf
67. Davies G., (07.03.2013), *U.S policy toward North Korea*, <http://www.state.gov/p/eap/rls/rm/2013/03/205691.htm>
68. Driscoll K., 2010., *Bomb, sanction or negotiate: understanding U.S policy toward North Korea*, <https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/553550/oDriscollKevin.pdf?sequence=1>
69. Duchatel M., (07.05.2014), *Tactical pause in China's economic engagement with North Korea*, [http://www.jamestown.org/programs/chinabrief/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=42331&Hash=3c5a4051938fc7565e731e9950c00473#.VK0jY3tGSzw](http://www.jamestown.org/programs/chinabrief/single/?tx_ttnews[tt_news]=42331&Hash=3c5a4051938fc7565e731e9950c00473#.VK0jY3tGSzw)
70. Finnemann N., Howe S., Kim A., Lee L.F., 2011, *Prospects of emerging East Asian cooperation and implications for the US*, http://keia.org/sites/default/files/publications/jukas_2011-11_auslin.pdf
71. Foster-Carter A., 04.22.2013., *South Korea's Park-Geun Hye finds a middle way*, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/southkorea/10425787/South-Koreas-Park-Geun-hye-finds-a-middle-way.html>
72. French H., (07.06.2013), *Japan adopts laws strengthening military powers*, <http://www.nytimes.com/2003/06/07/world/japan-adopts-laws-strengthening-military-powers.html>
73. Glaser B., Billingsley B., 2012., *Reordering Chinese priorities on the Korean Peninsula*, http://csis.org/files/publication/121217_Glaser_ReOrderingChinese_web.pdf
74. Gerschewski J., (2010). *The Three pillars of stability – towards an explanation for the durability of autocratic regimes of east Asia*, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1657500
75. Haggard S., Noland M., Weeks E., 2008., *North Korea on the precipice of famine*, <http://www.iie.com/publications/papers/noland0508.pdf>
76. Hemmings J., 12.03.2012., *South Korea: a return to the sunshine policy could prove dangerous*, <http://www.easiaforum.org/2012/03/12/south-korea-a-return-to-the-sunshine-policy-could-prove-dangerous/>
77. Heungkyu K., *Evolving China's Foreign Policy in Northeast Asia under Hu Jintao's Leadership and Implications to Korea-China Relations*, <https://asiafoundation.org/resources/pdfs/1.KIMHeungKyu.pdf>
78. Hill C., (26.02.2013), *Isolating North Korea will not help curb its nuclear ambitions*, <http://www.dailystar.com.lb/Opinion/Commentary/2013/Feb-26/207901-isolating-north-korea-will-not-help-curb-its-nuclear-ambitions.ashx>
79. Hobart W., (2009), *Threat perception, succession and domestic interests: conceptualizing contemporary north Korean strategy*, https://wikileaks.org/gifiles/attach/131/131859_Threat%20Percept.pdf
80. Isozaki A., *Japan-North Korea relations: the Abe administration and the abduction issue*,

- http://www.seriworld.org/16/qt_PdfDown.html?mncd=0301&pub=20130321&seq=325
81. Jannuzi F., (13.01.1999). *Can the US cause the collapse of North Korea. Should we try?* <http://www.cfr.org/north-korea/can-united-states-cause-collapse-north-korea-should-we-try/p18172>
  82. Jeong D., (2012). *Chinas foreign policy toward North Korea:Nuclear issue*, Korea air force academy, <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a573934.pdf>
  83. Jian C., Asia program special report, 2003, *Uneasy allies: fifty years of China – North Korea relations*, http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/asia_rpt115b.pdf
  84. Joo H.S., *Russia and the Korean peace process*, http://faculty.morris.umn.edu/~joos/us/Readings/4_Korea/chapter%208_Joo.pdf
  85. Kim Nack H., (2006). *The Koizumi government and politics of normalizing Japanese-North Korea relations*. East West working center papers. <http://www.eastwestcenter.org/fileadmin/stored/pdfs/PSwp014.pdf>
  86. Kim Nack H., 2006., *South Korean relations under the Roh Moo-Hyun government* http://www.icks.org/publication/pdf_2006_s/2_Kim.pdf
  87. Kim Y., Blank S. (2014.) *Putins and Koreas Silk road express:Russias game on Korean peninsula*, http://www.iks.or.kr/renew/addition/download.asp?ftype=issue&ftb=hm_issue_tb&idx=1327
  88. Labott E., Jaffe A., (17.12.2014). *Historic thaw in US Cuba standoff*, <http://www.cnn.com/2014/12/17/politics/obama-cuba-castro-relations/>
  89. Lankov A., (18.09.2012). *North Korea lacks rich relations with Russia*, <http://atimes.com/atimes/Korea/NI18Dg01.html>
  90. Lankov A., (22.06.2014), *N Korea and Russia: a step towards worldwild anti-hegemonic front?* <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2014/06/n-korea-russia-step-toward-worl-201462253320470677.html>
  91. Lankov A., *North Korea- China special ekonomik zones*, (2011). <http://www.eastasiaforum.org/2011/07/14/north-korea-china-special-economic-zones/>
  92. Lankov A., 09.04.2013., *Stay cool- call North Koreas bluff*, <http://www.nytimes.com/2013/04/10/opinion/stay-cool-call-north-koreas-bluff.html>
  93. Lee C., (24.07.2015), *Time for U.S forces to leave South Korea*, <http://warontherocks.com/2014/07/time-for-u-s-forces-to-leave-south-korea/>
  94. Manyin E.M., 2003, *Japan-North Korea relations:selested issues*, summary, <http://fpc.state.gov/documents/organization/27531.pdf>
  95. Manyin M., Nanto D., 2011., *The Kaesong North-South Korean industrial complex*, <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL34093.pdf>
  96. Martin J., *US-DPRK agreed framework*, <http://www.nti.org/treaties-and-regimes/us-dprk-agreed-framework/>
  97. Miller B., (10.08.2014), *Abes North Koreas advances*, <http://www.foreignaffairs.com/articles/141844/j-berkshire-miller/abes-north-korean-advances>

98. Ming L., *Deepening China - North Korea economic ties: trends, characteristics and its interaction with the future inter-korean economic community*, <http://www.kiep.go.kr/include/filedown.jsp?fname=China-North%20Korea.pdf&fpath=news06>
99. Moltz C., (2013), *DPRK briefing book: Russian policy on North Korea's nuclear crisis*, <http://nautilus.org/publications/books/dprkbb/russia/dprk-briefing-book-russian-policy-on-the-north-korean-nuclear-crisis/>
100. Moltz C.J., *Russia and the two Koreas: the dilemmas of dual engagement*, http://www2.gwu.edu/~ieresgwu/assets/docs/demokratizatsiya%20archive/06-02_moltz.pdf
101. Niklasson T., 2006., *Regime stability and foreign policy change*, <http://www.svet.lu.se/fulltext/niklasson.pdf>
102. Park M., Eshchenko A., *North Korea's Kim expected to visit Moscow in May, Russia officials say*, <http://edition.cnn.com/2015/03/19/asia/russia-kim-jong-un/>
103. Patriquin M., (16.12.2011), *The dictators handbook: why bad behaviour is almost always good politics*, <http://www.macleans.ca/culture/books/review-the-dictators-handbook-why-bad-behavior-is-almost-always-good-politics/>
104. *Politics of developing nations, The order approach*, (1999), <http://udel.edu/~jdeiner/order.html>
105. Powell B., *South Korea: Use carrots, not sticks*, (18.12.2006), <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1570859,00.html>
106. Quinones Kenneth C., 2003., *Dualism in Bush administrations North Korea policy*, <http://ckquinones.com/wp-content/uploads/2008/08/2003-4-bushs-dualism.pdf>
107. Reiter D., (01.02.2011), *The poisoned chalice of foreign imposed regime change*, <http://www.e-ir.info/2011/02/01/the-poisoned-chalice-of-foreign-imposed-regime-change/>
108. Revere J.R., 2013., *Facing the facts: towards a new U.S North Korea policy*, <http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2013/10/16-north-korea-denuclearization-revere/16-north-korea-denuclearization-revere-paper.pdf>
109. *Russia, China oppose military intervention in North Korea*, (22.02.2013), <http://www.theglobeandmail.com/news/world/russia-china-oppose-military-intervention-in-north-korea/article8963535/>
110. Ryall J., 03.02.2015, *North Korea builds closer ties with fellow outcast Russia*, <http://www.dw.de/north-korea-builds-closer-ties-with-fellow-outcast-russia/a-18231690>
111. Sheongo S., 2007., *Inter-Korean relations without the US-ROK alliance*, http://www.nbr.org/downloads/pdfs/psa/usrok_conf07_sheen.pdf
112. Smith S., 07.10.2013, *North Korea in Japan's strategic thinking*, <http://www.theasanforum.org/north-korea-in-japans-strategic-thinking/>
113. Snyder S., (01.2013), *U.S policy toward North Korea*, <http://www.cfr.org/north-korea/us-policy-toward-north-korea/p29962>
114. Snyder S., Byun W.S., 2013., *China-Korea relations under new leaderships*, http://csis.org/files/publication/1203qchina_korea.pdf
115. Sottolotta C., 2013., *Political stability in authoritarian regimes: lessons from the arab upspring*, <http://www.iai.it/sites/default/files/iaiwpl301.pdf>

116. Straub D., 2012., *The Obama administrations North Korea policy: an assessment*,
http://cisac.fsi.stanford.edu/sites/default/files/evnts/media/North_Korea_Policy_Assessment.pdf
117. Takahashi B., (13.02.2014), *Shinzo Abes nationalist strategy*,
<http://thediplomat.com/2014/02/shinzo-abes-nationalist-strategy/>
118. Terence H., (18.09.1999), *Clinton ends most N.Korea sanctions*,
<https://www.globalpolicy.org/global-taxes/42450.html>
119. *The North Korean rocket launch*, (27.09.2009),
http://cns.miis.edu/stories/090427_dprk_launch.htm
120. Van Der Meer S., (2011). *Geopolitics and nuclear weapons: North Korea provocations as a tool*, <http://www.clingendael.nl/publication/geopolitics-and-nuclear-weapons-north-korean-provocations-tool-regime-survival>
121. Van Der Meer S., 06.11.2011., *Why nobody wishes for regime change in North-Korea*, http://www.fairobserver.com/region/central_south_asia/why-nobody-wishes-regime-change-north-korea/
122. Van der Meer S., 2009., *How rogue states play the game: the case of North Korea's nuclear program* http://www.clingendael.nl/sites/default/files/20081200_meer.pdf
123. Vorontsov A., 2007., *Current Russia North Korea relations: challenges and achievements*. Washington: The brookings institution center for northeast asia studies, <http://www.brookings.edu/fp/cnaps/papers/vorontsov2007.pdf>
124. *Where do Japans- North Korea relations stand today?* (23.01.2015),
http://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_northkorea/674975.html
125. Yan H., (29.08.2013) *Syria allies: Why Russia, Iran and China are standing by the regime*,<http://www.cnn.com/2013/08/29/world/meast/syria-iran-china-russia-supporters/>
126. Yang Chul S., 2001., *South Korea's Sunshine Policy: Progress and Predicaments*
http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/forwa25&div=11&g_sent=1&collection=journals#42
127. Zakharov L., (04.06.2014)., *Economic ties between Russia and North Korea- heading for a breakthrough*, <http://journal-neo.org/2014/06/04/rus-e-konomiccheskie-otnosheniya-rossii-i-kndr-kurs-na-prory-v/>

DOKUMENTĀRĀ LAPA

Maģistra darbs

“Ķīnas, Dienvidkorejas, Krievijas, Japānas un Amerikas Savienoto Valstu ārpolitikas stratēģijas attiecībā pret Ziemeļkoreju” izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba apjoms (neskaitot izmantotos informācijas avotus un pielikumus) ir 220 225 rakstuzīmes (ieskaitot intervālus).

Autors: (*personiskais paraksts*) Linda Margeviča

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: asociētais profesors Dr.sc.pol. Toms Rostoks (*personiskais paraksts*)

05.05.2015.

Recenzents: asociētais profesors Dr.sc.pol. Daunis Auers

Darbs iesniegts Politikas zinātnes nodaļā 05.05.2015.

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe Inga Poļaka (*personiskais paraksts*)

Darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē

___06.2015. prot. Nr. ....

Komisijas sekretāre: (*personiskais paraksts*) Dr.polit. Nora Vanaga